

પાપ પડલ પરિહરો

પંચ્યાસ શ્રી પ્રશાંતવલ્લભવિજયશુ ગણી

પાપ પડલ પરિહરો

(શ્રી સંવેગરંગશાળા ગ્રંથ અંતર્ગત
૧૮ પાપસ્થાનકનું સ્વરૂપ)

પ્રેશ્વર-આશીર્વાદ

સિદ્ધાંત દિવાકર ગચ્છાધિપતિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્
વિજય જયઘોષસૂરીશ્વરજી મહારાજ

સંકલ્પ

પંચાસપ્રવર

શ્રી પ્રશાંતવલ્લભવિજયજી ગણિવર્ય

લાભાર્થી પરિવાર

જે પરિવારે ૨૦મા તીર્થપતિ શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીનું શિખરબદ્ધ જિનાલય (ગોલ્ડ વેલી, તુંગારલી-લોનવલા) સ્વદ્રવ્યથી નિર્માણ કરી, પ.પૂ. ગચ્છાધિપતિ આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજય જયદોષસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના વરદ્ હસ્તે વિ.સં. ૨૦૬૨, વૈશાખ વદ-૧૨, બુધવાર, તા. ૨૪-૫-૨૦૦૬ના શુભ દિને શુભમુહૂર્તે અંજનશલાકા-પ્રતિષ્ઠા કરાવી સ્વજીવનમાં શ્રાવકનું એક વિશિષ્ટ કર્તવ્ય બજાવ્યાનો પરિતોષ અનુભવ્યો...આ વિશિષ્ટ સુકૃતની અનુમોદનાર્થે એ જ પરિવારે...

દિલીપભાઈ મહેન્દ્રભાઈ શાહ પરિવાર
અ.સૌ. ભદ્રાબેન દિલીપભાઈ શાહ
પુત્ર : શાદૂલ • પુત્રવધૂ : પીન્કી
પુત્રી : મૃણાલ • પૌત્ર : રાજ
શ્રુત ભક્તિનો લાભ લીધો છે...

પ્રજ્ઞાશક્તિ-પ્રાપ્તિ સ્થાન

દિવ્ય દર્શન ટ્રસ્ટ

C/o. કુમારપાળ વી. શાહ

૩૯, કલિકુંડ સોસાયટી, જી. અમદાવાદ,
ધોળકા (ગુજરાત)-૩૮૭ ૮૧૦.

મૂલ્ય : રૂ. ૫૦/- • નકલ : ૧૦૦૦

પ્રજ્ઞાશક્તિ વર્ષ

વિ. સં. ૨૦૬૩, વીર સં. ૨૫૩૩,
ઘરવીસન્ ૨૦૦૭.

ॐ ह्रीं अहं श्री मुनिसुप्रतस्वामि जिन्नविम्बे प्रतिष्ठितं तथा -
 नयागच्छ सम्राट् ४०० साधु समुदायाधिपति आचार्य श्री जयपीठ
 साविधुशान प्रशासनबलभ विजयादि युते कारितं च विलीप महेश्वर्यया
 परिवर्ण... वि. सं. २०१२ वैशाख वदि-१२ शुभ भवतु

राचधाधिपति जैनाचार्य श्री विजय प्रेम-भवन भानुसुरिपुत्र
 सुरिभोःपन्पास पदसेन जयसोम हरिकान-सुरेकाव रेविकान
 पान्त प्रहा-पुत्रः शार्दूल पुत्रवृष्टिकी पौत्र-राज-पुत्री मृगात आदि
 श्री सचकर्म-धर्मशालिका प्रतिष्ठा महानन्द लोनावला

श्री मुनिसुप्रतस्वामी भगवान

गोळ वेळी, तुंगारली-लोनावला

ભાવતોડહં નમામિ

સિદ્ધાન્ત મહોદધિ પ.પૂ.આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજય પ્રેમસૂરીશ્વરજી મ.સા.

વર્ધમાન તપોનિધિ પ.પૂ.આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજય ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મ.સા.

સિદ્ધાંતદિવાકર ગચ્છાધિપતિ પ.પૂ.આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજય જયઘોષસૂરીશ્વરજી મ.સા.

સહજાનંદી પ.પૂ.આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજય ધર્મજિત્સૂરીશ્વરજી મ.સા.

સૂરિમંત્રારાધક પ.પૂ.આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજય જયશેખરસૂરીશ્વરજી મ.સા.

ધર્મચક્રતપ પ્રભાવક ગુરુદેવ પ.પૂ.આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ વિજય જગવલ્લભસૂરીશ્વરજી મ.સા.

“પાપ પડલ પરિહરો”ના પ્રેરણાદાતાની પ્રેરણા

વિજય જયઘોષસૂરિ તરફથી-

વિનયાદિગુણોપેત પંચ્યાસ શ્રી પ્રશાંતવલ્લભવિજયજી !
અનુવંદના.

તમે જે અઢાર પાપસ્થાનકનું-“પાપ પડલ પરિહરો” નામનું પુસ્તક
શ્રી સંવેગરગશાળાના શ્લોકો અને અનુવાદપૂર્વકનું તૈયાર કર્યું છે, તે-
વાંચન માટે

ચિંતન માટે

આત્મજાગૃતિ માટે

વૈરાગ્ય માટે

આંતરિક પ્રેરણા માટે

રાગદ્વેષ કષાયોના આવેશો લાગણીઓને તોડવા, ઘટાડવા માટે

વિષયોની પરિણતિ છોડવા, તોડવા માટે

ચિત્તની પ્રસન્નતા અને શાંતિ માટે

અશુભ સંસ્કારોના નાશ માટે

શુભ સંસ્કારો-લાગણીઓ ઉત્પન્ન કરવા માટે

ધર્મના પાયા માટે

ધૈર્ય-સત્ત્વ વિકસાવવા માટે છે.

આ પુસ્તક બધા જ ધર્માત્માઓને ઘણું ઉપયોગી થાય તેમ છે.

પાપકર્મો અને તેના અનુબંધ તોડવા માટે, ચિંતન-મનન દ્વારા આત્મસાત્
કરવા ઘણું ઉપયોગી થશે.

આ પુસ્તક વૃદ્ધ મહાત્માઓ માટે પણ ઘણું આનંદદાયક થશે.

તમારે અને મારે પણ આ અને આવા પુસ્તકો વારંવાર વાંચવા-વાગોળવા
જોઈએ.

એજ. વિજય જયઘોષસૂરિની અનુવંદના.

વિ.સં. ૨૦૬૩, માગસર વઢ-૨, કાસારવાડી (પૂના)

તા. ૬-૧૨-૨૦૦૬

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ । ઝેં નમઃ સિદ્ધમ્ ।

વિજય પ્રેમ-ભુવનભાનુ-જયદોષ-ધર્મજિત-જયશોખર-અભયશોખરસૂરિભ્યો નમઃ ।

પ્રસ્તાવના

પ્રભુ મહાવીર સ્વામીએ નિર્વાણની પૂર્વસંધ્યાએ અલ્પકાળમાં જ શરૂ થનારા પાંચમા આરાના ભવ્યજીવોને ઉદ્દેશીને પંચાવન અધ્યયન પુણ્યના અને પંચાવન અધ્યયન પાપના બતાવ્યા હતા. જાણે કે પાંચમા આરાના જીવોને એ સંદેશ આપવો હતો કે પાંચમા આરામાં જન્મ લેનારને મોક્ષ તો નથી, પણ પરલોક અવશ્ય છે. પરલોકમાં સદ્ગતિ- સુકુલમાં જન્મ-સાધના અને પરંપરાએ મોક્ષ જોઈતો હોય, તો પુણ્ય કરો. દુર્ગતિ-દુઃખની પરંપરા ન જોઈતી હોય, તો પાપ છોડો.

પુણ્ય-પાપ આ બંને શબ્દ ખૂબ જ સશક્ત છે. આ બે પર શ્રદ્ધા હોય, એનું જીવન અલગ પ્રકારનું હોય અને આ બે પર શ્રદ્ધા ન હોય એનું જીવન અલગ પ્રકારનું હોય. એમ કહીએ તો ચાલે કે આ જિંદગીની મન-વચન-કાયાની દરેક પ્રવૃત્તિને આ બે શબ્દની વિભાવના સ્પર્શે છે. તેથી જ કહી શકાય કે મન-વચન-કાયાના શુભયોગ પુણ્ય છે, અશુભ યોગ પાપ. પાપ આપાત રમણીય, પરિણામ દારૂણ છે, એટલે કે કરવું ગમે છે પણ પરિણામ ભયંકર છે. પુણ્ય આપાત દારૂણ, પરિણામ રમ્ય છે, એટલે કે મોટા ભાગના જીવોને પુણ્યની વાત ગમતી નથી. પુણ્ય કરવું જામતું નથી, પણ એ જ પરિણામે રમ્ય છે, હિતકર છે.

પાપ સાપથી વધુ ભયંકર છે. એની કલ્પના, એનું શ્રવણ, એનું દર્શન કે એનો સ્પર્શ પણ ભયાવહ છે. પણ પાપ કયા છે ? કેવી રીતે થાય ? એ કેવી રીતે છોડવા ? એ છોડવાનો શો લાભ ? વગેરે જાણકારી હોય, તો પાપ છૂટે-છોડવા પ્રયત્ન થાય.

આ માટે 'શ્રી સંવેગ રંગશાળા' નામના સંવેગ-વૈરાગ્ય માટે ઉત્કૃષ્ટ કોટિના કહી શકાય એવા ગ્રંથમાં અઢાર પાપસ્થાનકો કથાનકો સહિત બતાવ્યા છે. દરેક પાપની ભયંકરતા વિસ્તારથી વર્ણવી છે, અને છોડવાના લાભ પણ બતાવ્યા છે.

પંચ્યાસ શ્રી પ્રશાંતવલ્લભવિજયજી ગણિવરે “શ્રી કુલક સમુચ્ચય”નું પ્રકાશન કરી એક સુંદર કાર્ય કર્યું છે. આ અઢાર પાપસ્થાનકોની ગાથા + અનુવાદનું સંકલન કરી વધુ સુંદરતર કાર્ય કર્યું છે.

સંકલનનું સંશોધનના નામે જે સ્વાધ્યાયનો મને લાભ મળ્યો એનો આનંદ તો છે જ, આત્મસમાધિ માટે પાપસ્થાનકોના ત્યાગનું વિવરણ જાણવું ખૂબ જરૂરી છે એવો અનુભવ પણ થયો. અલબત્ત અનુવાદ ટૂંકા-ટૂંકા સરળ વાક્યો રૂપે થયો હોત તો વધુ લાભ થાત એમ મને લાગે છે. છતાં આ પણ માત્ર સ્વાધ્યાય માટે જ નહીં, પાપોથી બચવા આત્મજાગૃતિ માટે પણ અત્યંત ઉપયોગી સંકલન છે એવું અવશ્ય સંવેદન થાય છે.

જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધ લખાણ-સંશોધનાદિ થયા હોય, તો મિચ્છામિ દુક્કડમ્...

ભાદરવા વદ-૮, વિ.સં. ૨૦૬૨

શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ દેરાસર

પાર્લા (પૂર્વ), મુંબઈ.

પંચ્યાસ અજિતશોખરવિજય

પાપશ્હાનો અકરી ઇલાજ: પાપહંપ

ચોર ભયાનક છે પણ ચોરોની પલ્લી અતિભયાનક છે. ગુંડો ખતરનાક છે પરંતુ ગુંડાનો અહો અતિખતરનાક છે. બોમ્બ ખરાબ તો બોમ્બનું કારખાનું અતિખરાબ. વિષનું એક ખુંદ પણ મારી નાંખે, વિષના કટોરાની વાત જ મૂકો. એક મધમાખીથી પણ ડરતા રહેવું પડે તો મધપૂડો તો કેટલો જોખમી ! ગીરનો એક સિંહ દૂરથી દેખા દે તોય સાત પેઢીના વડવા યાદ આવી જાય, ગીરના જંગલમાં તો પગ શે મૂકાય ? એક નાનકડો સર્પ પણ ડરાવી મૂકે, સાપના રાફડાથી તો જેટલા છેટા રહો એટલું કલ્યાણ ! અંદૂકની એક ગોળી પણ ઢીમ ઢાળી દે, મશીનગનની તો વાત જ ન્યારી !

પાપસ્થાનક એટલે પાપોની પલ્લી, પાપનો અહો, પાપનું કારખાનું, પાપનો કૂવો, કાતિલ પાપપૂડો, પાપનું ઘોર ભયાનક જંગલ, પાપનો રાફડો અને ખતરનાક પાપવેપન.

આવા ૧૮-૧૮ પાપસ્થાનકોની નગરી એટલે આ સંસાર ! પાપસ્થાનકોની છાવણીમાંથી મોહ-કાયદા નામની ત્રાસવાદી સંસ્થા જગતના જીવો પર આતંક ફેલાવતી રહે છે.

સાપ કરતાં પણ પાપ વધુ ભયાનક છે. સાપનું વિષ ચડ્યા પછી તે કદાચ જીવલેણ નીવડે તોય તેની મરણોત્તર તો કોઈ અસર નહીં. પણ, પાપ પોતાનો પરચો પરલોકમાં પણ દેખાડે છે. એક ભવનું પાપ અનેક ભવોને પ્રદૂષિત કરી નાંખે છે. સાપ અને પાપમાં એક ફરક નોંધપાત્ર છે. “ડંખ નીકળી ગયા પછી સાપનું જોખમ ઓછું. ડંખ નીકળી ગયા પછી પાપનું જોખમ વધુ.”

ગુંડાતત્ત્વ સાથે જેવો અભિગમ હોય તેવો અભિગમ પાપ સાથે જોઈએ. માણસ ગુંડાથી ડરે, કદાચ ગુંડો ઘરમાં આવી ચડે તો તેની સાથે લડે અને ગુંડા દ્વારા પોતે લુંટાઈ જાય તો રડે. પાપરસિક જીવનું વલણ તો આનાથી તદ્દન વિપરીત હોય છે. પહેલાં પાપનું ગણતરી પૂર્વક “આયોજન” પછી પદ્ધતિપૂર્વક “આસેવન” અને પાપ થઈ ગયા પછી પણ યાદ કરી કરીને તેનું “આચમન”. ખિચ્યારો જીવ ! એક પાપના ત્રણ વાર દંડા ખાય છે.

પાક્ષિકસૂત્રમાં એક ત્રિપદીનું છ વાર ઉચ્ચારણ થાય છે. અહ્મં નિંદામિ ।

પડુપત્રં સંવરેમિ । અણાગયં પચ્ચક્ખામિ । ત્રણે કાળના પાપ સાથે કેવો અભિગમ
કેળવવો જોઈએ તેનું અદ્ભુત માર્ગદર્શન આ ત્રિપટીમાં મળે છે.

“ભૂતકાળના પાપોનો પ્રતિઘાત
વર્તમાનના પાપોનો પ્રતિબંધ
ભવિષ્યના પાપોનું પ્રત્યાખ્યાન”

પાપપ્રીતિનું સ્થાન પાપભીતિ લે તો જ સંસારના વળતાં પાણી થાય. ષોડશક
પ્રકરણમાં સૂરિપુરંદરશ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાએ ધર્મ સિદ્ધિના પાંચ
લક્ષણો બતાવ્યા છે. તેમાં એક છે-પાપજુગુપ્સા ! રસ્તા પર પડેલી વિષ્ટા જોઈને
નાકનું ટેરવું ઉંચું ચડે છે. એ અશુચિ તો રોડ ઉપર પડી છે. પાપ એ તો પોતાની
અંદર જ પડેલી ભાવ-અશુચિ છે. રસ્તાની અશુચિથી કદાચ પગ બગડે, આ
અશુચિથી તો ભવોભવ બગડે. છતાંય, પાપની જુગુપ્સા જલ્દી ઉઠતી નથી એ
જીવની કઠીણાઈ છે. પાપની વિરતિ હજુ સહેલી છે, પરંતુ પાપની અરતિ અતિ
દુષ્કર છે.

એક એક પાપસ્થાનના કટુ વિપાકો જીવ જાણે અને સંવેદનશીલ બનીને
તેને ઝીલે તો ધુજી જાય, ચરથરી ઉઠે, કંપી જાય, “પાપપંકમાંથી બહાર
નીકળવાનો અક્સીર ઉપાય છે-પાપકંપ”. પ્રાણાતિપાતાદિ પાપસ્થાનકોના
દારૂણ વિપાકોનો પરિચય એ એવો લાવા બની શકે જેનાથી હાથ રિચર સ્કેલના
પાપકંપ પેદા થાય, જેનાં આંચકાથી પૂર્વસંચિત પાપ-મહેલાતો ઢાણમાં ધરાશાયી
બને અને નવું પાપ કરવાના પ્લાન સહજ રદ થઈ જાય.

જૈન સાહિત્યકોશનું એક કિંમતી નજરાણું, એટલે આચાર્યદેવ શ્રી
જિનચંદ્રસૂરિજી રચિત સંવેગ રંગશાળા. જેના પાને પાને સંવેગનું અમૃત નીતરે
છે તેવો એક અમૃતકુંડ એટલે સંવેગ રંગશાળા. જેના વાક્યે વાક્યે વૈરાગ્યના
વિસ્ફોટ થાય છે તેવો એક આધ્યાત્મબોમ્બ એટલે સંવેગ રંગશાળા. જેના શબ્દે
શબ્દે માર્મિક પ્રેરણાની સરિતા પ્રગટે છે તેવો એક મહાગિરિ એટલે સંવેગ
રંગશાળા.

આ ગ્રન્થરત્નના ચોથા સમાધિલાભ દ્વાર અંતર્ગત પ્રથમ અનુશાસ્તિ
દ્વારમાં સહુ પ્રથમ અદાર પાપસ્થાનકનો અધિકાર છે. એક-એક પાપ
સ્થાનકનું વેધક અને વિસ્તૃત સ્વરૂપ, પ્રત્યેક પાપસ્થાનકની ભયંકરતા, તેના

કટુ વિપાકો અને તેના ત્યાગથી થતા લાભો વિસ્તારથી અહીં નિરૂપિત થયા છે. મોહરાજાના આખા શસ્ત્રાગારની ગુપ્ત માહિતીઓનો અહીં પર્દાફાશ કરવામાં આવ્યો છે. આ અધિકારનું ઉપયોગપૂર્વક અધ્યયન કરવામાં આવે અને સંવેદનપૂર્વક પરિભાવન કરવામાં આવે તો એક નાનકડા પાપનું સેવન પણ કઠણ થઈ પડે. એક નાનકડું પાપ પણ પીડાદાયક બની રહે. કોઈ પણ પાપ ઉદયમાં આવે ત્યારે તો પીડા આવે, આ ગ્રન્થના અભ્યાસ અને અધ્યાસથી બંધકાળે પણ પાપ પીડાકારક બની રહે. જે પાપ બંધકાળે પીડાકારક બની રહે તે પાપ ઉદયકાળે બહુ પીડા આપી શકતું નથી.

મૂળ પ્રાકૃત ભાષામાં આ સંપૂર્ણ ગ્રન્થ રચાયેલો છે. પંચાસશ્રી પ્રશાન્તવલ્લભવિજયજીએ અટાર પાપ સ્થાનકના સંપૂર્ણ વિભાગને ભાષાન્તર સહિત સંપાદિત કરીને મોક્ષમાર્ગના પથિકોને સંવેગનું પાથેય ભરી આપ્યું છે. પ્રાકૃતભાષા નહિ જાણનારને ગુજરાતી અનુવાદ ખૂબ ઉપયોગી થઈ પડશે. જૈન સાહિત્ય વિશ્વમાં આવું એક ઉત્તમ નજરાણું પડેલું છે તેનો ઘણાંને ખ્યાલ પણ નહિ હોય. આ ગ્રન્થના વાંચન અને ચિંતનથી આત્માર્થી જીવોના પાપ-પડલોનો પરિહાર થશે. તે વાતમાં સંદેહને કોઈ સ્થાન નથી.

સંપાદક પંચાસજી સંવેગામૃત નિમગ્ન એક ઉત્તમ આરાધક મહાત્મા છે. તેમણે આ પૂર્વે ‘કુલક સમુચ્ચય’ ગ્રન્થનું પણ આ રીતે ભાષાન્તર સહિત સંપાદન કરીને જૈન સંઘને સુંદર ભેટ ધરી છે.

જૈન સાહિત્ય ખજાનામાં છૂપાયેલા આવા બીજા પણ અણમોલ રત્નોને આ રીતે શ્રી સંઘ સમક્ષ રજૂ કરે તેવી અપેક્ષા રાખીએ.

પાપની ગતિ કદાચ બંધ ન પડે તોય મંદ તો પડે જ તેવી ભાવના અને સંકલ્પ સાથે ચાલો આ ગ્રન્થની યાત્રાએ ઉપડીએ.

પંચાસ મુક્તિવલ્લભવિજય

ઘોઘા તીર્થ

વિ.સં. ૨૦૬૩,

પોષ વદ-દ્વિ. ૭

સંપાદકીય

ગાંધીવાદ

પ.પૂ. ગચ્છાધિપતિ આ. ભ. શ્રીમદ્ વિજય જયઘોષસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની આજ્ઞા-આશીર્વાદપૂર્વક વિ.સં. ૨૦૬૧નું ચાતુર્માસ ઝુંડ શ્રી દાદર આરાધના ભવન-મુંબઈ (દાદર-પશ્ચિમ) જતાં પૂર્વ પૂછ્યું, વ્યાખ્યાનમાં કયા ગ્રંથનું વાંચન કરવું ? પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રી એ અધ્યાત્મપ્રિય-પરિણત સંઘમાં “શ્રી સંવેગ રંગશાળા” ગ્રંથ પર પ્રવચન આપવા જણાવ્યું. અપરિચિત ગ્રંથ હોવાને કારણે તેના વિષયોની પૃચ્છા કરી...ગ્રંથ મેળવીને વાંચન શરૂ કર્યું. વાંચતા વાંચતા અપૂર્વ આનંદની અનુભૂતિ થઈ.

સાધિક નવસો વર્ષ પૂર્વે લખાયેલા આ ગ્રંથના રચયિતા પૂ.આ.ભ. શ્રી જિનચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજા છે. જેઓ નવાંગી ટીકાકાર પરમગીતાર્થ પૂ.આ.ભ. શ્રી અભયદેવસૂરીશ્વરજી મહારાજાના વડીલ ગુરુબંધુનું સૌભાગ્ય પામ્યા હતા. સકલ શ્રી સંઘને આરાધનાનું સુંદર માર્ગદર્શન મળે એ શુભાશયથી જ પોતાના લઘુ ગુરુબંધુની થયેલી પ્રેરણા અને પ્રાર્થનાથી આ વિશાળ ગ્રંથરત્નની તેઓશ્રીએ રચના કરી છે. ભાવપૂર્વક એકાગ્રચિત્તે આ ગ્રંથનું વાંચન-શ્રવણ કરવાથી ગમે તેવા કઠીન- અપરિણત હૃદયમાં પણ સંવેગરસની સેર ફૂટ્યા વિના ન રહે.

ગ્રંથકારે “ધર્મના અધિકારી” આદિ વિષયોની વિસ્તૃત છણાવટ કરીને મહાસેન રાજાનું વૈરાગ્ય પ્રેરક જીવન ચરિત્ર...વીર પ્રભુના હસ્તે દીક્ષા...દીક્ષા પાલનમાં વિશિષ્ટ વીર્યોલ્લાસ...વીર નિર્વાણ બાદ મહાસેન મુનિ દ્વારા વિશિષ્ટ આરાધના માટે ગૌતમસ્વામીને પૃચ્છા-પ્રાર્થના...છત્યાદિનું

સંવેદનાત્મક વર્ણન અદ્ભુત કોટીનું કર્યું છે.

આરાધના માટે મુખ્ય ૪ દ્વારનું વર્ણન અને તેમાં અનેક પેટા દ્વારના ઉલ્લેખ દ્વારા આરાધના માટેનું સ્પષ્ટ સુગમ-પદ્ધતિસરનું માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું છે.

૪ દ્વાર પૈકી ૪થા સમાધિલાભ દ્વારના પેટા દ્વારમાં સૌ પ્રથમ ૧૮ પાપસ્થાનકોનું સદૃષ્ટાંત વિશદવર્ણન કરવામાં આવ્યું છે, જેના વાંચન-મનન દ્વારા પાપભય-પાપ જુગુપ્સા-પાપત્યાગની ભાવનાનું સહજ પ્રગટીકરણ થઈ શકે તેમ હોવાથી ગ્રંથ અંતર્ગત આ ૧૮ પાપસ્થાનકનો નાનકડો વિભાગ અલગ તારવી લેવા પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રીએ પ્રેરણા કરી.

ઉદારમના-આત્મહિતેચ્છુ એ મહાપુરૂષની પ્રેરણા પામીને આ વિભાગ જુદો તારવીને અત્રે ભાષાંતર સહિત પુસ્તક રૂપે પ્રકાશિત થઈ રહ્યો છે. તદુપરાંત આ પુસ્તકમાં મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી કૃત ૧૮ પાપસ્થાનકની સજ્જાયોનો પણ સમાવેશ કરેલ છે. આના વાંચન બાદ સંવેગ રંગશાળા ગ્રંથનું સંપૂર્ણ વાંચન કરવાની અદમ્ય ભાવના પ્રગટ થશે તેવી શ્રદ્ધા સાથે...

આ ગ્રંથ આગમો-યોગશાસ્ત્રો અને અધ્યાત્મશાસ્ત્રોના દોહનરૂપ છે, અર્થાત્ આગમ-યોગ-અધ્યાત્મ આ ત્રણેય પ્રક્રિયાનો સુમેળ સઘાયો છે. શ્રી ઉપમિતિ ભવપ્રપંચા કથા, સમરાઈચ્ય કહાની જેમ આ ગ્રંથ પણ ચતુર્વિધ સંઘની આરાધનામાં ઉપકારક બની શકે તેવો છે.

પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રીએ ઉપબૃહણા પૂર્વક કરેલી પ્રેરણા, વિદ્વદ્વર્ય પૂ. પંન્યાસપ્રવર શ્રી અજિતશેખરવિજયજી મ.સા. એ સંપૂર્ણ મેટર તપાસીને લખી આપેલી પ્રસ્તાવના, તથા વિદ્વાન પૂ. પંન્યાસપ્રવર શ્રી મુક્તિવલ્લભવિજયજી મ.સા. એ આ પુસ્તક વાંચન માટેનું ઉત્સુકતાજનક 'પાપરક્ષાનો અક્સીર ઇલાજ : પાપકંપ' માર્મિક લખાણ કરી આપવા દ્વારા આ પુસ્તકની આદેયના વધારી છે, તે બદલ હું વિશેષ ઉપકૃત કરાયો છું, તેમજ પૂ. બાપજી મ.સા. ના સમુદાયના પૂ.આ.ભ. શ્રી ભદ્રંકરસૂરીશ્વરજી મ.સા. એ આ મહાકાય ગ્રંથના કરેલા ગુજરાતી અનુવાદમાંથી પાપ સ્થાનકનો વિભાગ ઉદ્ધૃત કરીને સુધારા વધારા સાથે અત્રે પ્રકાશિત કરવામાં આવી રહ્યો છે. તે મહાત્માનું સાભાર સ્મરણ કરીને વિરામ પામતા પૂર્વે શ્રમણ-શ્રમણીગણ એવં પ્રાકૃતના જ્ઞાતા, પંડિત, શ્રાવકો, વિદ્વાન વર્ગ, જિજ્ઞાસુવર્ગ આ પુસ્તકનો ભરપૂર ઉપયોગ કરે તેવી સદ્ભાવના...

જિનાજ્ઞા વિરૂદ્ધ કાંઈપણ લખાયું હોય તો મિચ્છામિ દુક્કડમ્....

-પંન્યાસ પ્રશાંતવલ્લભવિજય ગણી

પ્રકાશકીય

પૂ. ગચ્છાધિપતિ આ.ભ. શ્રી જયઘોષસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની પ્રેરણા પામીને પૂ. પંચાસ શ્રી પ્રશાંતવલ્લભવિજયજી મ.સા. એ વૈરાગ્યજનક શ્રી સંવેગરંગશાળા અંતર્ગત ૧૮ પાપસ્થાનકનો વિભાગ ઉદ્ધૃત કરીને ભાષાંતર સહિત સંકલન-સંપાદન કરીને અતિ પ્રશસ્ય કાર્ય કર્યું છે.

આ પુસ્તક પાપ ત્યાગની ભાવના દટીકરણ કરવા, પાપનું દૂરીકરણ કરવા માટે આભાલવૃદ્ધ-સૌ કોઇને અત્યુપયોગી બની રહેશે.

આ પુસ્તકનું પ્રકાશન કરતા અતિ આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ. અ.સૌ. ભદ્રાનેન દિલીપભાઈ શાહ પરિવારે ઉદારતાપૂર્વક લાભ લઇને સુંદર શ્રુતભક્તિ કરી છે તેની અનુમોદના કરીએ છીએ.

દિવ્ય દર્શન ટ્રસ્ટ

કુમારપાળ વી. શાહ

“શ્રી સંલેગશંગશાળા” ગ્રંથ સંક્ષિપ્ત પરિચય

રચયિતા : તપાગચીય પૂ.આ. શ્રી જિનચન્દ્રસૂરિ મ.સા.

◆ રચના સમય ◆

પ્રાય : વિ.સં. ૧૧૨૫

◆ શ્લોક (ગ્રંથાગ્ર) ◆ ૧૦,૦૫૩

◆ રચયિતાના લઘુ ગુરુબંધુ ◆

નવાંગી ટીકાકાર પૂ.આ. શ્રી અભયદેવસૂરિ મ.સા.

ગ્રંથમાં મુખ્ય ૪ દ્વાર

- ૧) પરિકર્મવિધિ દ્વાર : તેમાં ૧૫ પેટા દ્વાર
- ૨) ગણ સંક્રમ દ્વાર : તેમાં ૧૦ પેટા દ્વાર
- ૩) મમત્વઉચ્છેદ દ્વાર : તેમાં ૯ પેટા દ્વાર
- ૪) સમાધિલાભ દ્વાર : તેમાં ૯ પેટા દ્વાર.

અનુક્રમણિકા

નં.	વિષય	પાના નં.
૧.	પ્રાણાતિપાત પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૧
૨.	મૃષાવાદ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૧૦
૩.	અદત્તાદાન પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૧૮
૪.	મૈથુન પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૨૪
૫.	પરિગ્રહ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૩૪
૬.	ક્રોધ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૩૯
૭.	માન પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૪૩
૮.	માયા પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૪૮
૯.	લોભ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૫૦
૧૦.	પ્રેમ (રાગ) પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૫૩
૧૧.	દ્વેષ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૫૮
૧૨.	કલહ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૬૦
૧૩.	અભ્યાખ્યાન પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૬૩
ક્ર ૧૪.	અરતિ-રતિ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૬૫
ક્ર ૧૫.	પૈશુન્ય પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૬૯
૧૬.	પરપરિવાદ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૭૨
૧૭.	માયામૃષાવાદ પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૭૭
૧૮.	મિથ્યાદર્શનશલ્ય પાપસ્થાન સ્વરૂપ	૮૧
	અઢાર પાપસ્થાનક સજ્જાય વિભાગ (મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી કૃત)	૯૧

(ક્ર ગ્રંથકારશ્રીએ અહીં રતિ-અરતિ પાપસ્થાનને ચૌદમા અને પૈશુન્ય પાપસ્થાન પંદરમા તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે.)

અષ્ટાદશ પાપસ્થાનાનિ

પંસયદ્ અવગુંડદ્, જીવં જં તેણ ભન્નદ્ પાવં ।

ઠાણાણિ પયાણિ ભવંતિ, તસ્સ અદ્વારસ ઇમાણિ

૧૧૫૫૭૮ ॥

૧ પાણિવહાડ ૨ લિય ૩ મહત્ત-ગહણ ૪ મેદ્ધુણ ૫ પરિગ્ગહો ૬ કોહો ।

૭ માણો ૮ માયા ૯ લોભો, ૧૦ પેજ્જં ૧૧ દોસો તહા ૧૨ કલહો ૧૧૫૫૭૯ ॥

૧૩ અબ્ભક્ષાણં ૧૪ અરર્દરર્દય, ૧૫ પેસુણ ૧૬ પરપરીવાઓ ।

૧૭ માયામોસં ૧૮ મિચ્છા-દંસણસલ્લં તિ પદ્મમિહ

૧૧૫૫૮૦ ॥

૧

પ્રાણાતિપાત પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. પાણા ઉસ્સાસાડડઈ, સંતિ ઇમેસિં તિ પાણિણો જીવા ।

તેસિં વહો વિદ્ધંસો, પાણિવહો સો ચ નરયપહો

૧૧૫૫૮૧ ॥

૨. ધમ્મજ્ઞાણસરોરુહ-સંઢાણમડકંઢચંઢહિમવુટ્ટી ।

નિસ્સૂગયાડગણીણ, મહલ્લચુલ્લીપરિક્ષેવો

૧૧૫૫૮૨ ॥

જીવને (પંસયદ્=) કર્મરજથી ખરડે, (અવગુંડદ્=) મલિન કરે, તેથી તેને પાપ કહેવાય છે. તેનાં આ અઢાર સ્થાનકો એટલે પદો (વિષયો) છે. ૧૧૫૫૭૮ ॥

૧. હિંસા ૨. જૂઠ ૩. ચોરી ૪. મૈથુનસેવન ૫. પરિગ્રહ ૬. ક્રોધ ૭. માન ૮. માયા ૯. લોભ ૧૦. પ્રેમ (રાગ) ૧૧. દ્વેષ ૧૨. કલહ ૧૩. અભ્યાખ્યાન ૧૪. અરતિ-રતિ ૧૫. પૈશુન્ય ૧૬. પરપરિવાદ ૧૭. માયામૃષાવચન ૧૮. મિથ્યાદર્શનશલ્ય ૧૧૫૫૭૯-૮૦ ॥

૧. ઉચ્ચવાસ વગેરે પ્રાણો હોવાથી જીવો પ્રાણીઓ કહેવાય છે. તે પ્રાણોનો વધ એટલે વિધ્વંસ (વિયોગ)ને પ્રાણીવધ કહેલો છે અને તે નરકનો માર્ગ છે. ૧૧૫૫૮૧ ॥

૨. નિર્દયતા એ ધર્મધ્યાનરૂપી કમળોના વનનો નાશ કરનારી, આકસ્મિક પ્રચંડહિમની વૃષ્ટિ છે અથવા અગ્નિના મોટા ચુલ્લી (ચૂલા)ના (પરિક્ષેવ=) ઘેરાવારૂપ છે ૧૧૫૫૮૨ ॥

૩. તહ રોહડટ્ટજ્ઞાણતણંડકુ-રેક્કપારોહપાડસાડડરંભો ।
જલકુલ્લા ય મહલ્લા, અકિત્તિવલ્લીવિયાણસ્સ ૧૧૫૫૮૩ ॥
૪. પરચક્કાડડગમસવણં, પસન્નજણવયણમણજણવયાણં ।
તહ અસહણયાઅવિરર્હ-રઢપીર્હણં કુસુમબાણો ૧૧૫૫૮૪ ॥
૫. પજ્જલિયદીવપત્તં, મહંતપાણિપયંગવગ્ગસ્સ ।
તલમુદહિણો અગાહં, અચ્ચુક્કહપાવપંકસ્સ ૧૧૫૫૮૫ ॥
૬. અચ્ચંતદુગ્ગદુગ્ગઢ-સેલગુહાએ મહં મુહપવેસં ।
ભવદહણતવિયબહુદેહિ-લોહઘણઘાયઅહિગરણી ૧૧૫૫૮૬ ॥
૭. ર્હંતાડડઢુગુણકણુક્કર-પીસણકરઘણઘરટ્ટજંતં વ ।
તહ નરયભૂમિહરયસ્સ, પડણઅવચરણનિસ્સેણી ૧૧૫૫૮૭ ॥

૩. તથા આર્ત-રોદ્રધ્યાનરૂપી તૃણના અંકુરોને ઉગાડનારી વર્ષાનો આરંભ છે, અપકીર્તિરૂપી વેલડીના વિસ્તાર માટે પાણીની મોટી નીક છે. ૧૧૫૫૮૩ ॥
૪. પ્રસન્ન વચન-મનવાળા મનુષ્યોના દેશોમાં શત્રુસૈન્યના આગમનનું શ્રવણ છે, તથા અસહનશીલતા અને અવિરતિરૂપ રતિ અને પ્રીતિનો કામદેવ (પતિ) છે. ૧૧૫૫૮૪ ॥
૫. મોટા પ્રાણીઓ (માનવો) રૂપી પતંગીઆના સમૂહનો (નાશ કરનાર) પ્રજ્વલિત દીપકનું પાત્ર છે, અતિ ઉત્કટ પાપરૂપી કાદવવાળા સમુદ્રનું અતિ ઊંડું તળિયું છે. ૧૧૫૫૮૫ ॥
૬. અત્યંત દુર્ગમ એવી દુર્ગતિરૂપ પર્વતની ગુફાનું મોટું (પાઠાં૦ પવેસમુહં=) પ્રવેશદ્વાર છે, સંસારરૂપી ભટ્ટીમાં તપેલા ઘણા પ્રાણીઓને લોખંડના ઘણાથી કૂટવાની (અહિગરણી=) એરણ છે. ૧૧૫૫૮૬ ॥
૭. ક્ષમા વગેરે ગુણોરૂપ (અનાજના) કણોને દળવા માટે મજબૂત ઘંટી છે, તથા નરકભૂમિરૂપ દ્રહમાં (અથવા નરકરૂપ ભોંયરામાં) ઉતરવા માટે સરળ નિસરણી છે. ૧૧૫૫૮૭ ॥

૮. વહબંધરોહધણહરણ-જાયણામારણાણિ ડ્રહ ચેવ ।
પાણિવહમ્મિપસત્તો, સત્તો પાવેડ્ડ પુણરુત્તં ૧૧૫૫૮૮ ॥
૯. દિક્ખાદેવડ્ડચ્ચણદાણ-ઝાણતવવિણયપમુહકિરિયાઓ ।
જીવદયાએ વિહીણા, સવ્વાડ નિરત્થિયા હોંતિ ૧૧૫૫૮૯ ॥
૧૦. જડ્ડ નામ પરમધમ્મો, ગોબંભણમહિલવહનિવિત્તીએ ।
તત્તો વિ કહં ન પરમો, સો સવ્વજિયાણ રક્ખાએ ૧૧૫૫૯૦ ॥
૧૧. સવ્વે ચિય સંબંધા, પત્તા જીવેણ સવ્વજીવેહિં ।
તો મારેંતો જીવે, મારડ્ડ સંબંધિણો સવ્વે ૧૧૫૫૯૧ ॥
૧૨. મારેડ્ડ એમડ્ડવિ જો, જીવં સો બહુસુ જમ્મકોડીસુ ।
બહુસો મારિજ્જંતો, મરડ્ડ વિહાણેહિં બહુએહિં ૧૧૫૫૯૨ ॥
૧૩. જાવડ્ડયાડ્ડ દુક્ખાડ્ડ, હોંતિ ચડ્ડગડ્ડગયસ્સ જીવસ્સ ।
સવ્વાડ્ડ તાડ્ડ હિંસા-ફલાડ્ડ નિડ્ડણં નિરૂવેસુ ૧૧૫૫૯૩ ॥

૮. પ્રાણીવધમાં આસક્ત જીવ આ ભવમાં જ વારંવાર વધ, બંધન, જેલ, ધનનો નાશ, પીડા અને મૃત્યુને પામે છે. ॥૫૫૮૮॥
૯. જીવદયા વિના દીક્ષા, દેવપૂજા, દાન, ધ્યાન તપ, વિનય વગેરે સર્વ ક્રિયાઓ નિરર્થક બને છે. ॥૫૫૮૯॥
૧૦. જો ગૌહત્યા, બ્રહ્મહત્યા અને સ્ત્રીહત્યાની નિવૃત્તિથી પરમ ધર્મ થાય છે, તો સર્વ જીવોની રક્ષાથી (થતો) તે ધર્મ તેનાથી પણ ઉત્કૃષ્ટ કેમ ન થાય ! ॥૫૫૯૦॥
૧૧. (આ સંસારચક્રમાં પરિભ્રમણ કરતા) જીવે સર્વ જીવોની સાથે તમામ સંબંધો કર્યા છે, તેથી જીવોને મારનાર (વાસ્તવમાં પોતાના) સર્વ સંબંધીઓને મારે છે. ॥૫૫૯૧॥
૧૨. જે એક પણ જીવને મારે છે, તે કોડો જન્મો સુધી ઘણી વાર મરાતો ઘણા પ્રકારે મરે છે. ॥૫૫૯૨॥
૧૩. ચારેય ગતિમાં રહેલા (પરિભ્રમણ કરતા) જીવોને જેટલાં દુઃખો ઉત્પન્ન થાય છે, તે સર્વ હિંસાનાં ફળો છે, એને સમ્યક્ સમજો ! ॥૫૫૯૩॥

૧૪. જીવવહો અપ્પવહો, જીવદયા અપ્પણો દયા હોઇ ।
ઇહ સવ્વજીવહિંસા, પરિચત્તા અત્તકામેહિં ॥૫૫૧૪॥
૧૫. નચ્ચા મચ્ચુદુહત્તે, નાણાજોણીસમસ્સિએ જીવે ।
ન હણેજ્જ બુહો કેવલ-મઽપ્પોવમ્મેણ પાસેજ્જા ॥૫૫૧૫॥
૧૬. વિદ્ધસ્સ કંટગેણ વિ, જાયઙ્ગ જીવસ્સ વેયણા તિવ્વા ।
કિં પુણ પહમ્મમાણસ્સ, સેલ્લકુંતાઽઽઇસત્થેહિં ॥૫૫૧૬॥
૧૭. દદ્ધુમુવદ્ધિયહત્થત્થસત્થ-વહગે વિસાયભયવિહુરો ।
કંપઙ્ગ જીવો હી ! ણત્થિ, મચ્ચુતુલ્લં ભયં લોએ ॥૫૫૧૭॥
૧૮. 'મરસુ' ઇમમ્મિ વિ ભણિએ, જાયઙ્ગ જીવસ્સ દારુણં દુક્ખં ।
કિં પુણ મારિજ્જંતસ્સ, તિક્ખસત્થાઽભિઘાએહિં ॥૫૫૧૮॥
૧૯. જો જત્થેવ ય જાયઙ્ગ, જીવો સો તત્થ ચેવ કુણઙ્ગ રઙ્ગ ।
દયમેવ તેણ સંતો, નિચ્ચં કુવ્વંતિ જીવેસું ॥૫૫૧૯॥

૧૪. જીવવધ તે પોતાનો વધ છે અને જીવદયા તે પોતાની દયા છે, તેથી આત્માર્થીઓએ સર્વ જીવોની (સર્વથા સર્વ) હિંસાનો ત્યાગ કર્યો છે. ॥૫૫૧૪॥
૧૫. વિવિધ યોનિઓમાં રહેલા જીવોને મરણના દુઃખથી પીડાતા જોઈને બુદ્ધિમાન તેને ન હણો, માત્ર (સર્વને) આત્મતુલ્ય જુએ. ॥૫૫૧૫॥
૧૬. કાંટાથી વિંધાએલા જીવને પણ તીવ્ર વેદના થાય છે, તો તીર, ભાલો વગેરે શસ્ત્રોથી હણાતા જીવને કેટલી કેવી પીડા થાય ? ॥૫૫૧૬॥
૧૭. હાથમાં રહેલા શસ્ત્રવાળા હિંસકને આવતો જોઈને (પણ) વિષાદ અને ભયથી વ્યાકુળ બનેલો જીવ કંપે છે. નિશ્ચયે લોકમાં મરણ સમાન ભય નથી. ॥૫૫૧૭॥
૧૮. 'મર' એમ કહેતાં પણ જીવને જો ભારે દુઃખ થાય છે, તો તીક્ષ્ણ શસ્ત્રોના પ્રહાર વડે મરાતાને શું (ન થાય) ? ॥૫૫૧૮॥
૧૯. જે જીવ જ્યાં (જે શરીર વગેરેમાં) જન્મે છે, ત્યાં જ રાગ કરે છે, તેથી સંતો જીવો ઉપર નિત્ય દયા જ કરે છે. ॥૫૫૧૯॥

૨૫. જં અપ્પણો અણિદ્દં, પરેસિમડવિ તં ન સવ્વહા કુજ્જા ।
જારિસયં ઇહ કિજ્જઇ, પેચ્ચા વિ ફલં પિ તારિસયં ॥૫૬૦૫॥
૨૬. પાણેહિંતો વિ પિયં, ન કિંચિ જીવાણ વિજ્જઇ જએ વિ ।
તા અપ્પોવમ્મેણં, તેસુ દયા ચેવ કાયવ્વા ॥૫૬૦૬॥
૨૭. જો જહ કરેઇ પાવં, જેહિં નિમિત્તેહિં જેણ વિહિણા ય ।
સો તપ્પલં પિ પાવઇ, બહુસો તેહિં ચિય કમેહિં ॥૫૬૦૭॥
૨૮. જહ દાયા છેતા વા, એથ્થ ફલં લહઇ તવ્વિહં ચેવ ।
સુહદુહદાર્ઠિં વિ તહાં, પુત્રં પાવં ચ પાઝણઇ ॥૫૬૦૮॥
૨૯. દુટ્ટમણવયણકાયાડડહેહિં, જીવે ડ જે વિહિંસંતિ ।
દસગુણિયાડડઅણંતં, તેહિં ચિય તે વિહમ્મંતિ ॥૫૬૦૯॥

૨૫. જે પોતાને અનિષ્ટ (હોય) તે બીજાઓ માટે પણ સર્વથા ન કરવું (કારણ કે) આ ભવમાં જેવું કરાય તેવું જ ફળ મર્યા પછી પણ (મળે છે). ॥૫૬૦૫॥
૨૬. સમગ્ર જગતમાં (પણ) જીવોને પ્રાણોથી પણ (અધિક) પ્રિય કાંઈ નથી, તેથી પોતાના દૃષ્ટાન્તથી તેઓ પ્રત્યે દયા જ કરવી જોઈએ. ॥૫૬૦૬॥
૨૭. જે મનુષ્ય જે રીતે જે નિમિત્તોથી જે પ્રકારે પાપ કરે છે, તે તેનું ફળ પણ તે જ ક્રમે (તેવું) ઘણી વાર પામે છે. ॥૫૬૦૭॥
૨૮. જેમ આ ભવમાં દાતાર અથવા લૂંટારો તે પ્રકારના જ ફળને પામે છે, તેમ સુખ-દુઃખને આપનારો પણ પુણ્યને અને પાપને પ્રાપ્ત કરે છે. ॥૫૬૦૮॥
૨૯. જેઓ દુષ્ટ મન, વચન અને કાયારૂપી શસ્ત્રોથી જીવોની હિંસા કરે છે, તેઓ (બીજાના) તે જ શસ્ત્રોથી દશગુણાથી માંડીને અનંતગુણા પણ હણાય છે. ॥૫૬૦૯॥

૩૦. भीमभवत्खयदक्खं, दयं न बुज्झंति जे उ हिंसिल्ला ।
 निवडइ तेसु सगज्जा, अवज्जवज्जाऽसणी घोरा ॥५६१०॥
૩૧. ता भो ! भणामि सच्चं, विवज्जियव्वेव सव्वहा हिंसा ।
 हिंसा विवज्जिया जइ, कुगती वि विवज्जिया चेव ॥५६११॥
૩૨. पाणाऽइवायसंजणिय-पावपब्भारभारिया संता ।
 जीवा पडंति नरए, जले जहा लोहमयपिंडो ॥५६१२॥
૩૩. जे पुण इह जीवेसुं, कुणंति सम्मं विसुद्धजीवदयं ।
 ते सग्गे मंगलगीय-तूररवसवणसुहएसु ॥५६१३॥
૩૪. अच्छरगणाऽऽउलेसु यं, रयणपयासेसु वरविमाणेसु ।
 जहर्चितियसंपज्जंत-सयलविसया सुरा होंति ॥५६१४॥

૩૦. ભયંકર એવા સંસારનો ક્ષય કરવામાં દક્ષ (સમર્થ) એવી દયાને જે હિંસકો સમજતા નથી, તેઓ ઉપર ગર્જના કરતો ભયંકર પાપરૂપી વજાગ્નિ પડે છે. ॥૫૬૧૦॥
૩૧. તેથી હે ભાઈ ! સાચું, કહું છું કે-હિંસા સર્વથા વર્જવા યોગ્ય છે. જો હિંસાનો ત્યાગ કર્યો તો દુર્ગતિનો પણ ત્યાગ કર્યો જ (સમજવો). ॥૫૬૧૧॥
૩૨. જેમ લોખંડનો ગોળો પાણીમાં પડે (છેક તળિયે જાય), તેમ હિંસાથી ઉપાર્જિત પાપના ભારથી ભારે થએલા જીવો (છેક નીચે) નરકમાં પડે છે. ॥૫૬૧૨॥
- ૩૩-૩૪. અને જેઓ આ લોકમાં જીવો પ્રત્યે સમ્યક્ વિશુદ્ધ જીવદયા કરે છે, તેઓ સ્વર્ગમાં મંગળ ગીત અને વાજિંત્રોના શબ્દશ્રવણનાં સુખને દેનારા, અપ્સરાઓના સમૂહથી ભરેલાં અને રત્નના પ્રકાશવાળાં એવા શ્રેષ્ઠ વિમાનોમાં યથાર્થિતિત (ચિંતન માત્રથી) પ્રાપ્ત થતા સકલ વિષયોવાળા દેવો થાય છે. ॥૫૬૧૩-૧૪॥

૩૫. તત્તો વિ ચુયા અસરિચ્છ-લચ્છિવિચ્છદ્વુપંડરજસેસુ ।
સુકુલેસુ ચેવ જાયંતિ, સયલજયજીવસુહયા ય ૧૧૫૬૧૫ ॥
૩૬. દીહાઽઽઽયા અરોગા, નિચ્ચમઽણુપ્પન્નસોગસંતાવા ।
કાયકિલેસવિમુક્કા, દયાઽણુભાવેણ હોન્તિ નરા ૧૧૫૬૧૬ ॥
૩૭. જાયંતિ ન હીણંઽગા, ન પંગવો ન વઢહા ન ખુજ્જા ય ।
નો વામણા ન લાયન્ન-વજ્જિયા નો વિરૂવા ય ૧૧૫૬૧૭ ॥
૩૮. સુંદરરૂવા સોહમ્મ-સંગયા બહુધણા ગુણગરિટ્ઠા ।
અપ્પહિમબલપરવ્કમ-ગુણરયણવિરાઢ્યસરીરા ૧૧૫૬૧૮ ॥
૩૯. અમ્માપિઢ્ઢીપીઢ્ઢપરા, અણુરત્તકલત્તપુત્તમિત્તા ય ।
હુંતિ ય કુલવુઢ્ઢિકરા, નરા દયાધમ્મકરણાઓ ૧૧૫૬૧૯ ॥
૪૦. ન પિણ્હિં વિપ્પઓગો, ન યાઽવિ અપ્પિયસમાગમો તેસિં ।
ન ભયં ન ગિલાણત્તં, ન દોમણસ્સં ન હાણી ય ૧૧૫૬૨૦ ॥
૪૧. પુન્નાઽણુબંધિપુન્નાઽણુ-ભાવઓ બજ્જમંઽત્તરં સવ્વં ।
એવં અણુકૂલં ચિય, સયા વિ સંપજ્જએ તેસિં ૧૧૫૬૨૧ ॥

૩૫-૩૭. અને ત્યાંથી ચ્યવીને પણ અસાધારણ સંપત્તિના વિસ્તારથી ઉજ્જવળ યશવાળા ઉત્તમ કુળોમાં જ જન્મ પામે છે. દયાના પ્રભાવથી તેઓ જગતના સર્વ જીવોને સુખ આપનારા, દીર્ઘાયુષી, નીરોગી, નિત્ય શોક-સંતાપ વિનાના અને કાયકલેશથી રહિત મનુષ્યો થાય છે. તેઓ હીન અંગોવાળા, પાંગળા (વઢહા=) મોટા પેટવાળા, કૂબડા (વામણા=) ઠીંગણા, લાવણ્ય રહિત અને રૂપરહિત થતા નથી. ॥૫૬૧૫-૧૬-૧૭॥

૩૮-૩૯. વળી દયાધર્મ કરવાથી મનુષ્યો સુંદર રૂપવાળા, સૌભાગ્યશાળી, શ્રીમંત, ગુણોથી મહાન અને અસાધારણ બળ, પરાક્રમ અને ગુણરત્નોથી સુશોભિત શરીરવાળા, માતાપિતા પ્રત્યે પ્રીતિવાળા, અનુરાગી સ્ત્રી-પુત્ર-મિત્રોવાળા અને કુળવૃદ્ધિ કરનારા થાય છે. ॥૫૬૧૮-૧૯॥

૪૦-૪૧. તેઓને પ્રિય મનુષ્યોનો ત્રિયોગ, અપ્રિયનો સમાગમ, ભય, બિમારી, મનની અપ્રસન્નતા તથા હાનિ (પદાર્થનો નાશ) થતી નથી. એમ પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના પ્રભાવે તેઓને બાહ્ય-અભ્યંતર સર્વ (સંયોગો) હંમેશા અનુકૂળ જ પ્રાપ્ત થાય છે. ॥૫૬૨૦-૨૧॥

૪૨. લહિરુણ ય સંપુત્રં, જિણમયમાઽઽરાહિં ચ તં વિહિણા ।
જીવદયાએ ફલં પાર-મત્થિયં પાઠાંતિ નરા ૧૧૫૬૨૨ ॥
૪૩. એવં કલ્લાણપરં-પરં પરં પાણિણો સમજ્જિંતિ ।
જીએ પસાયા પુજ્જા ય, હોંતિ સા જયઠ જીવદયા ૧૧૫૬૨૩ ॥
૪૪. લોહ્યસત્થેસું પિ હુ, પરિહરણિજ્જત્તણેણ વુત્તમિમં ।
પુવ્વં વ પાણિવહણં, કિં પુણ લોગુત્તરે સમએ ૧૧૫૬૨૪ ॥
૪૫. એત્થેવ ભવે પાણિવહ-નિરયવિરયાણ હોંતિ દોસગુણા ।
ઠભયત્થ વિ દિટ્ઠંતો, સાસુયસુન્હા તહા ધૂયા ૧૧૫૬૨૫ ॥
તહાહિ..... ૧૧૫૬૨૬-૫૬૭૮ ॥
૪૬. પાણવહનામગમિમં પાવટ્ટાણં નિદંસિયં પઢમં ।
એત્તો ઠ અલિયવચણાઽ-ભિહાણગં બીયમઽક્કલેમિ ૧૧૫૬૭૯ ॥

૪૨. (દયાળુ) મનુષ્યો સંપૂર્ણ જૈનધર્મને (સામગ્રીને) પામીને અને તેને વિધિ-પૂર્વક આરાધીને જીવદયાનું પારમાર્થિક ફળ પામે છે. ૧૧૫૬૨૨ ॥
૪૩. આ રીતે જેના પસાયથી પ્રાણીઓ શ્રેષ્ઠ કલ્યાણની પરંપરાને સમ્યક્ પામે છે અને પૂજ્ય બને છે, તે જીવદયા જયવંતી રહો ! ૧૧૫૬૨૩ ॥
૪૪. અથવા લૌકિકશાસ્ત્રમાં પણ પ્રાણીવધને પૂર્વે કલ્પો તેમ અવશ્ય ત્યાજ્ય તરીકે કહેલો છે, તો લોકોત્તરશાસ્ત્રમાં પુનઃ શું (કહેવું) ? ૧૧૫૬૨૪ ॥
૪૫. પ્રાણીવધમાં આસક્તને અને તેની વિરતિવાળાને આ ભવમાં જ દોષ અને લાભ થાય છે. એ ઉભય વિષયમાં પણ સાસુ-વહુનું તથા પુત્રીનું દષ્ટાંત છે. ૧૧૫૬૨૫ ॥
તે આ પ્રમાણે-કથા... ૧૧૫૬૨૬ થી ૫૬૭૮ ॥
૪૬. પ્રાણીવધ નામનું આ પહેલું પાપસ્થાનક જણાવ્યું. હવે મૃષાવચન નામનું બીજું પાપસ્થાનક કહું છું. ૧૧૫૬૭૯ ॥

૨

મૃષાવાદ પાપસ્થાનક સ્વરૂપમ્

૧. અલિયં હિ રુદ્ધકંદો, બાદમઽવિસ્સાસદુમસમૂહસ્સ ।
વજ્જાઽસણીનિવાઓ, જણપચ્ચયસેલસિહરસ્સ ૧૧૫૬૮૦ ॥
૨. ગરિહાપણતરુણીએ, ગહણગદાણં સુવાસણાસિહિણો ।
જલપક્કહેવો સંકેય-મંદિરં અજસકુલહાએ ૧૧૫૬૮૧ ॥
૩. ઉભયભવભાવિઆવય-કુમુયપબંધસ્સ સારયમયંકો ।
સુવિસુદ્ધધમ્મગુણસસ્સ-સંપયાએ કુવાઓ ય ૧૧૫૬૮૨ ॥
૪. પુવ્વાઽવરવયણવિરોહ-રૂવપડિંબિંબણસ્સ આચરિસો ।
સત્થાહમત્થયમણી, નીસેસાઽણત્થસત્થસ્સ ૧૧૫૬૮૩ ॥
૫. સપ્પુરિસત્તણકાણણ-નિદ્દહણમ્મિ ય સુતિવ્વહવ્વવહો ।
તા એયપ્પરિહારો, કાયવ્વો સવ્વજત્તેણ ૧૧૫૬૮૪ ॥

૧. મૃષાવચન એ અવિશ્વાસરૂપ વૃક્ષસમૂહનો અતિભયંકર (પાઠાં. પુષ્ટ) કંદ છે અને મનુષ્યોની પ્રતીતિ (વિશ્વાસ) રૂપ પર્વતના શિખર ઉપર વજાગ્નિનો પાત છે, ॥૫૬૮૦॥
૨. નિંદારૂપી વેશ્યાને (ગહણગ=) આભૂષણાનું દાન છે, સુવાસનારૂપી અગ્નિમાં જળનો છંટકાવ છે અને અપયશરૂપી કુલટાને (મળવાનું) સાંકેતિક ઘર છે, ॥૫૬૮૧॥
૩. ઉભય ભવમાં થનારી આપદાઓરૂપી કમળોને વિસ્તારનાર (વિકસાવનાર) શરદનો ચંદ્ર છે અને અતિ વિશુદ્ધ એવા ધર્મગુણોરૂપી ધાન્યસંપત્તિનો (નાશક) દુષ્ટ પવન છે, ॥૫૬૮૨॥
૪. પૂર્વાપર વચનવિરોધરૂપ પ્રતિબિંબનો અરિસો છે અને સઘળા અનર્થોરૂપી સાર્થને માટે સાર્થપતિના મસ્તકનો મણિ (ચૂડામણિ) છે, ॥૫૬૮૩॥
૫. વળી સત્યરૂષપણા (સજ્જનતા) રૂપી વનને બાળવા માટે અતિ તીવ્ર દાવાનળ છે, માટે સર્વ પ્રયત્નથી એનો (મૃષાવચનનો) ત્યાગ કરવો જોઈએ. ॥૫૬૮૪॥

કિંચ-

૬. જહ પરમડન્નસ્સ વિસં, વિણાસયં જહ ય જોવ્વણસ્સ જરા ।
તહ જાણ અસચ્ચં પિ હુ, વિણાસયં સવ્વધમ્મસ્સ ॥૫૬૮૫॥
૭. હોઝ ય જડી સિહંડી મુંડી વા વક્કલી વ નગ્ગો વા ।
લોએ અસચ્ચવાઈ, ભન્નઙ્ગ પાસંઙિચંડાલો ॥૫૬૮૬॥
૮. અલિયં સઙ્ગં પિ ભણિયં, વિહણઙ્ગ બહુયાઙ્ગં સચ્ચવયણાઙ્ગં ।
એવં ચ સચ્ચવયણે વિ, તમ્મિ અપ્પચ્ચઓ ચેવ ॥૫૬૮૭॥
૯. અલિયં ન ભાસિયવ્વં, ગરહિજ્જઙ્ગ જં જણે અલિયવાઈ ।
અપ્પચ્ચયં ચ અપ્પાણયમ્મિ સંજણઙ્ગ જણમજ્જે ॥૫૬૮૮॥
૧૦. કારાવેઙ્ગ ય અલિય-પ્પયંપણે ધિટ્ઠુચ્છેટ્ઠિયં દદ્ધું ।
જીહાછેદાડ્ડઈયં, ચંઢં દંઢં નરવઈ વિ ॥૫૬૮૯॥

૬. વળી જેમ ઝેર ભોજનનું પરમ વિનાશક છે અને ઘડપણ યોવનનું પરમ ઘાતક છે, તેમ અસત્ય પણ અવશ્ય સર્વ ધર્મનું વિનાશક જાણવું. ॥૫૬૮૫॥
૭. ભલે, જટાધારી, શિખાધારી, મુંડ હોય, વૃક્ષોની છાલનાં વસ્ત્રો ધારણ કરનાર કે નગ્ન હોય, તો પણ અસત્યવાદી લોકમાં પાખંડી અને ચંડાળ કહેવાય છે. ॥૫૬૮૬॥
૮. એક વાર પણ બોલેલું અસત્ય ઘણી વાર બોલેલાં સત્ય વચનોનો નાશ (મિથ્યા) કરે છે. મૃષાવાદી જો સત્ય બોલે તો પણ તે મૃષાવાદી હોવાથી એનામાં અવિશ્વાસ જ થાય છે. ॥૫૬૮૭॥
૯. (માટે) મૃષા બોલવું નહિ, કારણ કે લોકોમાં અસત્યવાદી નિંદાય છે અને પોતાના પ્રત્યે અવિશ્વાસ પ્રગટાવે છે. ॥૫૬૮૮॥
૧૦. રાજા પણ મૃષાવાદીનાં દુષ્ટ વર્તનને જોઈને જિહ્વાછેદ વગેરે ભારે દંડ કરાવે છે. ॥૫૬૮૯॥

૧૧. ઇહલોગમ્મિ અકિત્તી, સવ્વજહન્ના ગર્હ ય પરલોએ ।
અલિયપયંપણપભવેણ, હોઇ પાવેણ જીવસ્સ ૧૧૫૬૧૦ ॥
૧૨. નો કોહમાણમાયા-લોભેહિંતો ન હાસઓ ન ભયા ।
ભાસેજ્જ અલિયવયણં, પરલોયાઽઽરાહણેક્કમણો ૧૧૫૬૧૧ ॥
૧૩. ઈંસાકસાયકલિઓ, અલિયગિરાહિં પરં ઉવહણંતો ।
મુણઇ વરાઓ નેવં, જહ અપ્પાણં ચિય હણેમિ ૧૧૫૬૧૨ ॥
૧૪. ઉવ્કોઢાગહણરઓત્તિ, કૂઢસક્કિત્તિ અલિયવાઙ્ગત્તિ ।
ધિવ્કારમોગ્ગરહઓ, ણિવહ્હઇ નરએ મહાઘોરે ૧૧૫૬૧૩ ॥
૧૫. નો કિત્તી નો અત્થો, નયાઽવિ મણનેવ્વુર્હં ન ધમ્મો ત્તિ ।
ઉવ્કોઢાગહણરયસ્સ, કિંતુ કુગર્હગમો ચેવ ૧૧૫૬૧૪ ॥

૧૧. મૃષાભાષણથી થયેલા પાપથી જીવને આ ભવમાં અપકીર્તિ અને પરલોકમાં સર્વ અધમગતિ થાય છે. ॥૫૬૯૦॥
૧૨. (માટે) પરલોકની આરાધનાના એક ચિત્તવાળો (આત્મા) ક્રોધથી, માનથી, માયાથી, લોભથી, હાસ્યથી કે ભયથી (પણ) મૃષાવચનને બોલતો નથી. ॥૫૬૯૧॥
૧૩. ઈર્ષ્યા અને કષાયથી ભરેલો બિચારો મનુષ્ય મૃષાભાષણથી બીજાનો ઉપઘાત કરતાં જાણતો નથી કે હું મારો જ ઘાત કરું છું. ॥૫૬૯૨॥
૧૪. (મૃષાવાદી) (ઉવ્કોઢા=) લાંચ લેવામાં રક્ત છે, ખોટીસાક્ષી ભરનાર છે, મૃષાવાદી છે, વગેરે (લોકના) ધિક્કારરૂપી મોગરથી હણાયેલો મહાભયંકર નરકમાં પડે છે. ॥૫૬૯૩॥
૧૫. (તેમાં) લાંચ લેવામાં રક્ત મનુષ્યને કીર્તિ, પોતાનું પ્રયોજન, મનની શાંતિ કે ધર્મ થતો નથી, પરંતુ દુર્ગતિગમન જ થાય છે. ॥૫૬૯૪॥

૧૬. સીલં કુલમડપ્પાણં, લજ્જં મજ્જાયમડહ જસો જાઈં ।
નાયં સત્થં ધમ્મં ચ, કૂહસક્કી પરિચ્ચયઈ ॥૫૬૧૫॥
૧૭. વિયલિંદિયા જડા મૂઅલ્લા ય હીણસ્સરા ય પૂઠ્ઠમુહા ।
મુહરોગિણો ગરહિયા, જાયંતિ અસચ્ચવાઈતા ॥૫૬૧૬॥
૧૮. સગ્ગાપવગ્ગમ્મગ્ગડ્ગલં વ, કુગતીએ પુણ પહો પડણો ।
અલિયપ્પયંપણં અપ્પણો ય માહપ્પલુંપણયં ॥૫૬૧૭॥
૧૯. લોએ વિ મુસાવાઓ, સમત્થસાહુજણગરહિઓ ગાઠં ।
ભૂયાણમડવિસ્સાસો, તમ્હા ભાસેજ્જ મા મોસં ॥૫૬૧૮॥
૨૦. લોએ વિ જો સસૂગો, અલિયં સહસા ન ભાસએ કિંપિ ।
જઈ દિક્કિયો વિ અલિયં, ભાસઈ તા કિંચ દિક્કિયાએ ॥૫૬૧૯॥
૨૧. સચ્ચં પિ ન વત્તવ્વં, અસચ્ચવયણં કહિંપિ સચ્ચં પિ ।
જં જીવદુક્ખજણયં, સચ્ચં પિ અસચ્ચતુલ્લં તં ॥૫૭૦૦॥

૧૬. ખોટી સાક્ષી આપનારો પોતાના શિયળનો (સદાચારનો), કુળનો, લજ્જાનો, મર્યાદાનો, યશનો, જાતિનો, ન્યાયનો, શાસ્ત્રનો અને ધર્મનો ત્યાગ કરે છે, ॥૫૬૯૫॥
૧૭. તથા મૃષાવાદીપણાથી (જીવો) વિકલ ઇન્દ્રિયોવાળા, જડ, મુંગા, હીન (ખરાબ) સ્વરવાળા, દુર્ગંધી મુખવાળા, મુખના રોગવાળા અને નિંદાપાત્ર બને છે, ॥૫૬૯૬॥
૧૮. મૃષાવચન એ સ્વર્ગ અને મોક્ષના માર્ગને બંધ કરનારી સાંકળ છે, દુર્ગતિનો સરળ માર્ગ છે અને પોતાના મહિમાનું લુંપક (નાશક) છે. ॥૫૬૯૭॥
૧૯. લોકમાં પણ સર્વ ઉત્તમ મનુષ્યોએ મૃષાવાદની સખ્ખત નિંદા કરી છે, મૃષાવાદી એ પ્રાણીઓને અવિશ્વાસકારી બને છે, તેથી મૃષા બોલવું નહિ. ॥૫૬૯૮॥
૨૦. જો લોકમાં પણ જે (સસૂગ=) દયાળુ હોય, તે સહસા કંઈ પણ મૃષા બોલતો નથી, છતાં જો દીક્ષિત પણ મૃષા બોલે તો દીક્ષાથી શું ? ॥૫૬૯૯॥
૨૧. જે કોઈ રીતે અસત્ય (અહિત) વચન હોય તે સત્ય વચન પણ નહીં બોલવું, કારણ કે જે સત્ય પણ જીવને દુઃખજનક બને, તે સત્ય પણ અસત્ય-તુલ્ય છે. ॥૫૭૦૦॥

૨૨. જં પરપીઢાજગંગં, હાસેણ વ તં ન હોઢ વત્તવ્વં ।
હાસેણ ભક્ષિવ્રયં કિં, કઢુયવિવાગં વિસં ન ભવે ૧૧૫૭૦૧ ॥
૨૩. તા ભો ! ભણામિ સચ્ચં, વજ્જેયવ્વં રુ સવ્વહા અલિયં ।
તં જઢ વિવજ્જિયં તો, કુગઈ વિ વજ્જિયા ચેવ ૧૧૫૭૦૨ ॥
૨૪. અલિયપંચપણસંપત્ત-પાવપભારભારિયા સંતા ।
જીવા પઢંતિ નરણ, જલે જહા લોહમયપિંઢો ૧૧૫૭૦૩ ॥
૨૫. તા ચઢુઠ્ઠણમઢસચ્ચં, સચ્ચં ચિય નિચ્ચમેવ ભાસેજ્જ ।
સગ્ગાઢપવગ્ગમણે, મણોહરં તં વિમાણં જં ૧૧૫૭૦૪ ॥
૨૬. કિત્તિકરં ધમ્મકરં, નરયદુવારઢગ્ગલં સુહનિહાણં ।
ગુણપયઢણપ્પઈવં, ઢઢું મિઢું ચ સિઢ્ઢાણં ૧૧૫૭૦૫ ॥
૨૭. પરિહરિયસપરપીઢં, બુઢ્ઢીણે પેહિયં પયઢસોમં ।
નિરવજ્જં કજ્જરખમં, જં વચણં તં મુણસુ સચ્ચં ૧૧૫૭૦૬ ॥

૨૨. અથવા જે બીજાને પીઢાકારક હોય, તે હાસ્યથી (મશ્કરીથી) પણ નહિ બોલવું.
શું હાસ્યથી ખાધેલું ઝેર કટુવિપાક આપનારું ન બને ? ૧૧૫૭૦૧ ॥
૨૩. તેથી હે ભાઈ ! સાચું કહું છું કે મૃષાવચનને અવશ્ય સર્વ રીતે ત્યજવું. જો તેને
ત્યજ્યું તો કુગતિને સર્વથા ત્યજી જ (એમ જાણવું). ૧૧૫૭૦૨ ॥
૨૪. મૃષાભાષણથી પ્રાપ્ત થયેલા પાપસમૂહથી ભારે બનેલા જીવો જેમ લોખંડનો
ગોળો પાણીમાં ડૂબે તેમ નરકમાં ડૂબે છે. ૧૧૫૭૦૩ ॥
૨૫. તેથી અસત્યને ત્યજીને નિત્યમેવ સત્ય જ બોલવું જોઈએ, કારણ કે તે (સત્ય)
સ્વર્ગમાં અને મોક્ષમાં જવા માટે મનોહર વિમાન છે. ૧૧૫૭૦૪ ॥
- ૨૬-૨૭. જે વચન કીર્તિકારક, ધર્મકારક, નરકદ્વારને બંધ કરનારી સાંકળતુલ્ય,
સુખનું (અથવા પુણ્યનું) નિધાન, ગુણને પ્રગટ કરનાર તેજસ્વી દીપક, શિષ્ટ-
પુરૂષોને ઇષ્ટ અને મધુર હોય, સ્વ-પરપીઢાનું નાશક, બુઢ્ઢિથી વિચારેલું,
પ્રકૃતિએ જ સૌમ્ય (શીતલ), નિષ્પાપ અને કાર્યક્ષમ (સફળ) છે, તે વચનને
સત્ય જાણવું. ૧૧૫૭૦૫-૫૭૦૬ ॥

૨૮. ઇય સચ્ચવયણમંતાઽ-ભિમંતિયં નો વિસં પિ પવ્કમદ્ ।
ધીરેહિં સચ્ચવયણેણ, સાવિઓ ડહદ્ડ ન સિહી વિ ૧૧૫૭૦૭ ॥
૨૯. ઉમ્મગ્ગવિલગ્ગા ગિરિ-નદ્દિ વિ થંભિજ્જદ્ડ હુ સચ્ચેણ ।
સચ્ચેણ સાવિયા કીલિય વ્વ સપ્પા વિ ચિટ્ઠંતિ ૧૧૫૭૦૮ ॥
૩૦. પખવદ્ડ ન સચ્ચવયણેણ, થંભિઓ દિત્તપહરણગણો વિ ।
દિવ્વટ્ઠાણેસુ વિ સચ્ચ-સાવણા ઙ્ગત્તિ સુજ્ઙંતિ ૧૧૫૭૦૯ ॥
૩૧. આકંપિજ્જંતિ સુરા વિ, સચ્ચવયણેણ ધીરપુરિસેહિં ।
ઢાઙ્ગિણિપિસાયભૂયા-ઽઽઙ્ગણો વિ ન છલંતિ સચ્ચહયા ૧૧૫૭૧૦ ॥

૨૮. એમ સત્ય વચનરૂપી મંત્રથી મંત્રિત કરેલું ઝેર પણ (મારવા) સમર્થ થઈ શકતું નથી અને ધીર પુરુષોએ સત્યવચનના શપથ આપેલો અગ્નિ પણ બાળતો નથી. ('જો હું સત્યવાદી હોઉં, તો તારે મને બાળવો નહીં' એ રીતે સત્યવાદીએ શપથ આપ્યા હોય તો અગ્નિમાં પડવા છતાં અગ્નિ તેને બાળતો નથી.) ૧૧૫૭૦૭ ॥
૨૯. ઉન્માર્ગે વહેતી પર્વતની નદીને પણ સત્યથી અવશ્ય અટકાવી શકાય છે અને સત્યથી, શપથ અપાયેલા સર્પો પણ ખીલાની જેમ સ્થિર થઈ ને રહે છે. ૧૧૫૭૦૮ ॥
૩૦. સત્ય વચનથી થંભાવેલો તેજસ્વી શસ્ત્રોનો સમૂહ પણ પ્રભાવરહિત બને છે અને દિવ્ય કરવાના (સ્થાને=) પ્રસંગે પણ (દિવ્યને બદલે) સત્ય વચન સંભળાવવાથી (મનુષ્યો) તુરંત શુદ્ધ (નિષ્કલંક) થાય છે. ૧૧૫૭૦૯ ॥
૩૧. ધીર (સત્યવાદી) પુરુષો સત્યવચનથી દેવોને પણ આવર્જિત (વશ) કરે છે અને સત્યથી પરાભવ પામેલા ડાકણ, પિશાચો અને ભૂતો પણ છળી શકતા નથી. ૧૧૫૭૧૦ ॥

૩૨. एत्थ भवे सच्चेणं, निब्भिच्चं संचिरुण पुन्नचयं ।
 होउं महिद्धियसुरो, सुमाणुसत्तं लभइ तत्थ ॥५७११॥
૩૩. सव्वत्थ गेज्झवक्को, आदेओ दित्तिमं पयइसोमो ।
 दीसंतो दिट्ठिसुहो, चिंतिज्जंतो य मणहारी ॥५७१२॥
૩૪. खीरं व महुं व सुहा-रसं व सुइमाणसं सुनिसिरेइ ।
 इइ वयणगुणो पुरिसो, भासंतो होइ सच्चेणं ॥५७१३॥
૩૫. न जडो न मूयलो वा, नयाऽवि हीणस्सरो न कागसरो ।
 न य मुहरोगी न य पूइ-गंधवयणो य सच्चेण ॥५७१४॥
૩૬. सुहिओ समाहिपत्तो, पमुइअपक्कीलिओ रइपरो य ।
 सुहसलहणिज्जचेट्ठो, इट्ठો કંતો પરિચણસ્સ ॥५७१૫॥
૩૭. જે પઢમપાવઠાણગ-પડિવક્ષગુણા ઉ વન્નિયા પુવ્વિં ।
 તેહિ ઇમેહિ ય કલિઓ, હોइ नरो सच्चभासि ति ॥५७१६॥

- ૩૨-૩૪. સત્યથી આ ભવમાં (નિબ્ભિચ્ચં=) અનભિયોગી=આભિયોગિક દેવ ન બને તેવા (નિર્મળ) પુણ્યસમૂહનો સંચય કરીને (અન્ય ભવમાં) મહદ્ધિક દેવ બનીને ઉત્તમ મનુષ્યપણું પામે છે અને ત્યાં આદેયનામકર્મવાળો, સર્વત્ર માન્ય વચનવાળો, તેજસ્વી, સૌમ્ય પ્રકૃતિવાળો, દેખતાં જ નેત્રોને સુખકારી અને સ્મરણ કરતાં મનને હરનારો બને છે. તથા બોલતાં કાનને અને મનને દૂધ જેવું, મધ જેવું અથવા અમૃત જેવું (મધુર, પ્રિય અને હિતકર) (નિસિરેइ=) બોલે છે. આ રીતે સત્યથી પુરૂષ (તેવી) વાણીના ગુણવાળો બને છે. ॥૫૭૧૧ થી ૧૩॥
૩૫. સત્યથી મનુષ્ય જડ, મુંગો, તુચ્છ સ્વરવાળો, કાગડાની જેવા (અપ્રિય) સ્વરવાળો, મુખરોગી અને દુર્ગંધી મુખવાળો થતો નથી. ॥૫૭૧૪॥
- ૩૬-૩૭. પરંતુ સત્યભાષી મનુષ્ય સુખી, સમાધિ પામેલો, પ્રમોદથી કીડા (આનંદ) કરનારો, પ્રીતિ પરાયણ, પ્રશંસનીય, શુભ પ્રવૃત્તિવાળો, પરિવારને વહાલો, પ્રિય બને છે. (તથા) પૂર્વે (ગાથા ૫૬૧૮ થી ૫૬૨૨માં) પહેલા પાપસ્થાનકના પ્રતિપક્ષથી (અહિંસાથી) થનારા જે ગુણો વર્ણવ્યા છે, તે ગુણોથી અને આ ગુણોથી યુક્ત બને છે. ॥૫૭૧૫-૧૬॥

૩૮. एवं कल्लाणपरं-परं परं पाणिणो समज्जिंति ।
जीए पसाया पुज्जा य, होंति सा जयइ सच्चगिरा ॥५७१७॥
૩૯. सच्चम्मि तवो सच्चम्मि, संजमो तम्मि चेव सव्वगुणा ।
अइसंजओ वि मोसेण, होइ तिणलवसमो पुरिसो ॥५७१८॥
૪૦. इय सुंदर ! जाणित्ता, सच्चाऽसच्चचवियाण दोसगुणे ।
चेच्चा असच्चवयणं, सच्चगिरं चिय समुल्लवसु ॥५७१९॥
૪૧. बीयगपावट्टाणे, ठाणब्भंसाऽऽइणो बहू दोसा ।
वसुणो व्व तन्नियत्ताण, पुण गुणा नारयस्सेव ॥५७२०॥
तहाहि..... ॥५७२१-५७५१॥
૪૨. बीयं पावट्टाणगमेवं मोसाऽभिहाणमुवइदुं ।
एत्तो तइयमऽदत्ता-दाणऽभिहाणं पवक्खामि ॥५७५२॥
-
૩૮. આ રીતે જેના પસાયથી જીવો શ્રેષ્ઠ કલ્યાણની પરંપરા પામે છે અને પૂજ્ય બને છે તે સત્ય વાણી જયવંતી વર્તે છે. ॥૫૭૧૭॥
૩૯. સત્યમાં તપ, સત્યમાં સંયમ અને સત્યમાં જ સર્વ ગુણો (રહે) છે. દૃઢ સંયમી પુરુષ પણ મૃષાવાદથી તૃણના લેશતુલ્ય (કિંમત રહિત) બને છે. ॥૫૭૧૮॥
૪૦. એમ સત્યાસત્ય બોલવાના ગુણ-દોષોને જાણીને હું સુંદર ! અસત્ય વચનને ત્યજીને સત્ય વાણી જ બોલજે. ॥૫૭૧૯॥
૪૧. બીજા પાપસ્થાનકમાં વસુની જેમ સ્થાનભ્રષ્ટાદિ ઘણા દોષો અને તેના ત્યાગી જીવોને નારદની જેમ ગુણો થાય છે. ॥૫૭૨૦॥
તે આ પ્રમાણે-કથા... ॥૫૭૨૧ થી ૫૭૫૧॥
૪૨. આ રીતે બીજું મૃષાવાદ નામનું પાપસ્થાનક જણાવ્યું. હવે ત્રીજું અદત્તાદાન નામનું પાપસ્થાનક કહું છું. ॥૫૭૫૨॥

૩

અદત્તાદાન પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. પંકો વ્વ જલં કિટ્ટો વ્વ, દપ્પણં ચિત્તભિત્તિમિવ ધૂમો ।
મઙ્ગલેઙ્ગ ચિત્તરચણં, પરધણહરણસ્સ સરણં પિ ૧૧૫૭૫૩ ॥
૨. ઇયપસત્તો સત્તો, અવિભાવેઊણ ધમ્મવિદ્ધંસં ।
અવહત્થિઊણ સપ્પુરિસ-સેવિયં કુલવવત્થં પિ ૧૧૫૭૫૪ ॥
૩. કિત્તિકલંકં પિ અપેહિઊણ, અવહીરિઊણ જીયં પિ ।
ગીયરવં હરિણો ટ્ઠવ, પઠ્ઠવકલિયં પયંગો વ્વ ૧૧૫૭૫૫ ॥
૪. બહિસાઽઽમિસં વ મીણો, ભમરો કમલં વ કરિવહૂફરિસં ।
વણવારણો વ્વ પાવો, પરધણહરણં કુણઙ્ગ સો ય ૧૧૫૭૫૬ ॥
૫. તજ્જમ્મે ધ્વિય પાવઙ્ગ, કરકન્નચ્છેયમઽચ્છિનાસં વા ।
કરવત્તકિંતણં ઉત્તિમંગપમુહંઽગભંગં વા ૧૧૫૭૫૭ ॥
૬. પરસંતિયં હરિત્તા, અત્થં હરિસિજ્જઙ્ગ નિયઽત્થે ય ।
હરિએ પરેણ સહસત્તિ, સત્તિભિન્નો વ્વ હોઙ્ગ દુહી ૧૧૫૭૫૮ ॥

૧. કાઠવ જેમ પાણીને, મેલ જેમ દર્પણને અને ધૂમાડો જેમ ચિત્રવાળી ભીંતને મેલી કરે છે, તેમ પરધન લેવાનું સ્મરણ પણ ચિત્તરૂપી રત્નને મલિન કરે છે. ॥૫૭૫૩ ॥
- ૨-૫. એમાં આસક્ત જીવ ધર્મના નાશનો વિચાર કર્યા વિના, સત્યપુરુષોએ પાળેલી કુળની વ્યવસ્થાનો પણ અનાદર કરીને, કીર્તિના કલંકને પણ જોયા વિના, જીવનની પણ અવહેલના (ઉપેક્ષા) કરીને હરણ જેમ ગીતના શબ્દને, પતંગિયું જેમ દીવાની જ્યોતને, મત્સ્ય જેમ જાળમાં ભરાવેલા માંસને, ભમરો જેમ કમળને અને જંગલી હાથી જેમ હાથિણીના સ્પર્શને (ઇચ્છે છે), તેમ તે પાપી પરધનની ચોરી કરે છે અને તે જ ભવમાં હાથનો છેદ, કાનનો છેદ, નેત્રોનો નાશ, કરવતથી કપાવવું અથવા મસ્તક વગેરે અંગોનો ભંગ પામે છે. ॥૫૭૫૪ થી ૫૭ ॥
૬. પારકા ધનની ચોરી કરીને હર્ષ પામે છે અને અને પોતાનું ધન જ્યારે બીજો ચોરી જાય ત્યારે 'શક્તિ' નામના શસ્ત્રથી સહસા ભેદાયો હોય તેમ દુઃખી થાય છે. ॥૫૭૫૮ ॥

૭. લોઓ વિ કુણઙ્ગ પક્કં, અવરજ્ઙંતસ્સ અન્નમઽવરાહં ।
નીયલ્લયા વિ પક્કે, ન હોંતિ ચોરિક્કસીલસ્સ ૧૧૫૭૫૧ ॥
૮. અન્નં અવરજ્ઙંતસ્સ, દેંતિ નિયણ્ઘ ઘરમ્મિ ઓગાસં ।
માયા વિ હુ ઓગાસં, ન દેહ પરદવ્વહારિસ્સ ૧૧૫૭૬૦ ॥
૯. જસ્સ ય ઘરમ્મિ સો લહઙ્ગ, અલ્લિયાવાં કહંપિ તં સહસા ।
પાહેઙ્ગ અઙ્ગમહલ્લે, અયસે દુક્કે મહાવસણે ૧૧૫૭૬૧ ॥
૧૦. કહકહવિ કિંપિ સુચિરેણ, વિવિહઆસાહિં સંચિણઙ્ગ દવ્વં ।
ઇય જો જીયસમં તં, હરેજ્જ તત્તો વિ કો પાવો ૧૧૫૭૬૨ ॥
૧૧. સંસારિયસત્તાણં, પાણસમો સવ્વહા ઙ્ગમો અત્થો ।
તેસિં ચ તં હરંતો, હરેઙ્ગ તજ્જીવિયમઽહમ્મો ૧૧૫૭૬૩ ॥

૭. લોક પણ અન્ય અપરાધ કરનાર અપરાધીનો પક્ષ કરે છે, પરંતુ ચોરીના વ્યસનીનો (તેના) સ્વજનો પણ પક્ષ કરતા નથી. ॥૫૭૫૯॥
૮. અન્ય અપરાધ કરનારને સંબંધીઓ ઘરમાં જગ્યા (રહેઠાણ) આપે છે, જ્યારે પરધન ચોરનારને માતા પણ (ઘરમાં) અવકાશ આપતી (રાખતી) નથી. ॥૫૭૬૦॥
૯. અને કોઈ રીતે પણ જેના ઘરમાં તે આશ્રય પામે છે, તેને સહસા (વિના વાંકે) ભારે અપયશમાં, દુઃખમાં અને મહાસંકટમાં પાડે છે. ॥૫૭૬૧॥
૧૦. (મનુષ્યો) મહાકષ્ટે દીર્ઘ કાળે વિવિધ આશાઓથી કંઈક માત્ર ધન એકઠું કરે છે, એવા પ્રાણસમાન તે ધનને જે ચોરે, તેનાથી ચડિયાતો પાપી (બીજો) કોણ છે ? ॥૫૭૬૨॥
૧૧. સંસારી જીવોને આ (કષ્ટ થી મેળવેલું) ધન સર્વ રીતે પ્રાણતુલ્ય (હોય છે), તેઓનું તે ધન ચોરનારો (અધર્મ=) પાપી તેઓનું જીવિત હરે છે. ॥૫૭૬૩॥

૧૨. વિહવમ્મિ ઉ અવહરિણ, કેવિ છુહાણ મરંતિ દીણમુહા ।
કિવણપ્પાયા તપ્પંતિ, કેવિ સોચડગ્ગિણા અન્ને ૧૧૫૭૬૪ ॥
૧૩. પઢમપસૂયંપિ ચડપ્પયાડડઇયં અવહરંતિ નિવ્કરુણા ।
જણણિવિઉત્તા તવ્વચ્છગા ય દુહિયા મરંતિ તઓ ૧૧૫૭૬૫ ॥
૧૪. એવં ચ હણઙ્ગ પાણે, ભાસઙ્ગ મોસં અદત્તહરણપરો ।
તો ઇહભવે વિ પાવઙ્ગ, બહુવિહવસણાણિ મરણં ચ ૧૧૫૭૬૬ ॥
૧૫. દારિહં ભીરુત્તં, પિયપુત્તકલત્તબંધુવોચ્છેયં ।
એમાડડઇણે ય દોસે, ભવંડતરે તેન્નપાવાઓ ૧૧૫૭૬૭ ॥
૧૬. તા ભો ! ભણામિ સચ્ચં, વિવજ્જણીયં ચ્ચુ પરઘણં સવ્વં ।
પરઘણવિવજ્જણાઓ, કુગઈં વિ વિવજ્જિયા દૂરં ૧૧૫૭૬૮ ॥
૧૭. અદત્તગહણસંજણિય-પાવપભ્ભારભારિયા સંતા ।
નરણ પઢંતિ જીવા, જલે જહા લોહમયપિંડો ૧૧૫૭૬૯ ॥

૧૨. વૈભવ ચોરાઈ જતાં દીનમુખવાળા કેટલાક ભૂખથી મરે છે, જ્યારે કૃપણતુલ્ય બીજા કેટલાક શોક રૂપી અગ્નિથી બળે છે. ૧૧૫૭૬૪ ॥
૧૩. કરૂણારહિત (ચોરો) તુરંત જન્મેલા પશુઓ વગેરેની પણ ચોરી કરે છે, તેથી માતાથી છૂટાં પડેલાં દુઃખી થયેલા તેઓનાં બચ્ચાં મૃત્યુ પામે છે. ૧૧૫૭૬૫ ॥
૧૪. આ રીતે અદત્તાદાનમાં તત્પર જીવ પ્રાણિવધ કરે છે અને મૃષા બોલે છે, તેથી આ જન્મમાં પણ વિવિધ સંકટોને અને મરણને પામે છે. ૧૧૫૭૬૬ ॥
૧૫. વળી ચોરીના પાપથી (જીવો) ભવાંતરમાં દરિદ્રતા, ભીરૂતા અને પિતા-પુત્ર-સ્ત્રી-સ્વજનનો વિયોગ ઇત્યાદિ દોષો પામે છે. ૧૧૫૭૬૭ ॥
૧૬. તેથી હે ભાઈ ! સાચું કહુ છું કે નિશ્ચયે સઘણાં સર્વ (પ્રકારનાં) પરધનનો ત્યાગ કરવો. પરધનના ત્યાગથી દુર્ગતિનો પણ સર્વથા ત્યાગ થાય છે. ૧૧૫૭૬૮ ॥
૧૭. જેમ લોખંડનો ગોળો પાણીમાં ડૂબી જાય છે, તેમ અદત્તાદાનથી ઉપાર્જલા પાપસમૂહના ભારથી ભારે થયેલા જીવો નરકમાં પડે છે. ૧૧૫૭૬૯ ॥

૧૮. અદત્તાઽઽદાણફલં, એયં નારુણ દારુણવિવાગં ।
તત્ત્વિરઈ કાયવ્વા, અત્તહિયનિહિત્તચિત્તેણ ॥૫૭૭૦॥
૧૯. પરદવ્વહરણબુદ્ધિં પિ, જે ન કુવ્વંતિ સવ્વહા જીવા ।
પુવ્વુત્તદોસજાલં, મલંતિ તે વામપાણં ॥૫૭૭૧॥
૨૦. પાવેંતિ સુદેવત્તં, તત્તો સુકુલેસુ માણુસત્તં ચ ।
લદ્ધું ચ સુદ્ધધમ્મં, આયહિયમ્મિ પયટ્ટંતિ । ॥૫૭૭૨॥
૨૧. મણિકણગરયણધણસંચયઙ્ક-કુલલલદ્ધમણુયજમ્મસ્સ ।
તેન્નવયપત્તપુન્નાઽણુ-બંધિપુન્નસ્સ ઘન્નસ્સ ॥૫૭૭૩॥
૨૨. ગામે વા નગરે વા, ખેત્તે વા ખલે વા અહ અરન્ને વા ।
ગેહે વા પંથે વા, રાઓ વા દિવસઓ વા વિ ॥૫૭૭૪॥
૨૩. ભૂમીએ નિહાણગયં, અહવા જહકહવિ ગોવિયં સંતં ।
પયઙ્કં ચિય મુક્કં વા, એવેવ કહિં વિ પઙ્કિયં વા ॥૫૭૭૫॥

૧૮. અદત્તાદાનનું આવું ભયંકર વિપાકવાળું ફળ જાણીને આત્મહિતમાં સ્થિર ચિત્ત-વાળાએ તેની વિરતિ કરવી જોઈએ. ॥૫૭૭૦॥
૧૯. જે જીવો પરધનને લેવાની બુદ્ધિ પણ સર્વથા ત્યજી દે છે, તેઓ (પૂર્વોક્ત=) ઉપર કહેલા સર્વદોષોને ડાબા પગથી (અલ્પ પ્રયાસે) ચૂરી નાંખે છે. ॥૫૭૭૧॥
૨૦. તદુપરાંત ઉત્તમ દેવપણું પામે છે અને ત્યાંથી ઉત્તમ કુળોમાં મનુષ્યપણું તેમજ શુદ્ધ ધર્મ પામી આત્મહિતમાં પ્રવર્તે છે. ॥૫૭૭૨॥
- ૨૧-૨૬. મણિ, સુવર્ણ, રત્ન વગેરે ધનના સમૂહથી યુક્ત કુળમાં માનવ જન્મને પામેલા એવા, ચોરીત્યાગની પ્રતિજ્ઞાથી પ્રાપ્ત કરેલા પુણ્યાનુબંધી પુણ્યવાળા ધન્ય પુરુષનું ધન (નાશ પામતું નથી), ગામમાં કે નગરમાં, ક્ષેત્રમાં કે ખાણમાં અથવા જંગલમાં, ઘરમાં કે માર્ગમાં (પડચું હોય), જમીનમાં દાટેલું હોય, અથવા કોઈપણ રીતે ગુપ્ત રાખ્યું હોય કે પ્રગટ જ મૂકેલું હોય, અથવા એમ જ ક્યાંય પણ પડચું હોય,

૨૪. પમ્હુદ્દં વા કત્યવિ, વઙ્કિપરુત્તં ચ રુઙ્ગિયં જઙ્ગવિ ।
નો તસ્સ નસ્સઙ્ગ ઘણં, ઘણિયં વઙ્કુઙ્ગ અર્કિં બહુણા ॥૫૭૭૬॥
૨૫. સચ્ચિત્તં અચ્ચિત્તં, મીસં વા કિંપિ તં પિ હૂ અપયં ।
દુપયં ચરુપ્પયં વા, તહા જહા કહમઙ્ગવિ ઠિયં પિ ॥૫૭૭૭॥
૨૬. દેસનગરાઙ્ગરાણં, ગામાણ ય દારુણોવઘાણ્ વિ ।
ન કહિં પિ કિંપિ પલયં, પાવેઙ્ગ તપ્પરિગ્ગહિયં ॥૫૭૭૮॥
૨૭. અકિલેસઘડંતાણં, જહિચ્છિયાણં વ હોઙ્ગ દલ્લાણં ।
સામી ભોઙ્ગ ય તહા, તસ્સ અણત્થા રુચયં જંતિ ॥૫૭૭૯॥
૨૮. ભોજ્જાઙ્ગયહેરિયહરિય-થેરિગિહસારલલિયગોટ્ટી વ ।
ઙ્ગહ તઙ્ગયપાવઠાણગ-નિરયા પાવિંતિ બંધાઙ્ગઙ્ગ ॥૫૭૮૦॥
૨૯. જે પુણ તઓ વિરત્તા, તે સુદ્ધસહાવઓ ચ્ચિય ન હોંતિ ।
તમ્મજ્જ્ઞવુત્થસાવય-પુત્તો વ્વ કયા વિ દોસપયં ॥૫૭૮૧॥

ક્યાંય પણ ભુલાઈ ગયું હોય, અથવા વધારવા (વ્યાજે) મૂક્યું હોય અને જો ફેંકી પણ દીધું હોય, (તો પણ) તે ધન દિવસે અથવા રાત્રે નાશ પામતું નથી, પણ ઘણું વધે (જ) છે, વધારે શું કહેવું ? સચિત્ત, અચિત્ત કે મિશ્ર કાંઈ પણ (અપયં=) ધન-ધાન્યાદિ, (દુપયં=) મનુષ્યાદિ અથવા (ચરુપ્પયં=) પશુઓ વગેરે, ગમે-તેમ ક્યાંય પણ પડ્યું હોય, તો પણ તેણે ગ્રહણ કરેલું (તેનું ધન) દેશ, નગર, આકરોનો અને ગામોનો વિનાશ થવા છતાં ક્યાંય કંઈ પણ નાશ પામતું નથી. ॥૫૭૭૩ થી ૭૮॥

૨૭. વળી વિના પ્રયત્ને અને ઇચ્છાનુસાર પ્રાપ્ત થયેલ ધનનો તે માલિક બને છે અને ભોગી થાય છે તથા તેના અનર્થો ક્ષય પામે છે. ॥૫૭૭૮॥
- ૨૮-૨૯. વૃદ્ધાના ઘરમાં ભોજન માટે આવેલી એવી, તેના ઘરમાં ધનને જોઈને ઉપાડી જનારી વિલાસીઓની ટોળીની જેમ ત્રીજા પાપસ્થાનકમાં આસક્ત જીવો આ જન્મમાં બંધનાદિ કષ્ટો પામે છે અને જેઓ તેની વિરતિ પામેલા છે તેઓ (પોતાના) શુદ્ધ સ્વભાવથી જ એ ટોળીમાં રહેલા શ્રાવકપુત્રની જેમ ક્યારે પણ દોષનું સ્થાન (દુ:ખ) પામતા નથી. ॥૫૭૮૦-૮૧॥

તહાહિ.....

૧૧૫૭૮૨-૫૭૮૯૧૧

૩૦. એવમડદત્તાદાણ-પ્પવિત્તિવિણિવિત્તિમંતજંતૂણં ।

દદ્દૂણમડસુહફલ-મેત્તો વિરમસુ તુમં વચ્છ !

૧૧૫૭૯૦ ૧૧

૩૧. ઇય તદ્દયપાવઠાણગ-મડદત્તગહણાડભિહાણમુવદ્દુટું ।

ભૂરિવિસયં પિ એત્તો, લેસેણ ચઠત્થમડવ્ખેમિ

૧૧૫૭૯૧ ૧૧

તે આ પ્રમાણે-કથા.... ૧૧૫૭૮૨ થી ૫૭૮૯ ૧૧

૩૦. આ રીતે અદત્તાદાનની પ્રવૃત્તિવાળા અને (વિનિવૃત્તિ=) વિરત્તિવાળા પ્રાણી-ઓનાં (પાઠાં ૦ ડસુહ સુહ૦=) અશુભ તથા શુભ ફળ જોઈને, હે વત્સ ! તું એનાથી વિરામ પામ. ૧૧૫૭૯૦ ૧૧

૩૧. આ રીતે અદત્તગ્રહણ નામનું ત્રીજું પાપસ્થાનક જણાવ્યું. હવે ચોથું (પાપસ્થાનક) ઘણા વિષયવાળું છતાં લેશ માત્ર કહું છું. ૧૧૫૭૯૧ ૧૧

૪

મૈથુન પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. મેહુત્રં સુચિરકિલેસ-પત્તવિત્તસ્સ મૂલવિદ્ધંસો ।
દોસુપ્પત્તીણમડવંદ્ઙં, કારણં ઠાણમડ્ઙસસ્સ ॥૫૭૧૨॥
૨. ગુણપયરિસકણનિયરસ્સ, દારુણોદૂહલો હલમ્મં ચ ।
સચ્ચમહીએ મહિયા, વિવેયરવિકિરણપસરસ્સ ॥૫૭૧૩॥
૩. એથ પડિબદ્ધચિત્તો, સત્તો વિવરમ્મુહો ભવે ગુરુણો ।
પડિવક્ષત્તે વટ્ટદ્ઙ, ભાઉયભદ્દણીસુયાણં પિ ॥૫૭૧૪॥
૪. કુણદ્ઙ અકજ્જં કજ્જં પિ, ચયદ્ઙ લજ્જદ્ઙ વિસિદ્ધગોટ્ઠીએ ।
દ્ઙાએદ્ઙ બજ્જવાવાર-વિરયચિત્તો સયા એવં ॥૫૭૧૫॥
૫. અહહ ! રમણીણ રેહદ્ઙ, અરુણાડરુણનહમઠ્ઠહવિચ્છુરિયં ।
ચલણજુયં કમલં પિવ, નવદિણયરકિરણસંવલિયં ॥૫૭૧૬॥

૧. મૈથુન લાંબા કાળે કષ્ટથી મળેલા ધનના મૂળનો નાશ કરનાર, દોષોની ઉત્પત્તિનું અવંધ (નિશ્ચિત) કારણ અને અપયશનું ઘર છે. ॥૫૭૧૨॥
૨. ગુણના પ્રકર્ષરૂપ કણના સમૂહને (ચૂરનાર) ભયંકર ખાંડણિયો છે, સત્યરૂપી પૃથ્વીને (ખોદનાર) હળની અગ્રધારા છે અને વિવેકરૂપી સૂર્યનાં કિરણોના વિસ્તારને (ઢાંકનાર) ઝાકળ છે. ॥૫૭૧૩॥
૩. એમાં આસક્ત જીવ ગુરુઓનો પરાક્રમુખ (આજ્ઞાલોપક) બને અને ભાઈ, બહેન તથા પુત્રોથી પણ વિરુદ્ધપણે વર્તે છે. ॥૫૭૧૪॥
૪. ન કરવા યોગ્ય કરે, કરવા યોગ્યને પણ ત્યજે, વિશિષ્ટ વાર્તાલાપ કરતાં લજ્જા પામે અને બાહ્ય પ્રવૃત્તિથી વિરક્ત ચિત્તવાળો તે સદા આ રીતે ધ્યાન કરે કે- ॥૫૭૧૫॥
૫. અહા હા ! અરૂણ જેવા રાતા નખોના કિરણોથી વ્યાપ્ત રમણીનું ચરણયુગલ, પ્રભાતના સૂર્યનાં કિરણોથી યુક્ત કમળ જેવું શોભે છે. ॥૫૭૧૬॥

૬. અણુપુવ્વવટ્ટમણહર-મુરુમણિભિંગારનાલરમણીયં ।
જંઘાજુચલં વમ્મહ-કરિકરકરણિં સમુવ્વહઙ્ગ ॥૫૭૧૭॥
૭. રમણફલયં પિ પંચ-પ્પયારરુઙ્ગરયણકંતિપડિબહ્ધં ।
ગયણયલં પિવ સોહઙ્ગ, ફુરંતસુરરાયઘણુકલિયં ॥૫૭૧૮॥
૮. ઉચરમ્મિ મુટ્ટિગેજ્ઙ્ગે, મણોહરા વલિપરંપરા સહઙ્ગ (સોહઙ્ગ ?) ।
થણગિરિસિહરાઽઽરોહણ-કણ્ણ સોવાણપંતિ વ્વ ॥૫૭૧૯॥
૯. અંતવિયસંતનવકમલ-કમલનાલોવમં સમુવ્વહઙ્ગ ।
કોમલમંસલકરરેહ-માણભુચવલ્લરીજુચલં ॥૫૮૦૦॥
૧૦. આણંદબિંદુસંદિર-સુદેરુદ્દામમિંદુબિંબં વ ।
કામિચઓરાણ મણો, ઉલ્લાસઙ્ગ વચણસયવત્તં ॥૫૮૦૧॥
૧૧. અલિકુલકજ્જલકસિણો, સુસિણિહ્ધો સહઙ્ગ કેસપબ્ભારો ।
ચિત્તઽબ્ભન્તરપજ્જલિય-મચણસિહિધૂમનિવહો વ્વ ॥૫૮૦૨॥

૬. અનુક્રમે ગોળ મનોહર જેની (ઊરુ=) સાથળો, મણિની ઝારીના નાળયા જેવી રમણીય અને બે પિંડીઓ કામદેવના હાથીની સૂંઢની સમાનતાને ધારણ કરે છે. ॥૫૭૯૭॥
૭. પાંચ પ્રકારનાં દીપ્તરત્નોના (કાંચી=) કંદોરાથી યુક્ત (રમણફલયં=) નિતંબ (જઘનપ્રદેશ) પણ સ્ફુરાયમાન ઇન્દ્રધનુષ્યથી શોભતા આકાશ જેવો શોભે છે. ॥૫૭૯૮॥
૮. મુષ્ટિગ્રાહ્ય ઉદરભાગમાં મનોહર વણિયાંની પરંપરા, સ્તનરૂપી પર્વતોના શિખર ઉપર ચઢવા માટે પગથીઓની શ્રેણી જેવી શોભે છે. ॥૫૭૯૯॥
૯. માંસથી પુષ્ટ કોમળ હથેળીઓથી શોભતી બે ભુજાઓરૂપી વેલડીઓ પણ છેડે ખીલેલાં તાજા કમળવાળા કમળના નાળની ઉપમાને ધારણ કરે છે. ॥૫૮૦૦॥
૧૦. (સ્ત્રીનું) આનંદના બિંદુઓ ટપકાવતું સુંદર અને વિશાળ વદનરૂપી કમળ ચંદ્રના બિંબની જેમ કામી પુરૂષોરૂપી ચકોરોના મનને ઉલ્લાસ પમાડે છે. ॥૫૮૦૧॥
૧૧. ભ્રમરોના સમૂહ અને કાજળ જેવો શ્યામ સુંવાળો (તેનો) કેશનો સમૂહ, ચિત્તમાં સળગતા કામાગ્નિના ધૂમસમૂહ જેવો શોભે છે. ॥૫૮૦૨॥

૧૨. એવં વિલાસિણીજણ-સવ્વંડગાડવયવચિંતણાડસત્તો ।
તદુવહયમાણસો ડ્વ, તદડડિસંઘાયઘડિઓ વ્વ ૧૧૫૮૦૩ ॥
૧૩. તદડહિટ્ટિઓ વ્વ સવ્વડપ્પણાવિ તપ્પરિણઈપરિણઓ વ્વ ।
જંપડ અહો ! જયમ્મિ, કુવલયદલસચ્છહડચ્છીણં ૧૧૫૮૦૪ ॥
૧૪. જુવઈણ વિજિયહંસં, ગડ્ડવિલસિયમડહહ ! મણહરા વાણી ।
અદ્ધડચ્છિપેચ્છિયાણં, અહહો ! છેયત્તણમડતુચ્છં ૧૧૫૮૦૫ ॥
૧૫. અહહ ! દરદલિયકડરવ-સુહયં હસિયં ફુરંતદંતડગં ।
ઉવકંપિરથોરથણ-ત્થલં અહો કણગકંડુયણં ૧૧૫૮૦૬ ॥
૧૬. રંગંતવલીવલયં, પાયડિયવિસટ્ટનાભિકંદોટ્ટં ।
ફુટ્ટંતકંચુયમડહો !, પેહહ મોટ્ટાડ્ડયમરટ્ટં ૧૧૫૮૦૭ ॥

૧૨-૧૩-૧૪. આ રીતે સ્ત્રીઓના અંગનાં સર્વ અવયવોના ધ્યાનમાં આસક્ત, તેનાથી (ઉપહત=) શૂન્યચિત્ત બન્યો હોય તેમ, તેના (સ્ત્રીના) હાડકાંના સમૂહથી ઘડ્યો હોય તેમ, નારીથી અધિષ્ઠિત થયો હોય તેમ, સર્વાત્મના (સંપૂર્ણ) તેની પરિણતિરૂપે પરિણામ પામ્યો (તન્મય બન્યો) હોય તેમ, તે બોલે છે કે- અહો ! જગતમાં કમળપત્રતુલ્ય નેત્રોવાળી યુવતીઓની હંસની ગતિને જીતનારો ગતિનો વિલાસ ! અહો ! મનોહર વાણી અને અર્ધનેત્રોથી (પ્રેક્ષણ=) કટાક્ષો ફેંકવાની ચતુરાઈ ! અહાહા ! કોઈ અતિ પ્રશસ્ત છે. ॥૫૮૦૩ થી ૫ ॥

૧૫-૧૬. અહો ! (તેનું) અલ્પ વિકસિત કેરવપુષ્પ જેવું સ્ફૂરાયમાન દાંતના છેડાવાળું સુખદ હાસ્ય ! અહો ! સુવર્ણ દડાની જેવો ઉછળતો સ્થૂલ સ્તનભાગ ! અહો ! જુઓ, તેનું નાચ કરતી વણિયોનું વિંટણ, પ્રગટ વિકસિત નાભિકમળ અને કંચૂકને તોડતો તેનો મોટાઈનો મરોડ ! ॥૫૮૦૬-૭ ॥

૧૭. એકકક્કમવિ ઇમેસિં, દુલહમિમાણં કિમંડગસમવાઓ ।
અહવા કિં વન્નિજ્જહ, તાસિં સંસારસારાણં ૧૧૫૮૦૮ ॥
૧૮. ચિંતણમડવિ સયમોલ્લં, જાસિં અવલોચણં સહસમુલ્લં ।
ગોટ્ટી ય કોડીમુલ્લા, અમોલ્લઓ અંગસંભોગો ૧૧૫૮૦૯ ॥
૧૯. એવં ચ સો વરાઓ, તમ્મચિંતાવિલાવચેટ્ટાહિં ।
મત્તો વ્વ મુચ્છિઓ ઇવ, સવ્વગ્ગહનિહયચેટ્ટો વ્વ ૧૧૫૮૧૦ ॥
૨૦. દિવસં નિસં પિવાસં, છુહં અરણ્ણં પરં સુહં દુક્કં ।
સીયં ઉપ્પહં ગમ્મં, અગમ્મમડવિ નો મુણ્ણં કિંતુ ૧૧૫૮૧૧ ॥
૨૧. વામકરધરિયવયણો, વિચ્છાઓ દીહમુસ્સસહ્ણં ખલહ્ણં ।
વેલ્લહ્ણં પરિદેવહ્ણં રુચ્છહ્ણં, સુવહ્ણં જંભાયહ્ણં ય બહુસો ૧૧૫૮૧૨ ॥

- ૧૭-૧૮. એમાંનું એક એક પણ દુર્લભ છે, તો તેઓના સમૂહનું તો કહેવું જ શું ?
અથવા સંસારમાં સારભૂત તે સ્ત્રીઓનું શું વર્ણન થાય ? કે જેઓનું ચિંતન
(સ્મરણ) પણ શતમૂલ્ય, અવલોકન (દર્શન) સહસ્રમૂલ્ય, ગોષ્ઠી (વાર્તા-
લાપ) કોટિમૂલ્ય અને અંગનો સંભોગ અમૂલ્ય છે. ॥૫૮૦૮-૯॥
- ૧૯-૨૦-૨૧. આ રીતે તે બિચારો તેની ચિંતા, વિલાપ અને ચેષ્ટાઓથી (મન-
વચન-કાયાથી) ઉન્મત્તની જેમ, મૂર્છિતની જેમ અને સર્વ ગ્રહોથી ચેષ્ટા (ચેતના)
નાશ પામી હોય તેમ, દિવસ કે રાત્રિ, તૃષા કે ભૂખ, અરણ્ય કે બીજું (ગ્રામાદિ),
સુખ કે દુઃખ, ઠંડી કે ગરમી, ભોગ્ય કે અભોગ્ય કાંઈ પણ જાણતો (સમ-
જતો) નથી, પરંતુ ડાબી હથેળીમાં મુખને છૂપાવીને નિસ્તેજ થયેલો તે વારં-
વાર લાંબા નીસાસા નાખે છે, પછડાય છે, કંપે છે (અથવા આળોટે છે),
વિલાપ કરે છે, રડે છે, સૂવે છે અને બગાસાં ખાય છે. ॥૫૮૧૦ થી ૧૨॥

૨૨. एवं अणंतचिंता-संताणुम्भत्तमाणकामीण ।
कयदुग्गइप्पयारं, वियारमऽवल्लोइय बुहेण ॥५८१३॥
૨૩. सव्वं पि हु मेहुणं, दिव्वं माणुस्सयं तिरिच्छं च ।
उड्डमऽहतिरियखेत्ते, राओ वा दिवसओ वा वि ॥५८१४॥
૨૪. रागाओ दोसाओ वा, दोसाण समुस्सयं महापावं ।
सव्वाऽवायनिमित्तं ति, चिंतणिज्जं न मणसा वि ॥५८१५॥
૨૫. चिंतिज्जंते य इमम्मि, पायसो पवरबुद्धिणो वि दढं ।
अविभावियपरनियजुवइ-सेवणादोसगुणपक्खो ॥५८१६॥
૨૬. आरन्नकरिवरो इव, दुव्वारो जायए तदऽभिलासो ।
जीवाण जमऽइगरुई, मेहुणसण्णा सहावाओ ॥५८१७॥
૨૭. तो पइदिणवड्ढंता-ऽभिलासपवणप्पदिप्पमाणसिहो ।
निरुवसमं सव्वंऽगं, पयंडमयणाऽनलो जलइ ॥५८१८॥

- ૨૨-૨૩-૨૪. એમ અનંત ચિંતાની પરંપરાથી ખેદ કરતા કામીના દુર્ગતિનો પ્રચાર (વિસ્તાર) કરનારા વિકારોને જોઈને બુદ્ધિમાન પુરુષે સર્વ મૈથુનને=(દ્રવ્યથી) દેવ સંબંધી, મનુષ્ય સંબંધી અને તિર્યક સંબંધી, (ક્ષેત્રથી) ઉર્ધ્વ, અધો અને તિચ્છા (ત્રણેય) લોકમાં, (કાળથી) દિવસે અથવા રાત્રે તથા (ભાવથી) રાગ અને દ્વેષથી પણ, મૈથુન એ દોષોનો મોટો સમૂહ, મહા પાપ અને સર્વ આપત્તિઓનું કારણ હોવાથી મનથી પણ ઇચ્છવું નહિ. ॥૫૮૧૩ થી ૧૫॥
- ૨૫-૨૬. કારણ કે એને ચિંતવવાથી પ્રાયઃ પર-સ્વસ્ત્રીને ભોગવવાના દોષ-ગુણોના પક્ષને નહિ જાણતા શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિવાળાઓને પણ જંગલી હાથીની જેમ રોકી ન શકાય તેવો તેનો (મૈથુનનો) અતિ દૃઢ અભિલાષ પ્રગટે છે, કારણ કે જીવોને સ્વભાવે જ મૈથુન સંજ્ઞા અતિ તીવ્ર હોય છે. ॥૫૮૧૬-૧૭॥
૨૭. તેનાથી પ્રતિદિન વધતી ઇચ્છારૂપ પવનથી અતિ તેજસ્વી જ્વાળાવાળો અને કોઈ રીતે શાંતિ ન થાય તે પ્રચંડ કામાગ્નિ સર્વ શરીરને બાળે છે. ॥૫૮૧૮॥

૨૮. તેણ ય ડજ્ઙંતો અસમ-સાહસં મણસિ સંપહારિતા ।
જીયં પિ પણં કાઠં, ગુરુજણલજ્જાઽઽઙ્ગ અવગણિઠં ॥૫૮૧૯॥
૨૯. સેવેજ્જ મેહુણં પિ હુ, તત્તો ઇહ પરભવે બહુ દોસા ।
હોંતિ જઓ સો નિચ્ચં, સસંકિઓ ભમઙ્ગ સવ્વત્થ ॥૫૮૨૦॥
૩૦. અહ તવ્કારિ ત્તિ કયાઙ્, કહવિ લોગેણ જઙ્ગ સ નજ્જેજ્જા ।
તો દીણમુહો જાયઙ્, ય્વણેણ મરમાણલિંગો ય ॥૫૮૨૧॥
૩૧. ગિહસામિયનગરાઽઽરક્ખિણ્ણિં, વા ગહિયનિહયબદ્ધસ્સ ।
દુદ્ધુઝ્ઙ્ગાઽઽરોવણપુવ્વગં ચ અહ સે વરાયસ્સ ॥૫૮૨૨॥
૩૨. ઝઘોસણા પુરે તિક-ચઝઘ્કચચ્ચરપહેસુ પરિભમઙ્ગ ।
જહ હંભો પઝરજણા ! અવરજ્ઙ્ગઙ્ગ નેહ રાયાઽઽઙ્ગ ॥૫૮૨૩॥
૩૩. કેવલમઽવરજ્ઙ્ગંતિ, પાવાઙ્ સયં કઢાઙ્ કમ્માઙ્ ।
તા ભો ! ઙ્ગયરૂવાઙ્, ઙ્ગમાઙ્ અન્નો વિ મા કુજ્જા ॥૫૮૨૪॥

૨૮-૨૯. અને તેનાથી બળતો જીવ મનમાં ઉગ્ર સાહસ ધારણ કરીને, પોતાના જીવનની પણ હોડ (ઉપેક્ષા) કરીને, વડીલોની લજ્જા વગેરેની પણ અવગણના કરીને (પરિણામે) મૈથુનને પણ સેવે છે, તેનાથી આ ભવમાં-પરભવમાં ઘણા દોષો થાય છે, (તેમાં આ ભવે) તે નિત્ય સર્વત્ર શંકાપૂર્વક ભમે છે. ॥૫૮૧૯-૨૦॥

૩૦. પછી ક્યારેક ક્યાંય પણ લોકો જો તેને (તવ્કારિ=) વ્યભિચાર કરનાર તરીકે જાણે છે, ત્યારે ક્ષણમાં મરવા પડ્યો હોય તેવો અને દીનમુખવાળો બને છે. ॥૫૮૨૧॥

૩૧-૩૨-૩૩. અને ઘરના (સ્ત્રીના) માલિક કે નગરના કોટવાળોથી પકડાએલા, તથા મારેલા, બાંધેલા એવા તેને દુષ્ટ ગધેડા ઉપર બેસાડીને, પછી તે રાંકને ઉદ્ધોષણાપૂર્વક ત્રિક (ત્રણ માર્ગનો ચોક), (ચઝઘ્ક=) ચાર રસ્તાનો ચોક અને (ચચ્ચર=) ચઉટાંના માર્ગ ફેરવે છે. ઉદ્ધોષણા કરાવે છે કે-‘હે ! હે ! નાગરિકો ! આ શિક્ષામાં રાજા વગેરે કોઈ અપરાધી નથી, માત્ર સ્વકૃત પાપો અપરાધી છે, તેથી હે ભાઈઓ ! આવાં આ કર્મો બીજા કોઈ કરશો નહિ ! ॥૫૮૨૨ થી ૨૪॥

૩૪. કરચરણછેયવહબંધ-રોહણુલ્લંબણાઽઽમરણંઽતા ।
કે કે ન હોંતિ દોસા, ઇહભવિયા ? મેહુણપરસ્સ ૧૧૫૮૨૫૧૧
૩૫. પરભવિણ્ણ પુણ દોસે, કેત્તિયમેત્તે ડ કિત્તિમો તસ્સ ।
જં મેહુણપાડબ્ભવ-પાવાડ અણંતભવભમણં ૧૧૫૮૨૬૧૧
૩૬. તા ભો ! ભણામિ સચ્ચં, ચયાહિ સવ્વં પિ મેહુણં સમ્મં ।
તપ્પરિચાગા કુગર્હ, ચત્ત ચ્ચિય હોઇ ડુહપગર્હ ૧૧૫૮૨૭૧૧
અન્નં ચ-
૩૭. પાયડિયવિગિયરૂવં, આયાસકિલેસસાહણિજ્જં ચ ।
સવ્વંઽગિયગુરુવાયામ-જણિયસેયાઽહિડવ્વેગં ૧૧૫૮૨૮૧૧
૩૮. સજ્ઙ્ઙસરુજ્ઙ્ઙંતગિરં, વિલજ્જકજ્જં જુગુચ્છણિજ્જં ચ ।
એત્તો ચેવ નિમિત્તા, પચ્છન્નાઽઽસેવણીયં પિ ૧૧૫૮૨૯૧૧

૩૪. એમ મૈથુનના વ્યસનીને આ ભવમાં હાથ-પગનો છેદ, માર, બંધન (રોહણ=) જેલ અને ફાંસી વગેરે મરણ સુધીનાં પણ કયા કયા દુઃખો નથી થતાં ? ૧૧૫૮૨૫૧૧
૩૫. અને પરલોક સંબંધી (તો) તેના દોષો કેટલા પ્રમાણમાં કહું ? કારણ કે મૈથુનથી પ્રગટેલા પાપથી અનંતા ભવો ભમવું પડે છે. ૧૧૫૮૨૬૧૧
૩૬. તેથી હે ભાઈ ! સાચું કહું છું કે સર્વ મૈથુનને સમ્યક્ પ્રકારે ત્યજી દે, તેના ત્યાગથી દુઃખના સ્વભાવવાળી દુર્ગતિનો પણ ત્યાગ થાય છે. ૧૧૫૮૨૭૧૧
અને વળી-

- ૩૭-૩૮-૩૯-૪૦. મૈથુન નિંદનીય રૂપને પ્રગટાવનારું, પરિશ્રમ અને દુઃખથી સાધ્ય, સંપૂર્ણ શરીરમાં ઘણા શ્રમથી પ્રગટેલા પરસેવાથી અતિ ઉદ્વેગ કરાવનારું છે, (સજ્ઙ્ઙસ=) ભયથી વાયાને પણ રૂંધનારું, નિર્લજ્જનું કર્તવ્ય છે અને જુગુપ્સનીય છે, આ કારણે જ ગુપ્ત રીતે સેવાયોગ્ય છે.

૩૯. હિયયુક્ખઙ્ઘયપામોક્ખ-વિવિહવાહીણ હેઝભૂયં ચ ।
અપ્પત્થભોયણં પિવ, બલવીરિયહાણિજણગં ચ ॥૫૮૩૦॥
૪૦. કિંપાગફલં પિવ ભુજ્જ-માણમઽવસાણવિરસમઽટ્ઠુચ્છં ।
વામોહકરં નડનચ્ચિયં વ ગંધવ્વનયરં વ ॥૫૮૩૧॥
૪૧. સયલજણજણિયનિરસણ-સુણગાઽઽઙ્ઘિનીહીણજંતુસામન્નં ।
સવ્વાઽભિસંકળીયં, ઘમ્મત્થપરત્તવિગ્ઘકરં । ॥૫૮૩૨॥
૪૨. આવાયમેત્તસુહલેસ-સંભવમ્મિ વિવેગવં કો ણુ ।
નિહુયણસોક્ખં કંખેજ્જ, મોક્ખસોક્ખેક્કપરિકંઘી ॥૫૮૩૩॥
૪૩. મેહુણપસંગસંજણિય-પાવપભ્ભારભારિયા સંતા ।
નિવહંતિ નરા નરણ, જલે જહા લોહમયપિંહો ॥૫૮૩૪॥
૪૪. અક્ખંહંબંભચેરં, ચરિહંતં સંપુત્તપુત્તપભ્ભારા ।
સમુવિતિ ચિંતિયઽત્થં, પાવેતિ પહાણદેવત્તં ॥૫૮૩૫॥

હૃદયવ્યાપી ક્ષય વગેરે વિવિધ વ્યાધિઓના કારણભૂત અને અપથ્ય ભોજનની જેમ બળ-વીર્યની હાનિ કરનારૂં છે, કિંપાક ઙ્ઘની જેમ ભોગવેલું તે અંતે દુઃખદાયી, અતિ તુચ્છ છે, અને નટના નાયની જેમ અથવા ગંધર્વનગરની જેમ વ્યામોહ-ભ્રાન્તિ કરનારૂં છે. ॥૫૮૨૮ થી ૩૧॥

- ૪૧-૪૨. સર્વ લોકોમાં (નિરસણ=) તિરસ્કારને પામેલા કૂતરા વગેરે અધમ પ્રાણી-ઓને પણ તે સમાન (સર્વસાધારણ) છે. સર્વને શંકા ઉત્પન્ન કરાવનાર, પરલોકમાં ધર્મ-અર્થને વિઘ્નકારી અને પ્રારંભમાં જ લેશ (કાલ્પનિક) સુખના સંભવવાળા એવા (નિહુયણ=) મૈથુનના સુખને એક માત્ર મોક્ષસુખનો અભિ-લાષી એવો કોણ વિવેકી ઇચ્છે ? ॥૫૮૩૨-૩૩॥
૪૩. મૈથુનના પ્રસંગથી ઉત્પન્ન કરેલા પાપના ભારથી ભારે થયેલા મનુષ્યો, જેમ લોખંડનો ગોળો પાણીમાં ડૂબે, તેમ નરકમાં પડે (ડૂબે) છે. ॥૫૮૩૪॥
૪૪. અખંડ બ્રહ્મચર્ય પાળીને સંપૂર્ણ પુણ્યના સમૂહવાળા મનુષ્યો ઇચ્છા માત્રથી પ્રયોજનો સિદ્ધ થાય તેવું ઉત્તમ દેવપણું પામે છે. ॥૫૮૩૫॥

૪૫. તત્તો ચુયા નરત્તે વિ, તિયસતુલ્લોવભોગભોગજુયા ।
જાયંતિ પુન્નદેહા, વિસિદ્ધકુલજાઇસંપન્ના ॥૫૮૩૬॥
૪૬. હોંતિ જળગજ્ઞવચણા, સુભગા પિયભાસિણો સુસંઠાણા ।
રૂવસ્સિણો ય સોમા, પમુદ્ધયપક્કીલિયા નિચ્ચં ॥૫૮૩૭॥
૪૭. નીરોગા ય અસોગા, ચિરાડડસો કિત્તિકોમુદ્ધમયંકા ।
અકિલેસાડડયાસપયં, સુહોદ્ધયા અતુલબલવિરિયા ॥૫૮૩૮॥
૪૮. સવ્વંગલક્ષણધરા, સાડલંકારા સુકવ્વગંથ વ્વ ।
સિરિમંતા ય વિચદ્ધા, વિવેદ્ધણો સીલકલિયા ય ॥૫૮૩૯॥
૪૯. ભરિયાડવત્થા થિમિયા, દક્ષા તેયસ્સિણો બહુમયા ય ।
પરિતૂલિયવિણ્ણુબંભા, બંભવ્વયપાલગા હોંતિ ॥૫૮૪૦॥

૪૫-૪૬. અને ત્યાંથી ચ્યવેલા મનુષ્યપણામાં પણ દેવતુલ્ય ભોગોપભોગની સામગ્રી યુક્ત, પવિત્ર શરીરવાળા અને વિશિષ્ટ કુલ-જાતિથી યુક્ત થાય છે. મનુષ્યોને ગ્રાહ્ય વચનવાળા (આદેયપુણ્યવાળા), સૌભાગી, પ્રિય બોલનારા, સુંદર સંસ્થાન (આકાર) વાળા, ઉત્તમ રૂપ (પંચેન્દ્રિયપદ્મ પૂર્ણ અવયવો) વાળા, તેમજ પ્રિય અને નિત્ય પ્રમોદ તથા ક્રીડા (આનંદ-પ્રમોદ) કરનારા થાય છે. ॥૫૮૩૬-૩૭॥

૪૭-૪૮-૪૯. નિરોગી, શોકરહિત, દીર્ઘાયુષી, કીર્તિરૂપી કૌમુદિનીને (રાત્રિને શોભાવવા માટે) ચંદ્ર સમાન, ક્લેશ અને (આયાસ=) પ્રયત્નના અસ્થાનભૂત, શુભોદયવાળા, અતુલ બળ વીર્યવાળા, સર્વ અંગોમાં ઉત્તમ લક્ષણધારી, કાવ્યની ઉત્તમ ગૂંથણીની જેમ અલંકારોવાળા, શ્રીમંત, ચતુર, વિવેકી અને શીયળથી શોભતા, તથા (ભરિય અવત્થા=) પૂર્ણ અવસ્થાનવાળા (નિરૂપકમી, પૂર્ણ આયુષ્યને ભોગવનારા), સ્થિર, દક્ષ, તેજસ્વી, બહુમાન્ય થયેલા બ્રહ્મચારીઓ લોકમાં જેવું વિષ્ણુ-બ્રહ્માનું સ્થાન છે, એવા સ્થાનને પામનારા થાય છે. ॥૫૮૩૮ થી ૪૦॥

૫૦. ઇહ તુરિયપાવઠાણગ-પવિત્તિવિણિવિત્તિદોસગુણવિસર્ણ ।
ગિરિનયરનિવાસિવયંસિ-દારગા હોઙ્ગ દિદુંતો ॥૫૮૪૧॥
 તહાહિ..... ॥૫૮૪૨-૫૮૬૨॥
૫૧. ઇય સોઝુણં સુંદર ! દરજણણં મુણિયપરમતત્તાણં ।
 ચય અબ્બંભં બંભં ચ, ભયસુ આરાહણેવ્કમણો ॥૫૮૬૩॥
૫૨. ઇવં મેહુણનામગ-પાપટ્ટાણં, ચઝત્થમઽવ્કલાયં ।
 પંચમપાવટ્ટાણં, પરિગ્ગહમઽઓ નિદંસેમિ ॥૫૮૬૪॥

૫૦. આ ચોથા પાપસ્થાનકમાં પ્રવૃત્તિના દોષો અને નિવૃત્તિ (વિરતિ)ના ગુણોના વિષયમાં ગિરિનગરમાં વસનારી સખીઓ અને તેના પુત્રો દૃષ્ટાન્તરૂપ છે. ॥૫૮૪૧॥ તે આ પ્રમાણે-કથા.... ॥૫૮૪૨ થી ૫૮૬૨ ॥
૫૧. ઓ સાંભળીને હે સુંદર ! પરમતત્ત્વના જાણ પુરૂષોને ભયજનક એવા અબ્રહ્મને ત્યજી દે અને આરાધનાના એક મનવાણો તું બ્રહ્મચર્યને ભજ ! ॥૫૮૬૩॥
૫૨. આ રીતે મૈથુન નામનું ચોથું પાપસ્થાનક કહ્યું, હવે પાંચમું પરિગ્રહ પાપસ્થાનક જણાવું છું. ॥૫૮૬૪॥

૫

પરિગ્રહ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. एसो य सयलपाव-द्वुणगपासायनिच्चलपइड्डा ।
भूरिसिरासंपवहो, गभीरसंसारकूवस्स ॥५८६५॥
૨. महसमओ बुहनिंदिय-कुवियप्पअणप्पपल्लवुब्भेए ।
एगग्गचित्तयादीहियाए गिम्हुम्हसंभागे ॥५८६६॥
૩. पाउससमओ नाणाऽऽइ-विमलगुणारायहंसवग्गस्स ।
सरयाऽऽगमो य गरुयाऽऽ-रंभमहासस्ससिद्धीए ॥५८६७॥
૪. साऽऽयत्ताऽऽणंदविसिद्ध-सोक्खकमलिणिवणस्स हेमंतो ।
सिसिराऽवसरो सुविसुद्ध-धम्मतरुपत्तसाडस्स ॥५८६८॥
૫. मुच्छावल्लीए अखंड-मंडवो काणणं दुहतरूणं ।
संतोससरयससिणो, दाहुग्गाढं विडप्पमुहं ॥५८६९॥

૧. આ પરિગ્રહ તમામ પાપસ્થાનકોરૂપી મહેલોનો મજબૂત પાયો છે અને સંસાર રૂપી ઊંડા કૂવાની ઘણી સીરા (નીકો)નો પ્રવાહ છે, ॥૫૮૬૫॥
૨. પંડિતોથી નિંદિત ઘણા કુવિકલ્પોરૂપ અંકૂરોને ઉગાડનારો વસંતોત્સવ છે અને એકાગ્રચિત્તા રૂપી વાવડીને (સૂકવી નાંખનાર) ગ્રીષ્મઋતુની ગરમીનો સમૂહ છે, ॥૫૮૬૬॥
૩. જ્ઞાનાદિ નિર્મળ ગુણોરૂપ રાજહંસોના સમૂહ માટે (વિઘ્નભૂત) વર્ષાઋતુ છે અને મોટા આરંભોરૂપ ધાન્યની મોટી નીપજ માટે શરદઋતુનું આગમન છે, ॥૫૮૬૭॥
૪. સ્વાધીનતાના (સ્વાભાવિક) આનંદરૂપ વિશિષ્ટ સુખરૂપ કમલિનીના વનને (બાળનાર) હેમંતઋતુ છે અને અતિ વિશુદ્ધ ધર્મરૂપ વૃક્ષોનાં પત્રોનો નાશ કરનાર શિશિરઋતુ છે, ॥૫૮૬૮॥
૫. મૂર્છારૂપી વેલડીનો અખંડ મંડપ છે, દુઃખરૂપી વૃક્ષોનું વન છે અને સંતોષરૂપ શરદના ચંદ્રને (ગળી જનાર) અતિ ગાઢ દાઢાવાળું રાહુનું મુખ છે, ॥૫૮૬૯॥

૬. અચ્ચંતમડવિસ્સાસસ્સ, ભાયણં મંદિરં કસાયાણં ।
 દુન્નિગ્ગહો ગહો ઇવ, પરિગ્ગહો કં ન વિનહેઇ ॥૫૮૭૦॥
૭. ઘણઘન્નઘેત્તવત્થૂસુ, રુપ્પસુવન્ને ચઉપ્પએ દુપ્પએ ।
 કુવિએ ય કરેજ્જ બુહો, એતો ચ્ચિય નિચ્ચપરિમાણં ॥૫૮૭૧॥
૮. ઇહરા ઉ ઇમા ઇચ્છા, દિન્નજહિચ્છા અર્ઘ્વ દુચિગિચ્છા ।
 સપરજણરુદ્ધદિચ્છા, પૂરિજ્જઇ કહવિ જઇ કિચ્છા ॥૫૮૭૨॥
૯. જીવસ્સ જમિહ તોસો, ન સયા ન સહસ્સઓ ન લક્ખાઓ ।
 ન ય કોહિઓ ન રજ્જા, ન ય દેવત્તા ન ઇંદત્તા ॥૫૮૭૩॥
- જઓ-
૧૦. અવરાહગો વરાહગ-મડહ પત્તવરાહગો પુણ વરાઓ ।
 અહિલસઇ રૂવગં તંપિ, પાવિંડં ઈંહએ દમ્મં ॥૫૮૭૪॥

૬. અત્યંત અવિશ્વાસનું ભાજન અને કષાયોનું ઘર છે એવો પરિગ્રહ દુઃખપૂર્વક નિગ્રહકરી શકાય તેવા ગ્રહની જેમ કોને નડતો નથી ? ॥૫૮૭૦॥
૭. એ કારણે જ બુદ્ધિમાનો ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર (છૂટી જમીન), વાસ્તુ (મકાનો), રૂપું, સોનું, ચતુષ્પદ (પશુ વગેરે), દ્વિપદ (નોકરાદિ) અને કુપ્ય (અપદ-રાચરથીલું) એ (નવવિધ) વસ્તુઓમાં નિત્ય પ્રમાણ (નિયમ) કરે છે. ॥૫૮૭૧॥
૮. નહિંતર (દિન્નજહિચ્છા=) યથેચ્છ છૂટ આપેલી, મહા કષ્ટે રોકાય તેવી સ્વ-પર મનુષ્યોને (દિચ્છા=) દાન કરવાની ઇચ્છાને રોકનારી અને (જઇ=)જગ-તમાં જય પામેલી આ ઇચ્છા કોઈ રીતે કષ્ટથી પૂરાય છે ? (અર્થાત્ પૂરાતી નથી.) ॥૫૮૭૨॥
૯. કારણ કે આ સંસારમાં જીવને એકસોથી, હજારથી, લાખથી, કરોડથી, રાજ્યથી, દેવપણાથી અને ઇન્દ્રપણાથી પણ સંતોષ નથી. ॥૫૮૭૩॥
૧૦. કોડી વિનાનો બિચારો કોડીને (ઇચ્છે છે) અને પછી કોડી પામેલો રૂપિયાને ઇચ્છે છે, તેને મેળવીને (દમ્મં=) સોનામહોરને ઇચ્છે છે, ॥૫૮૭૪॥

૧૧. પત્તો વિ તં તદેગુતરાણ વુઢ્ઢીણ જાવ દમ્મસયં ।
તં પત્તો ય સહસ્સં, સહસ્સવં કંઘણ લક્ખં ૧૧૫૮૭૫ ॥
૧૨. લક્ખવર્ઘ પુણ કોઢિં, કોઢિવર્ઘ પુણ સમીહણ રજ્જં ।
રજ્જવર્ઘ ચક્કિત્તં, ચક્કી પુણ મહઢ દેવત્તં ૧૧૫૮૭૬ ॥
૧૩. તં પિ કહંપિ હુ પત્તો, પાવો ઈહઢ પુરંદરત્તં પિ ।
તમ્મિ વિ પત્તે ઇચ્છા, દીહઢ્ઢા વટ્ટણ ચેવ ૧૧૫૮૭૭ ॥
૧૪. ઉવરિ પવિત્થરઢ્ઢ દઢં, અણુક્કમં મલ્લગસ્સ ઘઢ્ઢણવ્વ ।
ઇચ્છા જસ્સ સ સુગઢં, અવહત્થિય પત્થઢ્ઢ કુગઢં ૧૧૫૮૭૮ ॥
૧૫. બહુસો વિ મિજ્જમાણો, ન આઢઓ કહવિ મૂઢઓ હોઢ ।
ઇય જો ઘણલવભાગી, સો કિં કોઢીસરો હોઢ ૧૧૫૮૭૯ ॥
૧૬. જં પુવ્વકમ્મનિમ્મિય-મજ્જત્તઓ લભઢ્ઢ તત્તિયં ચેવ ।
દોણઘણે વિ ય વુટ્ટે, ચિટ્ટુઢ્ઢ ન જલં ગિરિસિરમ્મિ ૧૧૫૮૮૦ ॥
-
૧૧. તેને પ્રાપ્ત કરીને વળી તેમાં એક એકની ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિથી યાવત્ સો સોના-
મહોરને ઇચ્છે છે, તેને પામેલો હજારને અને હજારવાળો લાખને ઇચ્છે છે.
૧૧૫૮૭૫ ॥
૧૨. લાખપતિ કરોડને ઇચ્છે છે અને કોડપતિ રાજ્યને ઇચ્છે છે, રાજા ચક્રી-
વર્તીપણું ઇચ્છે છે અને ચક્રવર્તી દેવપણાને ઇચ્છે છે. ૧૧૫૮૭૬ ॥
૧૩. કોઈ રીતે તેને પણ પામેલો પાપી, ઇન્દ્રપણાને પણ ઇચ્છે છે અને તે પ્રાપ્ત
થવા છતાં પણ ઇચ્છા તો દીર્ઘ (આકાશ જેટલી અનંત) હોવાથી (અપૂર્ણ) જ
રહે છે. ૧૧૫૮૭૭ ॥
૧૪. (મલ્લગ=) કોડીઆના ઘાટની જેમ અનુક્રમે જેની ઇચ્છા ઉત્તરોત્તર અતિ વધે
છે, તે સદ્ગતિને લાત મારીને દુર્ગતિને પ્રાર્થે છે. ૧૧૫૮૭૮ ॥
૧૫. વારંવાર પણ મપાતો આઢક કોઈ રીતે મૂંડો થતો નથી, એમ જેનું ભાગ્ય
અલ્પ ધનનું છે, તે શું કરોડપતિ થઈ શકે ? ૧૧૫૮૭૯ ॥
૧૬. કારણ કે પૂર્વકર્મરૂપ બાંધેલી (મજ્જત્તઓ=) મર્યાદાથી તેટલું જ પામે.
(સાંબેલાધાર) દ્રોણામેઘ વરસે તો પણ પર્વતના શિખર પર પાણી ન
ટકે. ૧૧૫૮૮૦ ॥

૧૭. જો કિર જહન્રપુત્રો, સમઽહિયમીહઙ્ઙ ધણં ઘણિય ચેટ્ઠો ।
ગયણંઽગણં ગહેઙ્ઙં, સો નિયહથ્થેણ પથ્થેઙ્ઙ
૧૮. જઙ્ઙ લભ્ભઙ્ઙ નિભ્ભગ્ગેહિં, ભૂયલે એથ્થ પથ્થિયપયથ્થો ।
રજ્જાઽઙ્ઙૈ તા ન દુહી, દીસેજ્જ કયાવિ કોવિ કહિં
૧૯. મણિકણગરયણપુત્રં, લોયં પિ હુ પાઙ્ગેજ્જ જઙ્ઙ કહ વિ ।
તહ વિ ય અછિન્નવંછો, હી ! અકયથ્થો ચ્ચિય વરાઓ
૨૦. પુત્રેહિં સુત્તો વિ હુ, અથ્થે પથ્થેઙ્ઙ જો વિમૂઢઽપ્પા ।
એવેવ સો વિણસ્સઙ્ઙ, અસમત્તમણોરહો ચેવ
૨૧. પવણેણં પૂરેઙ્ઙં, ન સવ્વકણિજ્જો જહેથ્થ કોત્થલઓ ।
ઙ્ઙ અથ્થેણ ન સવ્વકો, કહિં પિ અપ્પા વિ પૂરેઙ્ઙં
૨૨. ઙ્ઙચ્છાવોચ્છેયકાએ, સંતોસો ચેવ તા વરં વિહિઓ ।
સંતોસિણો હિ સોક્કઙ્ઙં, દુક્કમ્મઽસંતોસિણો ઘણિયં

૧૭. એમ નિશ્ચયે ઘણી પ્રવૃત્તિ કરતો હોવા છતાં અલ્પ પુણ્યવાળો જે સમધિક (ઘણું) ધન ઇચ્છે છે, તે પોતાના હાથ વડે આકાશતળને પકડવા ઇચ્છે છે. ॥૫૮૮૧॥
૧૮. જો નિર્ભાગી પુરુષો (પણ) આ પૃથ્વીતળમાં રાજ્ય વગેરે ઇચ્છિત પદાર્થને મેળવી શકે, તો કદાપિ કોઈ પણ ક્યાંય દુઃખી ન દેખાય. ॥૫૮૮૨॥
૧૯. જો મણિ, સુવર્ણ અને રત્નોથી ભરેલા (સમગ્ર) લોકને પણ કોઈ રીતે પામે, તો પણ અક્ષીણ ઇચ્છાવાળો બિચારો (જીવ) અવશ્ય અકૃતાર્થ (અપૂર્ણ) જ (રહે છે). ॥૫૮૮૩॥
૨૦. પુણ્ય રહિત હોવા છતાં જે મૂઢાત્મા ધનને ઇચ્છે છે, તે એ જ રીતે અધુરા મનોરથે જ મરે છે. ॥૫૮૮૪॥
૨૧. જેમ જગતમાં પવનથી કોથળાને ભરી શકાતો નથી, તેમ આત્માને પણ ધનથી ક્યારેય પૂરી (સંતુષ્ટ કરી) શકાતો નથી. ॥૫૮૮૫॥
૨૨. તેથી ઇચ્છાના વિચ્છેદ માટે સંતોષ જ ધારણ કરવો શ્રેષ્ઠ છે. સંતોષીને અવશ્ય સુખ અને અસંતોષીને ઘણું દુઃખ છે. ॥૫૮૮૬॥

૨૩. પંચમપાવટ્ટાણગ-પસત્તવિણિયત્તયાણ દોસગુણા ।
 જહ લોહનંદજિણદાસ-સાવગાણં તહા પેયા ૧૧૫૮૮૭૧૧
 તહાહિ..... ૧૧૫૮૮૮-૫૧૦૬૧૧
૨૪. ઇય યમગ ! મણાગં પિ હુ, પરિગ્ગહે મા મણો ધરિજ્જાસિ ।
 યણદિટ્ઠનટ્ઠરૂવે, કા વંછા તત્થ ધીરાણ ૧૧૫૧૦૭૧૧
૨૫. એવં પરિગ્ગહવિસયં, પંચમગં પાવઠાણગં વુત્તં ।
 કોવસરૂવાડડવેયણ-પરમેત્તો ભન્નઙ્ઘ છટ્ઠું ૧૧૫૧૦૮૧૧

૨૩. પાંચમાં પાપસ્થાનકમાં આસક્ત અને નિવૃત્તિ (વિરતિ) વાળાના દોષો અને ગુણો લોભનંદી અને જિનદાસ શ્રાવકની જેમ જાણવા. ૧૧૫૮૮૭૧૧
 તે આ પ્રમાણે-કથા... ૧૧૫૮૮૮ થી ૫૯૦૬ ૧૧
૨૪. તેથી હે તપસ્વી ! પરિગ્રહમાં મનને લેશ માત્ર પણ જોડીશ નહિ. જોતાં જ ક્ષણમાં નાશ પામનારા પરિગ્રહની ધીરપુરુષોને ઇચ્છા કેમ થાય ? ૧૧૫૯૦૭૧૧
૨૫. આ રીતે પરિગ્રહવિષયક પાંચમું પાપસ્થાનક કહ્યું. હવે ક્રોધના સ્વરૂપને જણાવનાર છટ્ઠું (ક્રોધ) દ્વાર કહ્યું છું. ૧૧૫૯૦૮૧૧

૬

ક્રોધ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. કોહો વિગંધિદલ્લુભ્ભવો વ્વ કોહો ન કસ્સ ઉવ્વેયં ।
 ઉવજણયદ્દ એત્તો ચ્ચિય, ચત્તો દૂરેણ વિબુહેહિં ॥૫૧૦૧॥
 કિન્ન-
૨. ગુરુકોવજલણજાલા-કલાવસવિસેસકવલિયવિવેગો ।
 ન વિયાણદ્દ અપ્પાણં, પરં ચ પરમત્થઓ પુરિસો ॥૫૧૧૦॥
૩. ઉપ્પજ્જમાણઓ ચ્ચિય, કોહો પુરિસં ઢહેદ્દ તા પઢમં ।
 જત્થુપ્પણ્ણો તં ચેવ, ડ્ઙ્ઘણં ધૂમકેઉવ્વ ॥૫૧૧૧॥
૪. નિયકત્તારં કોવો, ઢહદ્દ અવસ્સં પરે અણેગંતો ।
 નિયપયઢહણે સિહિણો વિ, અહવ નિયમો ન અન્નત્થ ॥૫૧૧૨॥
૫. સો કિં વ કુણઠ અન્નસ્સ, પેસિઓ ર્ઘીણસત્તિસંજોગો ।
 જો નિયયમાડ્ડસયં નિહ્હેદ્દ કોવો મહાપાવો ॥૫૧૧૩॥

૧. દુર્ગંધી વસ્તુમાંથી પ્રગટેલા (કોહો =) કહોવાટ-સડા જેવો ક્રોધ કોને ઉદ્વેગ ન કરાવે ? આ કારણે જ પંડિતોએ તેનો દૂરથી ત્યાગ કર્યો છે. ॥૫૧૦૧॥
૨. વળી, મોટા કોપાગ્નિની જ્વાળાઓના સમૂહથી વિશેષતયા ગ્રસિત (બળી ગયેલા) વિવેકવાળો (અવિવેકી) પુરુષ પરમાર્થથી પોતાને અને પરને જાણતો નથી. ॥૫૧૦૧॥
૩. અગ્નિ જ્યાં પ્રગટે તે જ ઇંધનને પ્રથમ બાળે છે, તેવી રીતે ક્રોધ ઉત્પન્ન થતાં જ જેનામાં ઉત્પન્ન થાય તે જ પુરુષને પહેલો બાળે છે. ॥૫૧૧૦॥
૪. ક્રોધ કરનારને ક્રોધ અવશ્ય બાળે છે, બીજાને બાળવામાં એકાન્ત નથી (બાળે અથવા ન પણ બાળે) અથવા અગ્નિ પણ પોતાના (ઉત્પત્તિ) સ્થાનને બાળતો હોવા છતાં બીજાને બાળે જ એવો નિયમ નથી. ॥૫૧૧૨॥
૫. જે મહાપાપી ક્રોધ પોતાના આશ્રયને બાળે છે તે (પોતાના આશ્રયસ્થાનને બાળવામાં શક્તિ વાપરી નાંખી હોવાથી) ક્ષીણ શક્તિવાળો થયેલો ક્રોધ બીજા પર કરાય તો પણ તેનું શું બગાડશે ? ॥૫૧૧૩॥

૬. જસ્સ કિર કોવકલિણા, કલુસીકયમાણસસ્સ જંતિ દિણા ।
 ઇહ પરલોગે વિ નરસ્સ, તસ્સ કહ સોક્કસંપત્તી ૧૧૫૯૧૪૧૧
૭. અવચારી કિર વેરી વિ, હોઙ્ગ એક્કમ્મિ ચેવ જમ્મમ્મિ ।
 કોહો પુણ હોઙ્ગ દઢં, દોસુ વિ જમ્મેસુ અવચારી ૧૧૫૯૧૫૧૧
૮. જં કજ્જમુવસમપરો, સાહઙ્ગ ન હુ તં કયા વિ કોવપરો ।
 જં કજ્જકરણદક્કા, બુદ્ધી કુદ્ધસ્સ સા કત્તો ૧૧૫૯૧૬૧૧
 અન્નં ચ-
૯. કોહો ઉવ્વેવણઓ, પિયબંધુવિણાસઓ મહાપાવો ।
 કોહો સંતાવચરો, સોગ્ગઙ્ગપહબંધણો કોહો ૧૧૫૯૧૭૧૧
૧૦. બુહચણસહસ્સપરિનિદિયસ્સ, પચઈંણ પાવસીલસ્સ ।
 કોહસ્સ ન જંતિ વસં, વિવેઙ્ગણો તેણ કઙ્ગયા વિ ૧૧૫૯૧૮૧૧

૬. ક્રોધરૂપ (કલિણા =) કલહથી કલુષિત મનવાળા જે પુરૂષના દિવસો જાય છે, તે (નિત્ય ક્રોધી) મનુષ્યને આ ભવે કે પરભવે સુખની પ્રાપ્તિ કેવી રીતે થાય ? ૧૧૫૯૧૪૧૧
૭. વેરી પણ માત્ર એક જ ભવમાં અપકાર કરે છે અને ક્રોધ બંને (વશા) જન્મોમાં દૃઢ અપકારી થાય છે. ૧૧૫૯૧૫૧૧
૮. જે કાર્ય ઉપશમવાળો સિદ્ધ કરે છે, તે કાર્ય ક્રોધી કદાપિ કરી શકતો નથી, કારણ કે ક્રોધીને કાર્ય કરવામાં દક્ષ એવી (નિર્મળ) તે બુદ્ધિ ક્યાંથી (હોય) ? ૧૧૫૯૧૬૧૧
 અને વળી-
૯. ક્રોધ ઉદ્વેગકારી છે, પ્રિય બંધવોનો નાશ કરનાર છે, મહાપાપી, સંતાપકારક છે અને સદ્ગતિને રોકનાર છે. ૧૧૫૯૧૭૧૧
૧૦. તેથી વિવેકી પુરૂષો ક્યારે પણ હજારો પંડિતપુરૂષોએ નિંદેલા, સ્વભાવે જ પાપાચારી એવા ક્રોધને વશ થતા નથી. ૧૧૫૯૧૮૧૧

૧૧. કોહાઝ હણઙ પાણે, કોહાઓ ભાસઙ મુસાવાયં ।
કોહા અદત્તગહણં, કોહાઓ બંભવયભંગો ૧૧૫૧૧૧ ॥
૧૨. કોહાઝ મહાઙઙરંભો, પરિગ્ગહો વિ હુ પયટ્ટુએ કોહા ।
કિંં બહુણા સવ્વાણિ વિ, પાવટ્ટાણાણિ કોહાઓ ૧૧૫૧૨૦ ॥
૧૩. તા તિવ્વખંતિવ્વખગેણ, ઁંડિંડિં દવ્વખયાએ નિરવેવ્વો ।
કોહમહાપડિમલ્લં, પડિવજ્જસુ પસમજયલચ્છિં ૧૧૫૧૨૧ ॥
૧૪. કોહો દુવ્વખણિમિત્તં, તપ્પસમો પુણ સુહેવ્વકહેઝ ત્તિ ।
ઉભએ વિ હુ અપ્પવસે, તપ્પસમો ચ્ચિય વરંં જુત્તો ૧૧૫૧૨૨ ॥
૧૫. કોહો મણસા વિ કઓ, નરગાય ભવે સિવાય તદુવસમો ।
ઉભયત્થ વિ રાયરિસી, પસન્નચંદો ઙ્ઙહંં નાયંં ૧૧૫૧૨૩ ॥

૧૧-૧૨. (જીવ) ક્રોધથી પ્રાણીઓને (અથવા પ્રાણોને) હણે છે, મૃષાવચન બોલે છે, અદત્તગ્રહણ કરે છે, બ્રહ્મચર્યવ્રતને ખંડિત કરે છે, મહા આરંભ અને પરિગ્રહ પણ થાય છે. બહુ કહેવાથી શું ? ક્રોધથી સર્વ પાપસ્થાનો સેવાય છે.

૧૫૮૧૯-૨૦ ॥

૧૩. (તું) ક્ષમારૂપી તીક્ષ્ણ ખડ્ગથી મહાપ્રતિમલ્લ એવા ક્રોધને ચતુરાઈથી નિરપેક્ષ થઈને (=જરા પણ દયા રાખ્યા વિના) હણીને ઉપશમરૂપી વિજયલક્ષ્મીને પ્રાપ્ત કર ! ૧૧૫૮૨૧ ॥
૧૪. ક્રોધ દુઃખનું કારણ છે અને એક માત્ર તેનો ઉપશમ એ સુખનું કારણ છે. તે બંને આત્માને આધીન છે, તેથી તેનો ઉપશમ કરવો તે જ શ્રેષ્ઠ છે. ૧૧૫૮૨૨ ॥
૧૫. મનથી પણ કરેલો ક્રોધ નરકનું કારણ બને છે અને (મનથી કરેલો) તેનો ઉપશમ મોક્ષ માટે થાય છે. અહીં બંને વિષયમાં પ્રસન્નચંદ્રરાજર્ષિ દૃષ્ટાંતભૂત છે. ૧૧૫૮૨૩ ॥

તહાહિ.....

૧૧૫૧૨૪-૫૧૪૩ ॥

૧૬. ઇય મુણિય યવગ ! તં કોહ-વિગમસંપત્તપસમરસસિદ્ધી ।

સુપસન્નમાણસો તં, વિસુદ્ધમાડરાહણં લહસુ

૧૧૫૧૪૪ ॥

૧૭. છટ્ટું પાવટ્ટાણં, પરૂવિયં કોહનામધેયમિમં ।

માણાડભિહાણમેત્તો ય, સત્તમં કિંપિ જંપેમિ

૧૧૫૧૪૫ ॥

તે આ પ્રમાણે-કથા..... ॥૫૮૨૪ થી ૫૮૪૩ ॥

૧૬. એમ જાણીને હે ક્ષપક ! ક્રોધના ત્યાગથી પ્રાપ્ત પ્રશમરસની સિદ્ધિવાળો,

અતિ પ્રસન્ન મનવાળો તું વિશુદ્ધ આરાધનાને પ્રાપ્ત કર ! ॥૫૮૪૪ ॥

૧૭. આ ક્રોધ નામનું છટ્ટું પાપસ્થાક કહ્યું. હવે માન નામના સાતમા પાપસ્થાન-

કને કંઈક કહ્યું છું. ॥૫૮૪૫ ॥

૭

માન પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. માણો સંતાવયરો, માણો પંથો અણત્યસત્થાણ ।
માણો પરિભવમૂલં, પિયબંધુવિણાસગો માણો ॥૫૧૪૬॥
૨. માણમહાગહગહિઓ, જસં ચ કિત્તિં ચ અત્તણો હણઢ ।
થદ્ધત્તણદોસાઓ, જાયઢ અવહીરણાઠાણં ॥૫૧૪૭॥
૩. લહુયત્તણસ્સ મૂલં, સોગ્ગઢપહનાસણો કુગઢમ્મગ્ગો ।
સીલસિલોચ્ચયવજ્જં, એસો માણો મહાપાવો ॥૫૧૪૮॥
૪. માણેણ થદ્ધકાઓ, અયાણમાણો હિયાઢહિયં અત્થં ।
અહમઢવિ કિમેત્થ કસ્સ વિ, હીણો કિં વા વિ ગુણવિયલો ॥૫૧૪૯॥
૫. ઇય કલુસબુદ્ધિવસગો, સંજમમૂલં ન કુવ્વે વિણયં ।
વિણયરહિણ નાણં, નાણાઢભાવે ય નો ચરણં ॥૫૧૫૦॥
૬. ચરણગુણવિપ્પહીણો, પાવેઢ ન નિજ્જરં જણે વિઠલં ।
તયઢભાવાઢ ન મોક્ખો, મોક્ખાઢભાવે ય કિં સોક્ખં ॥૫૧૫૧॥

૧. માન સંતાપકારી છે, માન અનર્થોના સમૂહને આવવાનો માર્ગ છે, માન પરાભવનું મૂળ છે અને માન પ્રિય બંધુઓનો વિનાશક છે. ॥૫૮૪૬॥
૨. માનરૂપી મોટા ગ્રહને વશ થયેલો અક્કડતાના દોષથી પોતાના યશનો અને કીર્તિનો નાશ કરે છે અને તિરસ્કારપાત્ર બને છે. ॥૫૮૪૭॥
૩. આ મહાપાપી માન હલકાઈનું મૂળ (કારણ) છે, સદ્ગતિના માર્ગનું ઘાતક છે, દુર્ગતિનો માર્ગ છે અને સદાચાર (શીયળ) રૂપી પર્વતને (ચૂરનાર) વજ્ર છે. ॥૫૮૭૮॥

૪-૫. માનથી અક્કડ શરીરવાળો, હિત-અહિત વસ્તુને નહિ જાણતો, 'શું આ જગતમાં હું કોઈનાથી પણ ન્યૂન છું ? અથવા શું ગુણરહિત છું ?' એવી કલુષિત બુદ્ધિને વશ થયેલો સંયમના મૂળભૂત વિનયને કરે નહિ, વિનયરહિતમાં જ્ઞાન ન હોય અને જ્ઞાનના અભાવે ચારિત્ર ન હોય. ॥૫૮૪૯-૫૦॥

૬. ચારિત્રગુણથી રહિત જીવ જગતમાં વિપુલ નિર્જરાને ન પામે, તેના અભાવે મોક્ષ ન થાય અને મોક્ષના અભાવે સુખ કેવી રીતે પામે ? ॥૫૮૫૧॥

કિંચ—

૭. માણતમભરડવકંતો, કજ્જાડકજ્જેસુ મુજ્જિહં મૂઢો ।
 બહુમન્નિહં અગુણિણો, ગુણિણો અવમન્નિહં બહુસો ॥૫૧૫૨॥
૮. ગયબુદ્ધી ગોટ્ટામાહિલો વ્વ પાવો અસેસસુહમૂલં ।
 સમ્મત્તકપ્પતરુમડવિ, ઉમ્મૂલહ મૂલઓ ચેવ ॥૫૧૫૩॥
૯. એવં નીયાગોયં, માણંધો કમ્મમડસુહમુવચિણિહં ।
 નીએસુ વિ નીયતમો, પરિચહ્હ અણંતસંસારં ॥૫૧૫૪॥
 તહા—
૧૦. ચહ્હરુણ વિ કિર સંગં, સંપાવિત્તા વિ ચરણકરણગુણે ।
 ચરિરુણં પિ તવાડડે, કટ્ટાડણુટ્ટાણમડચ્ચુગં ॥૫૧૫૫॥
૧૧. વયમેવ ચત્તસંગા વયમેવ બહુસ્સુયા વયં ગુણિણો ।
 વયમેવ ઉગ્ગકિરિયા, લિંગુવજીવી કિમડન્ને ઉ ॥૫૧૫૬॥
૧૨. ઇય વિલસમાણમાણાડ-ણલેણ હહ્હી ! દહંતિ સંતં પિ ।
 પુવ્વપવન્નિયનિયગુણ-વણસંહં અહહ ! કટ્ટમડહો ! ॥૫૧૫૭॥

અને વળી-

- ૭-૮. માનરૂપી અંધકારના સમૂહથી પરાભૂત, મૂઢ, કર્તવ્ય-અકર્તવ્યમાં મુંઝાઈને વારંવાર અવગુણીઓનું બહુમાન કરીને, ગુણવાનોનું અપમાન કરીને, બુદ્ધિ-બ્રષ્ટ થએલો પાપી આત્મા, સર્વ સુખોના મૂળભૂત સમ્યક્ત્વરૂપ કલ્પવૃક્ષને પણ ગોષ્ઠામાહિલની જેમ મૂળમાંથી જ ઉખેડી નાખે છે. ॥૫૮૫૨-૫૩॥
૯. એમ માનાંધ પુરૂષ અશુભ નીચગોત્રકર્મ બાંધીને નીચમાં પણ અતિ નીચ (બની) અનંતસંસારમાં ભટકે છે. ॥૫૮૫૪॥
- ૧૦-૧૧-૧૨. તથા (સંગં=) વિષયાદિની આસક્તિને (અથવા ઘરવાસને) ત્યજીને પણ, ચરણકરણ ગુણોને (બાહ્ય ચારિત્રને) પામીને પણ, અતિ ઉગ્ર તપ વગેરે કષ્ટકારી અનુષ્ઠાનોને આચરીને પણ, ‘અમે જ ત્યાગી, અમે જ બહુ-શ્રુત, અમે જ ગુણી અને અમે જ ઉગ્ર ક્રિયાવાળા છીએ, બીજાઓ તો કુત્સિત માત્ર વેષધારી છે.’ અહા હા ! કષ્ટ છે-એમ વિલાસ પામતા માનરૂપી અગ્નિથી, પૂર્વ પ્રાપ્ત કરેલા વિદ્યમાન પણ પોતાના ગુણરૂપી વનને બાળી નાંખે છે. ધિક્ ધિક્ (માનને). ॥૫૮૫૫ થી ૫૭॥

અન્નં ચ-

૧૩. વિવરીયવિત્તિધમ્મા, આરંભપરિગ્ગહાઝ અનિયત્તા ।
પાવા સયં વિમૂઢા, સેસં પિ જણં વિમોહિત્તા ૧૧૫૧૫૮ ॥
૧૪. હિંસંતિ જીવનિવહં, કરેંતિ કમ્મં સયાઽઽગમવિરુદ્ધં ।
તહવિ ય વહંતિ ગવ્વં, ધમ્મનિમિત્તં ઇહં અમ્હે ૧૧૫૧૫૯ ॥
૧૫. સાયરસરિદ્ધિગરુયા, દવ્વક્ષેત્તાઽઽઙ્કયમમત્તા ય ।
નિયયકિરિયાઽઽણુરૂવં, પરૂવયંતા જિણમયં પિ ૧૧૫૧૬૦ ॥
૧૬. દવ્વક્ષેત્તાઽઽઙ્કણ અણુરૂવમ્મિ બલવીરિયપમુહે .
સંતે વિ જહાસત્તિં, અજયંતા ચરણકરણેસુ ૧૧૫૧૬૧ ॥
૧૭. અવવાયપયપસન્તા, પૂઙ્ગજ્જંતા તહાવિહજણેણં ।
અમ્હે ચેવ ઇહ ત્તિ, અતુક્કરિસાઽઽભિમાણાઓ ૧૧૫૧૬૨ ॥
૧૮. કાલાઽઽણુરૂવકિરિયા-રણ ય સંવિગ્ગીયવરમુણિણો ।
માઙ્ગુણાઽઽઙ્કપરાયણ ત્તિ ચિંસંતિ જણપુરઓ ૧૧૫૧૬૩ ॥

અને વળી-

- ૧૩-૧૪. વિપરીત ધર્માચરણવાળા તથા આરંભ-પરિગ્રહથી ભરેલા, સ્વયં મૂઢ, પાપી (માની) પુરુષો અન્ય મનુષ્યોને પણ મોહમૂઢ કરીને જીવસમૂહની હિંસા કરે છે. સદા શાસ્ત્રવિરુદ્ધ કર્મો કરે છે અને છતાંય ગર્વ કરે છે કે 'આ જગતમાં અમે જ ધર્મના (નિમિત્ત) આધાર (પાળનારા) છીએ.' ॥૫૮૫૮-૫૯॥
- ૧૫-૧૬-૧૭-૧૮. શાતા, રસ અને ઋદ્ધિગારવવાળા, દ્રવ્ય-ક્ષેત્રાદિમાં મમત્વ કરનારા અને પોતપોતાની ક્રિયાને અનુરૂપ જિનમતની પણ (ઉત્સૂત્ર) પ્રરૂપણા કરતા, દ્રવ્ય-ક્ષેત્રાદિને અનુરૂપ (પોતાના) બળ-વીર્ય વગેરે હોવા છતાં પણ ચરણ-કરણ ગુણોમાં યથાશક્તિ ઉદ્યમ નહિ કરતા અને અપવાદમાર્ગમાં આસક્ત, તેવા તેવા લોકોથી પૂજાતા (માની પુરુષો) આ શાસનમાં 'અમે જ મુખ્ય છીએ' એમ પોતાની મોટાઇ અને અભિમાનથી, કાળને અનુરૂપ ક્રિયામાં રક્ત સંવેગી ગીતાર્થ એવા શ્રેષ્ઠ મુનિવરોની 'આ માયા વગેરેમાં પરાયણ (કપટી) છે' એમ લોક સમક્ષ નિંદા કરે છે ॥૫૯૬૦ થી ૬૩॥

૧૯. નિયચકિરિયાડગુરૂવેણં, વદ્રમાણં મમત્તપડિબદ્ધં ।
નિક્કુડિલં તિ વચંતા, પાસત્થજણં ચ સલહંતિ ॥૫૧૬૪॥
૨૦. એવં ચ અસુહચેટ્ટા, કમ્મં બંધંતિ કિંપિ તં બહુસો ।
જેણ બહુતિક્કલ્લુક્કલ્લે, ભમંતિ સંસારકંતારે ॥૫૧૬૫॥
૨૧. જહ જહ કરેઙ્ગ માણં, પુરિસો તહ તહ ગુણા પરિગલંતિ ।
ગુણપરિગલણેણ પુણો, કમેણ ગુણવિરહિયત્તં સે ॥૫૧૬૬॥
૨૨. ગુણસંજોગેણ વિવજ્જિઓ ચ, પુરિસો જયમ્મિ ઘણુહં વ ।
સાહઙ્ગ ન ઙ્ગચ્છિયડત્થં, ઉત્તમવંસુભવત્તે વિ ॥૫૧૬૭॥
૨૩. સપરોભયકજ્જહરો, ઙ્ગહ પરલોએ ચ તિક્કલ્લુક્કલ્લકરો ।
જત્તેણ પરિચ્ચત્તો, માણો દૂરં વિવેઈહિં ॥૫૧૬૮॥
૨૪. તા સુંદર ! ચયસુ તુમં પિ, માણમડગવજ્જયં ગવેસેંતો ।
લ્લવિએ પડિવલ્લમ્મિ, સપલ્લસિલ્લી જઓ ભણિયા ॥૫૧૬૯॥

૧૯. અને પોતાના આચારને અનુસરીને વર્તનારા (તેમના જેવા), મમત્વથી બદ્ધ એવા પાસત્યા લોકોને 'આ કુડ કપટથી રહિત છે' એ રીતે બોલતા પ્રશંસા કરે છે, ॥૫૧૬૪॥
૨૦. અને એ રીતે અશુભ આચરણવાળા (તેઓ) તેવા પ્રકારનું કોઈ કઠીન કર્મ બાંધે છે, કે જેથી અતિ તીવ્ર દુઃખોવાળી સંસારરૂપ અટવીમાં વારંવાર ભટકે છે. ॥૫૧૬૫॥
૨૧. મનુષ્ય જેમ જેમ માન કરે છે, તેમ તેમ ગુણો નાશ પામે છે અને ક્રમશઃ ગુણોના નાશથી તેને ગુણોનું વિરહપણું (અભાવ) થાય છે. ॥૫૧૬૬॥
૨૨. અને ગુણસંયોગથી સર્વથા રહિત પુરુષ જગતમાં ઉત્તમ વંશમાં જન્મેલો હોવા છતાં ગુણરહિત ધનુષ્યની જેમ ઇચ્છિત પ્રયોજનને સાધી શકતો નથી. (ધનુષ્યપક્ષે ગુણ=દોરી-જ્યા, વંસ=ઉત્તમ વાંસ અને અર્થ=લક્ષ્ય) ॥૫૧૬૭॥
૨૩. (માટે) સ્વ-પર ઉભય કાર્યોનો ધાતક અને આ ભવ-પરભવમાં ભયંકર દુઃખોને આપનારા માનનો વિવેકી પુરુષોએ દૂરથી (સર્વથા) યત્નપૂર્વક ત્યાગ કર્યો છે. ॥૫૧૬૮॥
૨૪. તેથી હે સુંદર ! (અનવઘતા=) નિર્દોષ આરાધનાને (મોક્ષને) ઇચ્છતો તું પણ માનને ત્યજી દે, કારણ કે પ્રતિપક્ષનો ક્ષય કરવાથી સ્વપક્ષની સિદ્ધિ થાય છે, એમ કહેલું છે. ॥૫૧૬૯॥

૨૫. એયમ્મિ અવગયમ્મિ, જરે વ્વ પરમં સરીરસુત્થતં ।
જાયઙ્ગ તહ એવં ચિય, ગુણકરમાઽઽરાહણાપત્થં ૧૧૫૧૭૦ ॥
૨૬. સત્તમપાવટ્ટાણગ-દોસેણ કિલેસિઓ હુ બાહુબલી ।
સો ચ્ચિય તઓ નિયત્તો, સહસ ચ્ચિય કેવલી જાઓ ૧૧૫૧૭૧ ॥
તહાહિ..... ૧૧૫૧૭૨-૫૧૧૨ ॥
૨૭. ઇય માણપવિત્તિનિવિત્તિભાવ-સંપજ્જમાણદોસગુણે ।
ખમગ ! મહાસત્ત ! વિહાવિરુણ સુદ્ધાએ બુદ્ધીએ ૧૧૫૧૧૩ ॥
૨૮. તુમમાઽઽરાહણમેયં, આરાહિય ચરણવરગુણોવેયં ।
દંસણનાણસમેયં, પાવસુ સિવસોક્કમ્મપમેયં ૧૧૫૧૧૪ ॥
૨૯. સત્તમયપાવઠાણં, ઉવઙ્ગટ્ટું માણગોચરં એયં ।
એત્તો માયાવિસયં, અટ્ટમયં કિંપિ સાહેમિ ૧૧૫૧૧૫ ॥
-
૨૫. જેમ તાવ જતાં શરીરનું શ્રેષ્ઠ સ્વાસ્થ્ય પ્રગટે છે તેમ આ માન જતાં આત્માનું શ્રેષ્ઠ સ્વાસ્થ્ય પ્રગટે છે તથા એ રીતે જ આરાધનારૂપી પથ આત્માને ગુણ કરે છે. ॥૫૮૭૦॥
૨૬. સાતમા પાપસ્થાનક (માન)ના દોષથી બાહુબલી નિશ્ચયે ક્લેશ પામ્યા અને તેનાથી નિવૃત્ત થએલા તે જ તુરંત કેવળી થયા. ॥૫૮૭૧॥
તે આ પ્રમાણે-કથા.... ॥૫૮૭૨ થી ૫૮૮૨॥
- ૨૭-૨૮. એમ હે મહાત્મા ! ક્ષપક ! માનકષાયની પ્રવૃત્તિ અને વિરતિપણાથી પ્રાપ્ત થતા દોષ-ગુણોને શુદ્ધ બુદ્ધિથી વિચારીને તું આ આરાધનાને આરાધીને દર્શન-જ્ઞાનસહિત શ્રેષ્ઠ ચારિત્રગુણથી યુક્ત અનંત શિવસુખને પ્રાપ્ત કર. ॥૫૮૮૩-૮૪॥
૨૯. આ રીતે આ માનવિષયક સાતમું પાપસ્થાનક કહ્યું. હવે માયાવિષયક આઠમું પાપસ્થાનક કંઈક માત્ર કહ્યું છે. ॥૫૮૮૫॥

૮

માયા પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. માયા ઉવ્વેયકરી, ધમ્મિયસત્થેસુ નિંદિયા માયા ।
માયા પાવુપ્પત્તી, ધમ્મક્કચયકારિણી માયા ૧૧૫૯૯૬ ॥
૨. માયા ગુણહાણિકરી, દોસાણ વિવઙ્ગુણી ફુઢં માયા ।
માયા વિવેયહરિણંક-બિંબગુસણેવ્કકરાહુગહો ૧૧૫૯૯૭ ॥
૩. પઢિયં નાણં ચરિયં ચ, દંસણં પાવિયં ચ ચારિત્તં ।
તવિયં સુચિરં પિ તવં, જઙ્ગ માયા તા હયં સવ્વં ૧૧૫૯૯૮ ॥
૪. અચ્છત્ત તા પરલોએ, ઇહલોએ ચ્ચિય નરો ઉ માઙ્ગલ્લો ।
જઙ્ગ વિ અકયાઽવરાહો, તહા વિ સપ્પો વ્વ ભયહેઙ્ગ ૧૧૫૯૯૯ ॥
૫. જહ જહ કરેઙ્ગ માયં, તહ તહ અપ્પચ્ચયં જણે જણઙ્ગ ।
અપ્પચ્ચયાઓ પુરિસો, અક્કયતૂલા લહૂ હોઙ્ગ ૧૧૬૦૦૦ ॥
૬. તા ભાવિઙ્ગણ એયં, સુંદર ! પરિહરસુ સવ્વહા માયં ।
તવ્વજ્જણેણ અણવજ્જં, અજ્જવં જાયએ જેણ ૧૧૬૦૦૧ ॥

૧. માયા ઉદ્વેગ કરનારી છે, તેને ધર્મશાસ્ત્રોમાં નિંદેલી છે, તે પાપની ઉત્પત્તિરૂપ છે અને ધર્મનો ક્ષય કરનારી છે. ॥૫૯૯૬॥
૨. માયા ગુણોની હાનિ કરનાર છે, દોષો ને સ્પષ્ટ વધારનારી છે અને વિવેક-રૂપી ચંદ્રબિંબને ગળનારો એક રાહુગ્રહ છે. ॥૫૯૯૭॥
૩. જ્ઞાન ભણ્યા, દર્શનને આચર્યું, ચારિત્ર પાળ્યું અને દીર્ઘકાળ તપ પણ કર્યો, પણ જો માયા છે, તો તે સર્વ (હતં=) નાશ પામ્યું (જાણવું.) ॥૫૯૯૮॥
૪. આથી પરલોક તો દૂર રહ્યો પણ માયાવી મનુષ્ય જો કે અપરાધી ન હોય તો પણ આ ભવમાં જ સર્પની જેમ ભયજનક છે. ॥૫૯૯૯॥
૫. મનુષ્ય જેમ જેમ માયા કરે છે, તેમ તેમ લોકમાં અવિશ્વાસ પ્રગટાવે છે અને અવિશ્વાસથી આકડાના રૂ કરતાં પણ હલકો બને છે. ॥૬૦૦૦॥
૬. તેથી હે સુંદર ! આમ વિચારીને માયાનો સર્વથા ત્યાગ કર, કારણ કે તેનું વર્જન કરવાથી નિર્દોષ (શુદ્ધ) સરળતા ગુણ પ્રગટે છે. ॥૬૦૦૧॥

૭. અજ્જવગુણેણ પુરિસો, સંચરઈ જત્ય જત્ય તત્ય તહિં ।
સુયણો સરલસહાવો, ઇમો ત્તિ સલહિજ્જઇ જણેણં ॥૬૦૦૨॥
૮. આરૂઢજણપસંસસ્સ, પુણ્ણગુણા સંકમંતિ સયરાહં ।
ગુણગણગવેસિણો તા, જુત્તો જત્તો તહિં કાઠં ॥૬૦૦૩॥
૯. મહુરત્તં દંસિત્તા, માઈ પચ્છા વિ દરિસિયવિચારો ।
તવ્કં વ જયમ્મિ નરો, ન રોયએ ચત્તમહુરત્તો ॥૬૦૦૪॥
૧૦. અટ્ટમયપાવઠાણગ-દોસે નાયમિહ પંડરજ્જાએ ।
અહવા દોસગુણેસુ વિ, અહવ્કમં દો વણિયપુત્તા
તહાહિ..... ॥૬૦૦૬-૬૦૨૦॥
૧૧. ઇય માઙ્ગણો અણત્થં, તવ્વિવરીયસ્સ પેચ્છિંઠં ચ ગુણં ।
ખમગ ! તુમં નિમ્માઓ, સમ્મં આરાહણં લહસુ ॥૬૦૨૧॥
૧૨. પાવટ્ટાણગમડટ્ટમ-મેવં, લેસેણ સંસિયં ઇત્તો ।
લોભસરૂવાડડવેયણ-પરમં નવમં પિ કિત્તેમિ ॥૬૦૨૨॥

૭. સરળતા ગુણથી પુરૂષ જ્યાં જ્યાં જાય, ત્યાં ત્યાં લોકો તેની 'આ સજ્જન છે, સરળસ્વભાવી છે' -એમ પ્રશંસા કરે છે. ॥૬૦૦૨॥
૮. મનુષ્યોની પ્રશંસા પામનારમાં (સયરાહં=) શીઘ્ર પૂર્ણ (અથવા પવિત્ર) ગુણો પ્રગટ થાય છે, તેથી ગુણસમૂહના અર્થીએ માયાત્યાગમાં પ્રયત્ન કરવો યોગ્ય છે. ॥૬૦૦૩॥
૯. (પ્રથમ મીઠાશ, પછી ખટાશવાળી) છાશની જેમ પહેલાં મધુરતા જણાવીને પાછળથી વિકાર દેખાડનારો માયાવી મનુષ્ય મધુરતાને છોડવાથી જગતને રૂચતો નથી. ॥૬૦૦૪॥
૧૦. અહીં આઠમા પાપસ્થાનના દોષમાં પંડરા આર્યાનું દૃષ્ટાન્ત છે, અથવા દોષમાં અને ગુણમાં યથાક્રમ બે વણિક પુત્રોનું પણ દૃષ્ટાન્ત છે. ॥૬૦૦૫॥
તે આ પ્રમાણે-કથા.... ॥૬૦૦૬ થી ૬૦૨૦॥
૧૧. આ રીતે માયાવીના અનર્થ અને તેનાથી વિપરીત (સરળ)ના ગુણ જોઈને હે ક્ષપક ! નિર્માયી તું સમ્યક્ આરાધનાને પ્રાપ્ત કર ! ॥૬૦૨૧॥
૧૨. આ રીતે આઠમું પાપસ્થાનક લેશ માત્ર કહ્યું. હવે લોભનું સ્વરૂપ જણાવવામાં પરાયણ નવમું પાસ્થાનક પણ કહ્યું છે. ॥૬૦૨૨॥

૧

લોભ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. જાયઙ્ જાઓ વઢ્ઢઙ્, જહ પાઙ્સજલહરો અહુંતો વિ ।
તહ પુરિસસ્સ વિ લોભો, જાયઙ્ પસરઙ્ ય પઙ્સમયં ॥૬૦૨૩॥
૨. લોભે ય પસરમાણે, કજ્જાઙ્કજ્જં અચિન્તયન્તો ય ।
મરણં પિ હુ અગર્ણેતો, કુણઙ્ મહાસાહસં પુરિસો ॥૬૦૨૪॥
૩. અઢ્ઢઙ્ ગિરિદરિસમુદ્દે, પવિસઙ્ દારુણરણંઙ્ગણમ્મિ તહા ।
પિયબંધવે નિયં જીવિયં પિ લોભા પરિચ્ચયઙ્ ॥૬૦૨૫॥
કિંચ-
૪. અચ્ચંતમુત્તરોત્તર-સમીહિયઙ્ત્યાઙ્ગમે વિ લોભવઓ ।
તણહ ચ્ચિય પરિવઢ્ઢઙ્, સુમિણે વિ ન જાયઙ્ તિત્તી ॥૬૦૨૬॥
૫. લોભો અક્ખયવાહી, સયંભૂરમણોદહિ વ્વ દુપ્પૂરો ।
લાભિંધણેણ જલણો વ્વ, વુઢ્ઢિમઙ્ચ્ચંતમણુસરઙ્ ॥૬૦૨૭॥

૧. જેમ પૂર્વે ન હોય છતાં વર્ષાકાળનાં વાદળ પ્રગટે છે અને પ્રગટેલા વધે, તેમ પુરૂષમાં લોભ પણ (ન હોય તે) પ્રગટે છે તથા પ્રતિસમય વધે છે. ॥૬૦૨૩॥
૨. અને લોભ વધતાં પુરૂષ કર્તવ્ય-અકર્તવ્યનો વિચાર કર્યા વિના, મરણની પણ અવગણના કરતો મહા સાહસ કરે છે. ॥૬૦૨૪॥
૩. લોભથી મનુષ્ય પર્વતની ગુફામાં અને સમુદ્રમાં ભટકે છે તથા ભયંકર યુદ્ધભૂમિમાં (પણ) પ્રવેશ કરે છે, તેમજ પ્રિય સ્વજનોને તથા પોતાના પ્રાણોને પણ ત્યજે છે. ॥૬૦૨૫॥
વળી-
૪. લોભી પુરૂષને ઉત્તરોત્તર ઇચ્છિત ધનની અત્યંત પ્રાપ્તિ થવા છતાં તૃષ્ણા જ વૃદ્ધિ પામે છે અને સ્વપ્નમાં પણ તૃપ્તિ થતી નથી. ॥૬૦૨૬॥
૫. લોભ અખંડ વ્યાધિ છે. સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રની જેમ કોઈ રીતે પૂરી ન શકાય તેવો છે, ઇંધનથી અગ્નિ વધે, તેમ લાભરૂપી ઇંધનથી લોભ અત્યંત વૃદ્ધિ પામે છે. ॥૬૦૨૭॥

૬. લોભો સવ્વવિણાસી, લોભો પરિવારચિત્તભેયકરો ।
સવ્વાડ્ડવઙ્ગુર્ગણં, લોભો સંચારરાયપહો ॥૬૦૨૮॥
૭. એયહારેણ નરો, ઘોરં પાવં પવંચિડં સુચિરં ।
અવિહિયતપ્પહિયારો, પરિચડ્ડઙ્ગુ ભવકહિલ્લમ્મિ ॥૬૦૨૯॥
૮. જો પુણ લોભવિવાગં, નારુણ વિવેગઓ મહાસત્તો ।
તવ્વિવરીયં ચિદ્ડુદ્ડ, ઉભયભવસુહાડ્ડવહો સ ભવે ॥૬૦૩૦॥
૯. એથ ચ પાવટ્ટાણે, દિદ્ડંતો હોદ્ડ માહણો કવિલો ।
જો ચહિઓ કોડીએ, કણગસ્સ દુમાસગડ્ડત્થી વિ ॥૬૦૩૧॥
૧૦. તપ્પહિવક્ષે વિ હુ ખવિય-સયલપરિથૂલસુહમલોભંડસો ।
સો ચ્ચિય દિદ્ડંતપયં, સંપાવિયકેવલાડ્ડલોગો ॥૬૦૩૨॥

૬. લોભ સર્વવિનાશક છે, લોભ પરિવારનો મનોભેદ કરનાર છે અને લોભ સર્વ આપત્તિમય દુર્ગતિમાં જવા માટેનો રાજમાર્ગ છે. ॥૬૦૨૮॥
૭. એના દ્વારા ઘોર પાપોને વધારીને તેનું પ્રાયશ્ચિત કર્યા વિનાનો મનુષ્ય દીર્ઘકાળ સુધી સંસારરૂપી ભયંકર અટવીમાં પરિભ્રમણ કરે છે. ॥૬૦૨૯॥
૮. અને જે મહાત્મા લોભના વિપાકને જાણીને વિવેકથી તેનાથી વિપરીત વર્તે છે (સંતોષી બને છે) તે ઉભય લોકમાં સુખનું પાત્ર બને છે. ॥૬૦૩૦॥
૯. આ પાપસ્થાનકમાં કપિલ બ્રાહ્મણ દૃષ્ટાંતભૂત છે, કે જે બે માસા સુવર્ણનો અર્થી હોવા છતાં પણ કોડ સુવર્ણ સુધી ચઢ્યો (પહોંચ્યો). ॥૬૦૩૧॥
૧૦. અને તેના પ્રતિપક્ષ (સંતોષ)માં પણ સમગ્ર સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ પણ લોભના અંશને ખપાવનારો તથા કેવળજ્ઞાનના પ્રકાશને પામેલો તે (કપિલ) જ દૃષ્ટાંતરૂપ છે. ॥૬૦૩૨॥

તહાહિ.....

॥૬૦૩૩-૬૦૬૩॥

૧૧. ઇય એયં લોભરિતં, સુંદર ! સંતોસતિવ્ત્ત્વગ્ગેણં ।

જિણિરુણ દુજ્જયં પિ હુ, તમડપ્પણો નેવ્વુદ્દં કુણસુ

॥૬૦૬૪॥

૧૨. નવમં પાવટ્ટાણગ-મેવં લોભાડ્ઠિહાણમુવડ્ઠ્ઠં ।

પેજ્જાડ્ઠિહાણમેત્તો, દસમં પિ હુ સંપવક્કામિ

॥૬૦૬૫॥

તે આ પ્રમાણે-કથા... ॥૬૦૩૩ થી ૬૦૬૩॥

૧૧. એમ હે સુંદર ! આ દુર્જય લોભશત્રુને સંતોષરૂપી તીક્ષ્ણ ખડ્ગથી જીતીને
નિશ્ચયે તું આત્માની નિવૃત્તિ (મુક્તિ) પામ ! ॥૬૦૬૪॥૧૨. આ રીતે લોભ નામનું નવમું પાપસ્થાનક જણાવ્યું. હવે પ્રેમ (રાગ) નામનું
દશમું (પાપસ્થાનક) પણ સમ્યક્ કહું છું. ॥૬૦૬૫॥

૧૦

પ્રેમ (રાગ) પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. અચ્ચન્તલોભમાયા-રૂવમડભિસ્સંગમેત્તમિહ પેજ્જં ।
આયપ્પરિણામં ચિય, તિલોયપુજ્જા પરૂવંતિ ॥૬૦૬૬॥
૨. પેજ્જં હિ નામ પુરિસસ્સ, દેહે દાહો નિરડગ્ગિઓ ઘોરો ।
અવિસુભ્ભવા ચ મુચ્છા, અમંતતંતો ગહાડડવેસો ॥૬૦૬૭॥
૩. અણુવહયમડચ્છિસવણા-ણમડબલત્તં તહેવ બહિરત્તં ।
પરવસગત્તં ચ અણપ્પ-વિવ્કચં અહહ ધી ! પેજ્જં ॥૬૦૬૮॥
અવિ ચ -
૪. અંગુવ્વત્ત-કિસત્તણ-પરિતાવુવ્કંપિયાણિ અવણિહો ।
અસઈં વિયંભિયાઓ, દિટ્ટીએ અપ્પસન્નત્તં ॥૬૦૬૯॥
૫. મુચ્છાપલાવકરત-ઉવ્વેવુણ્ણહદીહનીસસણં ।
ઇય પેજ્જસ્સ જરસ્સ વ, મણયં પિ ન લિંગ્ગભેઓ સ્થિ ॥૬૦૭૦॥

૧. આ શાસનમાં અત્યંત લોભ અને માયારૂપ આસક્તિના માત્ર આત્મપરિણામને જ શ્રી જિનેશ્વરો પ્રેમ (રાગ) કહે છે. ॥૬૦૬૬॥
૨. પ્રેમ એટલે નિશ્ચે પુરૂષના શરીરમાં અગ્નિ વિનાનો ભયંકર દાહ છે, વિષ વિના પ્રગટેલી મૂર્ચ્છા છે અને (અમંતતંતો=) મંત્ર-તંત્રથી પણ અસાધ્ય ગ્રહનો આવેશ (વળગાડ) છે, ॥૬૦૬૭॥
૩. અખંડ એવા નેત્રોની અને કાનની નિર્બળતા અર્થાત્ અંધાપો તથા બહેરાશ છે, પરવશપણું છે અને મોટી (વિવ્કચં=) વ્યાકુળતા છે. અહા હા ! ધિક્કાર છે પ્રેમને ! ॥૬૦૬૮॥

અને વળી

- ૪-૫. (તાવની જેમ પ્રેમથી) શરીરનું ઉદ્વર્તન, દુર્બળતા, પરિતાપ (તાવ), કંપન (ધ્રૂજારી), નિદ્રાનો અભાવ, વારંવાર બગાસાં અને દૃષ્ટિની અપ્રસન્નતા (થાય છે), મૂર્ચ્છા, (પાઠાં૦ પલાવકરણં=) લવારો, ઉદ્વેગ અને લાંબા ઉષ્ણ ઉષ્ણ નિસાસા થાય છે. આમ તાવની જેમ પ્રેમ (રાગ)માં લેશ પણ લક્ષણભેદ નથી. ॥૬૦૬૯-૭૦॥

૬. ચિંતઢ અચિંતણીયં પિ, તહ ય નિચ્ચં અસચ્ચમડવિ વયઢ ।
પેચ્છઢ અપેચ્છણીયં પિ, ફુસઢ અફરિસણિજ્જં પિ ॥૬૦૭૧॥
૭. ભક્વઢ અભક્વણીયં પિ, પિબઢ અપેયં અગમ્મમડવિ જાઢ ।
કુણઢ અકજ્જં પિ નરો, પેજ્જપસંગા કુલીણો વિ
અન્નં ચ— ॥૬૦૭૨॥
૮. જઢ પેજ્જં ચિય ન ભવે, જીવાણ વિહંબણાકરં ઢહ તા ।
અસુઢકલમલભરિણ, રમેજ્જ કો માણુસીદેહે ॥૬૦૭૩॥
૯. જં અસુઢં ઢુગંઘં, બીભચ્છં બુહજણેણ પરિહરિયં ।
જો રમઢ તેણ મૂઢો, અવ્વો ! વિરમેજ્જ સો કેણ ॥૬૦૭૪॥
૧૦. લજ્જાકરં તિ જં કિર, મંગુલરૂવં ઠઢ્ઢજ્જણે લોણ ।
તં ચેવ જસ્સ રમ્મં, અહો ! વિસં મહુરયં તસ્સ ॥૬૦૭૫॥
૧૧. ઠસસઢ સસઢ મહિલો, મઠલઢ નયણાઢં નીસહા હોઢ ।
તં ચિય કુણઢ મરંતી, રાગિસ્સ તહા વિ રમણિજ્જા ॥૬૦૭૬॥

- ૬-૭. પ્રેમના વ્યાસંગથી કુલીન મનુષ્ય પણ ન ચિંતવવા યોગ્ય પણ ચિંતવે છે તથા સદા અસત્ય પણ બોલે છે, ન જોવાયોગ્ય જુએ છે, અસ્પર્શને પણ સ્પર્શ છે, અભક્ષ્ય પણ ખાય છે, ન પીવાયોગ્ય પીવે છે, ન જવાયોગ્ય સ્થાનમાં (જાઢ=) જાય છે અને અકાર્ય પણ કરે છે. ॥૬૦૭૧-૭૨॥
૮. અને વળી આ સંસારમાં જીવોને વિહંબનાકારી પ્રેમ જ ન હોય, તો અશુચિમળથી ભરેલા સ્ત્રીના શરીરમાં કોણ રાગ કરે ? ॥૬૦૭૩॥
૯. પંડિતપુરૂષોએ અશુચિ, દુર્ગંધી અને બીભત્સ એવા જેને ત્યજ્યું છે, તેની સાથે જે મૂઢ પુરૂષ રાગ કરે છે, તો (અવ્વો=) દુઃખની વાત છે કે તે કોનાથી વિરામ પામશે ? (કોનામાં રાગ નહિ કરે ?) ॥૬૦૭૪॥
૧૦. લજ્જાકારી માનીને લોકમાં નિશ્ચે અનિષ્ટ (પાપ) રૂપ એવા જેને ઢાંકવામાં આવે છે, તે જ (અંગ) જેને રમ્ય (લાગે) છે, તો આશ્ચર્ય છે કે તેને ઝેર પણ મધુર લાગે છે. ॥૬૦૭૫॥
૧૧. મરતી સ્ત્રી ઉચ્ચવાસ લે છે, શ્વાસ મૂકે છે, આંખો મીંચે છે અને અશક્ત બને છે, ત્યારે (મરતી) તે રાગીને પણ તેવું જ કરે છે, છતાં રાગીને તે રમણીય (લાગે) છે. ॥૬૦૭૬॥

૧૨. અસુદ્ધ અદંસણિજ્જં, મલાડડવિલં પૂઢ્ગંધિ દુપ્પેચ્છં ।
અચ્ચંતલજ્જણિજ્જં, સુગોવણિજ્જં અઓ ચેવ ૧૧૬૦૭૭ ॥
૧૩. તહ અસુદ્ધપવહમડણિસં, બુહનિંદિયમંડગદેસમિત્થીણં ।
જં સોંઢીરા વિ નરા, રમંતિ હી ! રાગચરિયં તં ૧૧૬૦૭૮ ॥
૧૪. એવં સરીરરાગા, અભ્બંગુવ્વટ્ટુણાડડણા તસ્સ ।
ચિચ્ચજ્જહ ન ચ ચિંતહ જમિમ-મડસુદ્ધમેવોવચરિયં પિ ૧૧૬૦૭૯ ॥
૧૫. એવં ઘણઘણ્ણેસું, સુવણ્ણરુપ્પેસુ ચેત્તવત્થૂસું ।
દુપચચડપ્પચવિસએ ચ, બદ્ધરાગો કએ તાણ ૧૧૬૦૮૦ ॥
૧૬. હિંહહ દેસા દેસં, પવણુદ્ધુયસુક્કપત્તસમચિત્તો ।
સારીરમાણસાડસંઘ-તિવ્વહુવ્વહાહં અણુહવહ ૧૧૬૦૮૧ ॥
૧૭. કિં બહુણા ધણિણં ? જં જં જીવાણ જાયહ જયમ્મિ ।
દુક્કં સુતિવ્વચિયણં, તં તં રાગપ્પલં સચ્ચં ૧૧૬૦૮૨ ॥

૧૨-૧૩. અશુચિ, અદર્શનીય, મેલથી ભરેલું, દુર્ગંધી, દેખતાં દુઃખ થાય તેવું અને અત્યંત લજ્જાસ્પદ, તેથી જ અત્યંત ઢાંકવાયોગ્ય, તથા નિરંતર અશુચિ ઝરતા અને જ્ઞાનીઓએ નિંદેલા એવા સ્ત્રીના ગુણભાગમાં પરાક્રમી પુરુષો પણ જે રાગ કરે છે, તે રાગના ચરિત્રને (ચેષ્ટિતને) ધિક્કાર થાઓ ! ૧૧૬૦૭૭-૭૮ ॥

૧૪. એજ રીતે શરીરના રાગથી તેનું અભ્યંગન (માલિશ) અને ઉદ્વર્તન વગેરે દ્વારા પરિશ્રમ કરે છે, પણ તે એમ નથી ચિંતવતો કે ઉપચાર કરવા છતાં પણ એ અશુચિ (અપવિત્ર) જ (રહે) છે. ૧૧૬૦૭૯ ॥

૧૫-૧૬. એ પ્રમાણે ધન-ધાન્યમાં, સોના-રૂપામાં, ક્ષેત્ર-વાસ્તુમાં અને દ્વિપદ-ચતુષ્પદમાં રાગથી બંધાએલો (રાગી) તે વસ્તુઓ માટે દેશ-દેશાંતર ભટકે છે અને પવનથી ઉડેલા સૂકા પાંદડા સમાન (અસ્થિર) ચિત્તવાળો તે શારીરિક અને માનસિક અસંખ્ય તીવ્ર દુઃખો અનુભવે છે. ૧૧૬૦૮૦-૮૧ ॥

૧૭. વધારે કહેવાથી શું ? જગતમાં જીવોને જે જે અતિ તીવ્ર વેદનાવાળું દુઃખ થાય છે, તે તે સર્વ રાગનું ફળ છે. ૧૧૬૦૮૨ ॥

૧૮. જં દેસચાય-વટ્ટણ-નિપ્પીસણયં ચ કુંકુમસ્સાઽવિ ।
જં વા મંજિટ્ટાએ, કંદુપ્પાઢાઽઽઙ્કઢ્ઢણંઽતં ॥૬૦૮૩॥
૧૯. જવણ-વ્કંઢણપાયાઽઽઙ્-મહ્ણં જં ચ કિર કુસુંભસ્સ ।
તં દવ્વઓ વિ રાગસ્સ, ચેવ દુવ્વિલસિયં જાણ ॥૬૦૮૪॥
૨૦. એવં તદ્દારેણં, દુક્ખં દુક્ખેણ અટ્ટરોહાઙ્ ।
તેહિં ચ હોઙ્ દેહી, ઇહપરલોગે ય દુહભાગી ॥૬૦૮૫॥
૨૧. સયલાઽસમંજસકરો, રાગો ચ્ચિય અત્થિ જઙ્ જિયાણેવ્કો ।
તા પજ્જત્તં સંસાર-હેઝજાલેણ અવરેણ ॥૬૦૮૬॥
૨૨. રાગાઽઽઈહિ ય વત્થું, ઙ્કઓ તઓ સાહિરુણ ય કિલેસા ।
જહ જહ તમઽણુભવેઙ્, તહ તહ પરિવઙ્કુઙ્ક રાગો ॥૬૦૮૭॥
૨૩. જઙ્ બિંદૂહિં ભરિજ્જઙ્, ઉદહી તિપ્પેજ્જ વિંધણેહિં સિહી ।
તો રાગતિસાપરિગય-પુરિસો વિ લભેજ્જ ઇહ તિત્તિં ॥૬૦૮૮॥

- ૧૮-૧૯. કુંકુમને પણ (મૂળ સ્થાનરૂપ) દેશનો ત્યાગ (વિટ્ટણ=) રૂપ-પરાવર્તન અને ચૂરણ થાય છે, અથવા મજ્જાને (કંદુપ્પાઢાઙ્) મૂળમાંથી ઉખેડવી વગેરે ઉકાળવા સુધીનાં કષ્ટો થાય છે, તથા કસુંબાને (જવણ=) તપાવવું, ખંડન અને પગ વગેરેથી મર્દન થાય છે, તે તેમાં રહેલા (દવ્વઓ=) દ્રવ્ય પણ રાગનું (દ્રવ્યરાગનું) જ દુષ્ટ ચેષ્ટિત જાણવું ॥૬૦૮૩-૮૪॥
૨૦. એ પ્રમાણે (તદ્દારેણ=) રાગ દ્વારા દુઃખ, દુઃખથી આર્ત-રોદ્રધ્યાન અને તે દુર્ધાનોથી જીવ આ લોક અને પરલોકમાં દુઃખી થાય છે. ॥૬૦૮૫॥
૨૧. જો જીવોને સઘણું અવ્યવસ્થિત (ઉલટું) કરનાર એક રાગ જ છે, તો સંસારના બીજા કારણ સમૂહથી સર્પું. (અર્થાત્ રાગ જ એક સંસારનું મૂળ કારણ છે.) ॥૬૦૮૬॥
૨૨. અને (મનુષ્ય) રાગાદિથી પદાર્થને ગમેત્યાંથી કષ્ટથી સાધીને (મેળવીને) જેમ જેમ તેને અનુભવે (ભોગવે) છે, તેમ તેમ રાગ વધે છે. ॥૬૦૮૭॥
૨૩. જો બિંદુઓથી સમુદ્રને ભરી શકાય, અથવા ઇંધનોથી અગ્નિને તૃપ્ત કરી શકાય, તો રાગની તૃષ્ણાને પામેલો પુરૂષ પણ આ સંસારમાં તૃપ્તિ પામે ! ॥૬૦૮૮॥

૨૪. ન ચ પુણ કેણાઽવિ ઇમં, દિટ્ઠં વ સુચં વ એથ્થ લોગમ્મિ ।
તા તવ્વિજએ જત્તો, જુત્તો કાઠં સઙ્ગ વિવેગે ॥૬૦૮૧॥
૨૫. જં જં જીવાણ જયમ્મિ, જાયએ સુહમુયારમઽણુબંધિ ।
તં તં દુજ્જયરાગાઽરિ-વિજયવિપ્પુરિયમઽક્કહં ॥૬૦૯૦॥
૨૬. એયસ્સ પૂરો રેહ્હ, ન ચ દિવ્વં માણુસં વ વરસોક્કહં ।
લેસેણ વિ ઉત્તમરયણ-રાસિણો કાયમણિઠ વ્વ ॥૬૦૯૧॥
૨૭. ઇહ પેજ્જપાવઠાણગ-દોસે અરિહન્નયસ્સ કિરે ભજ્જા ।
નાયં તપ્પહિવક્કહે, તદ્દિયરો ચિય અરિહમિત્તો ॥૬૦૯૨॥
તહાહિ..... ॥૬૦૯૩-૬૧૦૮॥
૨૮. ઇય મ્હો દેવાણુપ્પિય ! તુમં પિ જિણવયણવિમલસલિલેણ ।
નિવ્વાવસુ પેજ્જઽગ્ગિં, સમીહિયઽત્થસ્સ સિદ્ધિકાએ ॥૬૧૦૯॥
૨૯. દસમં પાવઢ્ઢાણગમેવં સંસ્ખેવઓ પવક્કહાયં ।
દોસાઽભિહાણમેત્તો, એકકારસમં પરિકહેમિ ॥૬૧૧૦॥

૨૪. પરંતુ કોઈએ આ જગતમાં એમ (કરેલું) જોયું કે સાંભળ્યું પણ નથી, તેથી વિવેક હોવાથી (વિવેકીએ) રાગના વિજયમાં પ્રયત્ન કરવો યુક્ત છે. ॥૬૦૮૮॥
૨૫. જગતમાં જીવોને જે જે મોટું અનુબંધવાળું સુખ (શુભ) થાય છે, તે તે રાગ-રૂપી દુર્જય શત્રુના અખંડ વિજયનું ફળ છે. ॥૬૦૯૦॥
૨૬. જેમ ઉત્તમ રત્નોના સમૂહ સામે કાચનો મણિ ન શોભે, તેમ એની (રાગના વિજયની) સામે દૈવી અથવા મનુષ્યનું શ્રેષ્ઠ સુખ પણ લેશ માત્ર પણ શોભા પામતું નથી. ॥૬૦૯૧॥
૨૭. આ પ્રેમપાપસ્થાનકના દોષમાં અર્હન્નકની ભાર્યા અને તેના પ્રતિપક્ષમાં (ગુણમાં) તેનો અર્હમિત્ર દિયર દૃષ્ટાન્તભૂત છે. ॥૬૦૯૨॥
તે આ પ્રમાણે-કથા.... ॥૬૦૯૩ થી ૬૧૦૮॥
૨૮. આ રીતે હે દેવાનુપ્રિય ! તું પણ ઇષ્ટ અર્થની સિદ્ધિ માટે શ્રી જિનવચનરૂપી નિર્મળ જળથી રાગાગ્નિને શાન્ત કર. ॥૬૧૦૯॥
૨૯. આ પ્રમાણે દશમું પાપસ્થાનક સંક્ષેપથી કહ્યું. હવે દ્વેષ નામનું અગ્યારમું પાપસ્થાનક કહ્યું છે. ॥૬૧૧૦॥

૧૧

દ્વેષ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. અચ્ચંતકોહમાણુભવો ઇહં અસુહઆયપરિણામો ।
દોસો ભન્નઙ્ગ જમ્હા, દૂસિજ્જઙ્ગ તેણ સપરજણો ૧૧૬૧૧૧ ॥
૨. દોસો અણત્યભવણં, દોસો ભયકલહદુક્ખભંડારો ।
દોસો કજ્જવિણાસી, દોસો અસમંજસાણ નિહી ૧૧૬૧૧૨ ॥
૩. દોસો અનિવ્વુઙ્ગકરો, દોસો પિયમિત્તદોહકારી ય ।
સપરોભયતાવકરો, દોસો દોસો ગુણવિણાસો ૧૧૬૧૧૩ ॥
૪. દોસેણ ચેવ કલિઓ, પરગુણદોસે વિકત્થઙ્ગ પુરિસો ।
દોસકલુસિયમણો ચ્ચિય, આવહઙ્ગ ઝુણહિયયત્તં ૧૧૬૧૧૪ ॥
૫. ઝુણહિયયસ્સ ડ પરો, જં જં ચેદુઙ્ગ ડ અપ્પગયમેવ ।
અપ્પવિસયં ય્હુ તં તં, મન્નઙ્ગ મૂઢો કિલિસ્સઙ્ગ ય ૧૧૬૧૧૫ ॥
૬. ધમ્મોવેસરૂવં, રઙ્ગઠાણં પિ દુ પરેણ સીસંતં ।
મહુસંભિયપાયસમિવ, દૂસઙ્ગ પિત્તઙ્ગહિઓ વ જહો ૧૧૬૧૧૬ ॥

૧. અત્યંત ક્રોધ અને માનથી પ્રગટેલા અશુભ આત્મપરિણામને અહીં દ્વેષ કહ્યો છે, કારણ કે તેનાથી સ્વ-પર મનુષ્યોને દ્વેષિત કરાય છે. ॥૬૧૧૧॥
૨. દ્વેષ અનર્થનું ધર છે, દ્વેષ ભય, કલહ અને દુઃખનો ભંડાર છે, દ્વેષ કાર્યનો ઘાતક છે અને દ્વેષ અસમંજસતાનો (અન્યાયનો) ભંડાર છે. ॥૬૧૧૨॥
૩. દ્વેષ અશાંતિકારક છે, વહાલાનો અને મિત્રોનો દ્રોહ કરનાર છે, સ્વ-પર ઉભયને સંતાપ કરનાર છે અને ગુણોનો વિનાશક છે. ॥૬૧૧૩॥
૪. દ્વેષથી યુક્ત પુરુષ બીજાના ગુણોને દોષ તરીકે નિંદે છે અને દ્વેષથી કલુષિત મનવાળો જ ન્યૂન દૃઢયપણું (તુચ્છ પ્રકૃતિ) ધારણ કરે છે. ॥૬૧૧૪॥
૫. તુચ્છ પ્રકૃતિવાળાને બીજો માણસ (અપ્પગયં=) તેને અંગે પણ જે જે પ્રવૃત્તિ કરે, તે તે નિશ્ચયે પોતાના અંગે માને છે અને મૂઢ (તે એ રીતે) દુઃખી થાય છે ॥૬૧૧૫॥
૬. બીજાથી કહેવાતા ધર્મોપદેશરૂપ (રઙ્ગઠાણં=) રતિના હેતુને પણ તે જડ, પિત્તથી પીડાતો રોગી જેમ મીઠાશમિશ્રિત દૂધને દોષિત માને, તેમ દોષિત માને છે. ॥૬૧૧૬॥

૭. તા જડ રડઠાણં પિ હુ, અરડપયં હોડ જસ્સ દોસેણ ।
તા દોસસ્સ ન જુત્તો, દાઝમડણજ્જસ્સ અવયાસો ॥૬૧૧૭॥
૮. જે જેત્તિયા ય પુલ્લિં, ભણિયા દોસા હયાડસદોસસ્સ ।
તે તેત્તિય ચ્ચિય ગુણા, ભવંતિ સુવિસુદ્ધપસમસ્સ ॥૬૧૧૮॥
૯. દોસદવાનલજોગા, દડ્ઢં દડ્ઢં સમંડબુવરિસેણ ।
ચિત્તસમાહાણવણં, નિયમેણ પુણન્નવીહોડ ॥૬૧૧૯॥
૧૦. ઇહ દોસપાવઠાણા, ચરણમડસુદ્ધં અકાસિ ધમ્મરુદ્ધં ।
પચ્છાડડગયસંવેગો, સો ચ્ચિય સુદ્ધં તયમડકાસિ ॥૬૧૨૦॥
તહાહિ..... ॥૬૧૨૧-૬૧૫૧॥
૧૧. એયં નાઝં તપ્પસમ-વારિવરિસેણ પઢિહયપ્પસરં ।
પસરંતદોસદાવાનલં તુમં કુણસુ સપ્પુરિસ ! ॥૬૧૫૨॥
૧૨. એવં કાએ ય સુંદર !, તુમં પિ તિલ્લચરજાયસંવેગો ।
અંગીકયકજ્જસમુદ્ધ-પારગામી લહું હોસુ ॥૬૧૫૩॥
૧૩. એકકારસમં એવં, નિદંસિયં પાવઠાણગં એત્તો ।
કલહાડભિહાણપાવ-દ્વાણગમડક્ખેમિ બારસગં ॥૬૧૫૪॥

૭. તેથી જો રતિનું સ્થાન પણ જેના દોષથી ખેદનું કારણ બને છે, તે અનાર્ય (પાપી) દ્વેષને અવકાશ (આદર) આપવો યોગ્ય નથી. ॥૬૧૧૭॥
૮. (હતાશ=) નિર્ભાગી એવા દ્વેષના પૂર્વે (ઉપર) જે જેટલા દોષો કલ્યા છે, તે સુવિશુદ્ધ પ્રશમવાળાને તેટલા જ ગુણો બને છે. ॥૬૧૧૮॥
૯. દ્વેષરૂપી દાવાનળના યોગથી વારંવાર બળેલું ચિત્તસમાધિરૂપી વન સમતારૂપી જળના વરસાદથી નિયમા પુનઃ નવું (સજીવન) થાય છે. ॥૬૧૧૯॥
૧૦. અહીં દ્વેષરૂપ પાપસ્થાનકથી ધર્મરૂચિ (અણગારે) ચારિત્રને અશુભ કર્યું અને પછી સંવેગને પામેલા તેમણે જ તેને શુદ્ધ કર્યું. ॥૬૧૨૦॥
તે આ પ્રમાણે-કથા... ॥૬૧૨૧ થી ૬૧૫૧॥
૧૧. એમ જાણીને હે સત્પુરુષ ! તું વિસ્તાર પામતા દ્વેષરૂપી દાવાનળને પ્રશમરૂપી જળના વરસાદથી (પઢિહયપ્પસરં=) શાંત કર ! ॥૬૧૫૨॥
૧૨. હે સુંદર ! આ રીતે અતિ તીવ્ર સંવેગ પામેલો તું પણ સ્વીકારેલા કાર્યરૂપી સમુદ્રનો શીઘ્ર પારગામી બન ! ॥૬૧૫૩॥
૧૩. આ રીતે અગ્યારમું પાપસ્થાનક જણાવ્યું. હવે કલહ નામનું બારમું પાપસ્થાનક કહું છું. ॥૬૧૫૪॥

૧૨

કલહ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. કોહાઽહિદ્વિયજણવયણ-જુઙ્ઙસરૂવો ભણિજ્જા કલહો ।
સો ય તણુમાણસુભ્ભવ-અસંઘસોક્ક્રાણ પઢિવક્ક્રો ॥૬૧૫૫॥
૨. કલહો કાલુસ્સકરો, કલહો વેરાઽણુબંધફુઢહેઠ ।
કલહો મિત્તુતાસી, કલહો કિત્તીએ ખચકાલો ॥૬૧૫૬॥
૩. કલહો અત્થચચકરો, કલહો દાલિહપઢમપાઓ ય ।
કલહો અવિવેયફલં, કલહો અસમાહિસમવાયો ॥૬૧૫૭॥
૪. રાઠલગહો ય કલહો, નાસઙ કલહાઠ ગિહગયા વિ સિરી ।
કલહાઠ કુલપ્ફેઢો, કલહાઠ અણત્થપત્થારી ॥૬૧૫૮॥
૫. કલહાઓ દોહગ્ગં, સંપજ્જઙ પઢ્ઢભવં પિ ઢુલ્લિસહં ।
કલહાઠ ગલઙ્ઙ ધમ્મો, પાવપ્પસરો ય કલહાઓ ॥૬૧૫૯॥
૬. કલહો સુગઙ્ગમહરો, કલહો કુગત્તીગમે પઠણપયવી ।
કલહાઠ હિયયસોસો, પચ્છા પરિતપ્પણં કલહા ॥૬૧૬૦॥

૧. ક્રોધાવિષ્ટ મનુષ્યના વાગ્યુદ્ધરૂપ (વચનને) કલહ કહેવાય છે અને તે તનમાં તથા મનમાં પ્રગટતાં અસંખ્ય સુખોનો શત્રુ છે. ॥૬૧૫૫॥
૨. કલહ કલુષિત કરનાર છે, વૈરની પરંપરાનું સ્પષ્ટ કારણ છે, મિત્રોને ત્રાસ પમાડનાર છે અને કીર્તિનો ક્ષયકાળ છે. ॥૬૧૫૬॥
૩. કલહ ધનનો ક્ષય કરનાર છે, દરિદ્રતાનો પ્રથમ પાયો (પ્રારંભ) છે, અવિવેકનું ફળ છે અને અસમાધિનો સમૂહ છે. ॥૬૧૫૭॥
૪. કલહ રાજાને (નડતો) ગ્રહ છે, કલહથી ઘરમાં રહેલી પણ લક્ષ્મી નાશ પામે છે, કલહથી કુળનો નાશ થાય છે અને અનર્થનો (પત્યારી=) વિસ્તાર થાય છે. ॥૬૧૫૮॥
૫. કલહથી ભવોભવ અતિ દુસ્સહ દુર્ભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે, ધર્મ નાશ પામે છે અને પાપનો વિસ્તાર થાય છે. ॥૬૧૫૯॥
૬. કલહ સુગતિના માર્ગનો નાશક છે. કુગતિમાં જવા માટેની સરળ કેડી છે, કલહથી હૃદયનો શોષ થાય છે અને પછી સંતાપ થાય છે. ॥૬૧૬૦॥

૭. કલહો વેચાલો ડ્રવ, લઢ્ઢુપ્પસરો સરીરમડવિ હણડ્ર ।
કલહાઓ ગુણહાણી, સમત્યદોસાડડગમો કલહા ॥૬૧૬૧॥
૮. આયપરોભયહિયઝરુ-પિઢરપરિસંઠિયં સિણેહરસં ।
આવટ્ટિઝુણ તિવ્વાડ-નલોવ્વ કલહો ઝયં નેડ્ર ॥૬૧૬૨॥
૯. કલહો હિ કીરમાણો, ઘમ્મકલં હણડ્ર તેણ તન્નામ ।
“કલહં” તિ સહ્લક્ખણ-વિયક્ખણા ધિક્ખણો િંતિ ॥૬૧૬૩॥
૧૦. અચ્છઝ તા કિર અન્નો, નિયયંડગસમુઢ્ઢવો વિ કલહપિઓ ।
ફોઢો વ્વ ઢુવ્વિસહણં, તિવ્વઘં ઢુવ્વઘં ઝણે ઝણડ્ર ॥૬૧૬૪॥
૧૧. ઝાવડ્રયા કિર ઢોસા, સત્યે કલહુઢ્ઢવા ધિણઝ્ઝંતિ ।
તાવડ્રયા ઝેવ ગુણા, તપ્પરિહારેણ ઝાયંતિ ॥૬૧૬૫॥
૧૨. પસમવણઢંગકલહં, કલહં પરિઢાવિઝુણ તા ઢીર !
તવ્વિઝણે નિવ્વત્તિય-પરમસુહે રમ સુહે નિચ્ચં ॥૬૧૬૬॥

૭. કલહ વેતાલની જેમ તક પામીને શરીરને પણ હણે છે, કલહથી ગુણોની હાનિ થાય છે અને કલહથી સમસ્ત દોષો આવે છે. ॥૬૧૬૧॥
૮. કલહ સ્વ-પર ઉભયના હૃદયરૂપી મોટા પાત્રમાં રહેલા સ્નેહરસને તીવ્ર અગ્નિની જેમ ઉકાળીને (શોષીને) ક્ષય પમાડે છે. ॥૬૧૬૨॥
૯. કરાતો કલહ ધર્મકળાને હણે છે અને તેથી શબ્દલક્ષણ (વ્યાકરણ)માં વિચક્ષણ પુરૂષો તેનું નામ (કલં હન્તિ ઇતિ કલહઃ) કલહ કહે છે. ॥૬૧૬૩॥
૧૦. તેથી બીજો તો ઢૂર રહો, પોતાના શરીરથી પ્રગટેલા ઝોડાની જેમ, પોતાના અંગથી જન્મેલો પણ કલહપ્રિય (પુત્ર) લોકમાં અતિ ઢુસ્સહ તીક્ષ્ણ ઢુઃખને ઉત્પન્ન કરે છે. ॥૬૧૬૪॥
૧૧. શાસ્ત્રમાં કલહથી ઉત્પન્ન થતા જેટલા દોષો કહ્યા છે, તેટલા જ ગુણો તેના ત્યાગથી પ્રગટે છે. ॥૬૧૬૫॥
૧૨. તેથી હે ઢીર ! કલહને પ્રશમરૂપી વનને ભાંગવામાં (કલભ=) હાથીના બચ્ચાતુલ્ય સમજીને, પરમ સુખના જનક અને શુભ એવા તેના વિજયમાં નિત્ય રાગ કર. ॥૬૧૬૬॥

૧૩. તહ અપ્પણો પરસ્સ ય, ન હોઇ કલહો જહા તહા કિચ્ચં ।
અહ કહઽવિ ઉદ્ધિઓ તહઽવિ, કુણસુ તહ જહ ન વઢ્ઢઇ સો ॥૬૧૬૭॥
૧૪. કલહો ગયપોઓ વિ હુ, પવઢ્ઢમાણો ઉ હોઇ દુવ્વારો ।
નાણાવિહવહબંધણ-નિબંધણં જાયએ તત્તો ॥૬૧૬૮॥
૧૫. ઇહ કલહપાવઠાણગ-દોસેણં દૂસિઓ ઉ હરિએસો ।
નિયજણનીજણગાણ વિ, ઉવ્વિયણિજ્જો દઢં જાઓ ॥૬૧૬૯॥
૧૬. સો ચ્ચિય અહિદુગવઙ્ગયર-દંસણદારેણ નાયપરમત્થો ।
સાહુત્તં પઢિવણ્ણો જાઓ પુજ્જો સુરાણં પિ ॥૬૧૭૦॥
તહાહિ..... ॥૬૧૭૧-૬૨૪૦॥
૧૭. કલહે તચ્ચાગમ્મિ ય, ઇય દોસગુણે વિભાવિત્તં સમ્મં ।
તહ કહવિ ખમગ ! વટ્ટસુ, જહ સિજ્ઙ્ઙઇ પત્થુયઽત્થો તે ॥૬૨૪૧॥
૧૮. પાવઢ્ઢાણગમેવ, બારસમં પિ હુ પવન્નિયં કિંપિ ।
અબ્ભવ્વખાણઽભિહાણં, એત્તો કિત્તેમિ તેરસમં ॥૬૨૪૨॥
-
૧૩. તથા પોતાને અને અન્યને જે રીતે કલહ ન થાય તે રીતે કર, તેમ છતાં જો કોઈ રીતે તે પ્રગટે તો પણ તેવું (વર્તન) કર કે જેથી તે વધે નહિ. ॥૬૧૬૭॥
૧૪. (પ્રારંભમાં) હાથીના બચ્ચાની જેમ નિશ્ચયે વધતો જતો કલહ (પછી) રોકવો દુષ્કર બને છે, (ઉલટું) તે પછી વિવિધ વધબંધનનું કારણ બને છે. ॥૬૧૬૮॥
- ૧૫-૧૬. અહીં કલહપાપસ્થાનકના દોષથી દુષ્ટ હરિષેણ પોતાના માતા-પિતાને પણ અતિ ઉદ્દેગકારી બન્યો. અને તે જ બે સર્પોના વ્યતિકરને જોઈને તત્ત્વનો જ્ઞાતા બનેલો સાધુતાને સ્વીકારીને દેવોને પણ પૂજ્ય બન્યો. ॥૬૧૬૯-૭૦॥
તે આ પ્રમાણે-કથા... ॥૬૧૭૧ થી ૬૨૪૦॥
૧૭. એમ હે ક્ષપક ! કલહમાં દોષોને અને તેના ત્યાગમાં (થતા) ગુણોને સમ્યગ્ વિચારીને તેવી કોઈ ઉત્તમ રીતે વર્તજે, કે જેથી તારા પ્રસ્તુત અર્થની (અનશ-નની) સિદ્ધિ થાય ॥૬૨૪૧॥
૧૮. આ રીતે બારમું પણ પાપસ્થાનક કંઈક માત્ર જણાવ્યું. હવે તેરમું અભ્યાખ્યાન નામનું પાપસ્થાનક કહું છું. ॥૬૨૪૨॥

૧૩

અભ્યાષ્યાન પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. પાણં પચ્ચક્કલં, ઉદ્દિસ્સ પરં અસંતદોસાણં ।
આરોવણં જમેત્થં, અભ્ભક્કલાણં તયં બેતિ ॥૬૨૪૩॥
૨. ઇયં અભ્ભક્કલાણં, સપરોભયદુદ્ધચિત્તસંજણગં ।
તપ્પરિણઓ ય પુરિસો, કિં કિં પાવં ન અજ્જેઙ્ઘ ॥૬૨૪૪॥
૩. તજ્જંપણે ય જે કોહ-કલહપ્પમુહેસુ વન્નિયા કેવિ ।
ઇહપરભવુભ્ભવા તે, દોસા સવ્વે વિ જાયંતિ ॥૬૨૪૫॥
૪. જઙ્ઘિવિ કિર પરમથોયં, પાવમ્મભક્કલાણદાણયં તહવિ ।
દેઙ્ઘ દસગુણવિવાગં, સવ્વઝૂહિં જઓ ભણિયં ॥૬૨૪૬॥
૫. “વહબંધણઅભ્ભક્કલાણ-દાણપરધણવિલોવણાઽઽઈણં ।
સવ્વજહન્નો ઉદઓ, દસગુણિઓ ઇક્કસિ કયાણં ॥૬૨૪૭॥
૬. તિવ્વયરે ઉ પઓસે, સયગુણિતો સયસહસ્સકોઙ્ઘિગુણો ।
કોઙ્ઘાકોઙ્ઘિગુણો વા, હોજ્જ વિવાગો બહુતરો વા” ॥૬૨૪૮॥

૧. પ્રાયઃ બીજાને ઉદેશીને અસત્ દોષોનું જે પ્રત્યક્ષ આરોપણ કરવું, તેને અહીં (જ્ઞાનીઓ) અભ્યાષ્યાન કહે છે. ॥૬૨૪૩॥
૨. આ અભ્યાષ્યાન સ્વ-પર ઉભયના ચિત્તમાં દુષ્ટતા પ્રગટ કરે છે, તથા તે અભ્યાષ્યાનની પરિણતિવાળો પુરૂષ કયું કયું પાપ બાંધતો નથી ? ॥૬૨૪૪॥
૩. (કારણ કે) અભ્યાષ્યાન બોલવાથી ક્રોધ, કલહ વગેરે પાપોમાં જે કોઈ પણ આ ભવ-પરભવ સંબંધી દોષો (પૂર્વ) કહ્યા, તે સર્વ પ્રગટ થાય છે. ॥૬૨૪૫॥
- ૪-૫-૬. જો કે અભ્યાષ્યાન આપવાનું પાપ અતિ અલ્પ હોય, તો પણ તે નિશ્ચયે દશગણું ફળ આપે છે. કારણ કે સર્વજ્ઞોએ કહ્યું છે કે-“એક વાર પણ કરેલા વધ, બંધન, અભ્યાષ્યાનદાન, પરધનનું હરણ વગેરે પાપોનો સર્વજઘન્ય (ઓછામાં ઓછો) પણ ઉદય (વિપાક) દશગણો (હોય છે) અને ત્રિપ્રતીપ્રતર પ્રદ્વેષથી (કરે તો) સોગણો, લાખગણો, કોડાકોડગણો અથવા બહુ, બહુતર પણ વિપાક થાય છે,” ॥૬૨૪૬ થી ૪૮॥

તહા—

૭. સવ્વેસિં સોક્ક્રાણં, નિરાસકરણમ્મિ સુપડિવક્ક્રાણં ।
ગણણાએસંઠ્રાણં, કુઓ વિ નો ભાવિરક્ક્રાણં ॥૬૨૪૯॥
૮. અચ્ચંતં તિક્ક્રાણં, હિયયદરીદારણેક્કદક્ક્રાણં ।
એયં અબ્ભક્ક્રાણં, નિબંધણં સવ્વદુક્ક્રાણં ॥૬૨૫૦॥
૯. એયવિરત્તાણં પુણ, ઇહપરભવભાવિભલ્લિમા સવ્વા ।
અપ્પવસ ચ્ચિય નિચ્ચં, જહિચ્છિયા જાયઙ્ગ જયમ્મિ ॥૬૨૫૧॥
૧૦. રુદ્ધો વ્વ અજસમઽસમં, પાવઙ્ગ તેરસમપાવઠાણાઓ ।
અંગરિસી વિવ તવ્વિરય-માણસો લભઙ્ગ કલ્લાણં ॥૬૨૫૨॥
તહાહિ..... ॥૬૨૫૩-૬૨૬૭॥
૧૧. ઙ્ગય સોકુળં તુમમઽવિ, અબ્ભક્ક્રાણાઽવિરમ મ્મો રમમગ !
જેણીહિયગુણસાહણ-હેઽસમાહિં લહું લહસિ ॥૬૨૬૮॥
૧૨. તેરસમપાવઠાણગ-મુવઙ્ગલેસઓ ઙ્ગમં તાવ ।
અરઙ્ગરઙ્ગનામધેયં એત્તો ઢંસેમિ ચોદ્ધસમં ॥૬૨૬૯॥

- ૭-૮. તથા સર્વ સુખોનો નાશ કરવામાં પ્રબળ શત્રુતુલ્ય, ગણનાથી અસંખ્ય, કોઈ-નાથી પણ રક્ષણ ન થાય (રોકી ન શકાય) તેવાં, અત્યંત તીવ્ર, દુઃખદાયક ગુણને ચૂરવામાં એક દક્ષ (સ્નેહઘાતક) અને સર્વ દુઃખોનું કારણ આ અભ્યાખ્યાન છે. ॥૬૨૪૯-૫૦॥
૯. અને એની વિરતિવાળાને આ જગતમાં આ ભવ-પરભવે થનારા સર્વ (ભલ્લિમા=) ભલા ભાવો (કલ્યાણ) નિત્યમેવ યથેચ્છિત સ્વાધીન થાય છે. ॥૬૨૫૧॥
૧૦. તેરમા પાપસ્થાનકથી (જીવ) રૂઢની જેમ અતિશય અપયશ પામે છે અને તેનાથી વિરક્ત મનવાળા અંગર્ષિની જેમ કલ્યાણને પામે છે. ॥૬૨૫૨॥
તે આ પ્રમાણે-કથા... ॥૬૨૫૩ થી ૬૨૬૭॥
૧૧. એ સાંભળીને હે ક્ષપક ! તું પણ અભ્યાખ્યાનથી વિરામ પામ કે જેથી ઇચ્છિત 'ગુણની' સિદ્ધિમાં હેતુભૂત સમાધિને શીઘ્ર પામે. ॥૬૨૬૮॥
૧૨. (તાવ=) અહીં સુધી આ તેરમું પાપસ્થાનક લેશથી જણાવ્યું. હવે અરતિ-રતિ નામનું ચૌદમું પાપસ્થાનક જણાવું છું. ॥૬૨૬૯॥

૧૪

અરતિ-રતિ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. અરઙરઙ્ઙિં દોહિં વિ, એક્કં ચિય બિંતિ પાવઠાણં જં ।
વિસઓવયારવસઓ, અરઙ્ઙ વિ રઙ્ઙ રઙ્ઙ વરઙ્ઙ ॥૬૨૭૦॥
૨. જહ નિપ્પમ્હદિસાએ, પાવારે પાઝયમ્મિ જા અરઙ્ઙ ।
સ ચ્ચિય પમ્હદિસાએ, તપ્પાઝરણે રઙ્ઙ હોઙ્ઙ ॥૬૨૭૧॥
૩. તહ પમ્હિલ્લદિસાએ, પાવારે પાઝયમ્મિ જા ય રઙ્ઙ ।
સ ચ્ચિય ઙ્ઙરદિસાએ, તપ્પાઝરણે ભવે અરઙ્ઙ ॥૬૨૭૨॥
૪. જહ ય અસંપત્તીએ, પત્થિયવત્થુસ્સ હોઙ્ઙ જા અરઙ્ઙ ।
સ ચ્ચિય રઙ્ઙત્તણેણં, તસ્સંપત્તીએ પરિણમઙ્ઙ ॥૬૨૭૩॥
૫. તહ જા સંપત્તીએ, પત્થુયવત્થુસ્સ હોઙ્ઙ એત્થ રતી ।
અરઙ્ઙત્તણેણ સ ચ્ચિય, તસ્સ વિવત્તીએ પરિણમઙ્ઙ ॥૬૨૭૪॥

૧. અરતિ અને રતિ બન્ને વડે એક જ પાપસ્થાનક કહેલું છે કારણ કે તે તે વિષયમાં ઉપચાર (કલ્પના વિશેષ)થી અરતિ પણ રતિ અને રતિ પણ અરતિ (થાય છે.) ॥૬૨૭૦॥
૨. જેમ કે કર્કશ બાજુથી વસ્ત્ર પહેરવામાં આવે તો અરતિ થાય, તે જ વસ્ત્ર સુંવાળી બાજુથી પહેરવામાં આવે તો રતિ થાય છે. ॥૬૨૭૧॥
૩. તથા સુંવાળી બીજાથી વસ્ત્રને પહેરતાં જે રતિ થાય છે, તે બીજી કર્કશ બાજુથી પહેરતાં અરતિ થાય છે. ॥૬૨૭૨॥
૪. તથા જેમ ઇચ્છિત વસ્તુની પ્રાપ્તિ ન થતાં જે અરતિ થાય છે, તે જ અરતિ તેની પ્રાપ્તિ થતાં રતિરૂપે પરિણમે છે. ॥૬૨૭૩॥
૫. તથા અહીં તે પ્રસ્તુત વસ્તુની પ્રાપ્તિથી જે રતિ થાય છે, તે જ તે વસ્તુનો નાશ થતાં અરતિરૂપે પરિણમે છે. ॥૬૨૭૪॥

૬. અહવા બજ્ઝનિમિત્તં વિના વિ કિર અરતિમોહકમ્મુદયા ।
 દેહે ચ્ચિય જા જાયઙ્, અણાગયાડ્ણિટ્ઠસૂયણિયા ૧૧૬૨૭૫ ॥
૭. સા અરઈ તવ્વસઓ, અલસો વિહલંઘલો વિગયસન્નો ।
 ઇહપરલોયપઓયણ-પસાહણેસું પ્રમાયંતો ૧૧૬૨૭૬ ॥
૮. ઉચ્છાહિઓ વિ ઉચ્છહઙ્, નેય કિચ્ચમ્મિ કમ્મિ વિ કયાઙ્ ।
 છગલગલત્થણસરિસં સ, તારિસો જિયઙ્ જિયલોણ ૧૧૬૨૭૭ ॥
૯. તહ રઙ્પસત્તચિત્તો, કહિં વિ તત્તો નિયત્તિમ્મડ્ડસત્તો ।
 ચિક્ખલ્લલ્લખુત્તજરગોણઠ વ્વ રતિમોહકમ્મવસા ૧૧૬૨૭૮ ॥
૧૦. કજ્જમિહલોઙ્ગયં પિ ઠ્ઠ, ન કુણઙ્ પારત્તિયં પુણ કહં વ ।
 અચ્ચંતપયત્તપઠ્ઠ-ચિત્તનિવ્વત્તણિજ્જં જં ૧૧૬૨૭૯ ॥

૬-૭-૮. અથવા (કોઈ) બાહ્ય નિમિત્ત વિના પણ નિશ્ચયે અરતિમોહનીય નામકર્મના ઉદયથી શરીરમાં જ ભવિષ્યના અનિષ્ટસૂચક જે ભાવ થાય તે અરતિ (જાણવી). તેના કારણે આળસુ, શરીરે વ્યાકુળતાવાળા, બેભાન બનેલા અને આ લોક-પરલોકનાં કાર્યો કરવામાં પ્રમાદ કરતા એવા જીવને કોઈપણ કાર્યમાં ઉત્સાહિત કરવા છતાં પણ ક્યારે પણ ઉત્સાહી થતો નથી તેવો તે મનુષ્ય આ જીવલોકમાં બકરીના ગળાના આંચળ જેવું (નિષ્ફળ) જીવે છે. ૧૧૬૨૭૫ થી ૭૭ ॥

૯-૧૦. તથા રતિમોહનીયકર્મને કારણે કોઈ પણ વસ્તુમાં રાગથી આસક્ત ચિત્તવાળો, કાદવમાં ખૂંપેલી ઘરડી ગાયની જેમ તે વસ્તુમાંથી છૂટવા માટે અશક્ત બનેલો જીવ આ લોકના કાર્યને પણ ન કરી શકે, તો અત્યંત પ્રયત્નથી જોડેલા (સ્થિર) ચિત્તથી સાધ્ય એવા પરલોકનાં કાર્યને (તે) કેવી રીતે (કરી શકે ?) ૧૧૬૨૭૮-૭૯ ॥

૧૧. एवं अरइरईऊ, भवभावनिबंधणं वियाणित्ता ।
मा तासिं अवगासं, खणं पि दाहिसि तुमं अहवा ॥६२८०॥
૧૨. अरइं पि कुणसु असंजमम्मि संजमगुणेसु य रइं पि ।
एवं च पकुव्वंतो, लहिहिसि आराहणं पि धुवं ॥६२८१॥
૧૩. किं बहुणा भणिएण, अरइरइं भवनिबंधणं धुणिउं ।
काउमऽधम्मे अरइं, धम्माऽऽरामे रतिं कुणसु ॥६२८२॥
૧૪. समभावपरिणईए, इट्ठाऽणिट्ठविसएसु जइ तुज्झ ।
धीर ! न रई न अरई, ता तुममाऽऽराहणं लहसि ॥६२८३॥
૧૫. धम्माऽहम्मे अरई-रईओ, पुरिसं करंति जणसोच्चं ।
खुड्डगकुमारमुणिमिव, संजमभरघरणपरितंतं ॥६२८४॥
૧૬. सम्मं असंजमे संजमे य अरईरईहिं पुण होज्जा ।
सो च्चिय पच्चागय-चेयणो य जह तह जणे पुज्जो ॥६२८५॥

- ૧૧-૧૨. આ રીતે અરતિને અને રતિને સંસારભાવનું કારણ જાણીને (હે ક્ષપક !) તું ક્ષણભર પણ તેઓને આશ્રય આપીશ નહિ. અથવા (અરતિ-રતિ ન રોકાય તો) અસંયમમાં અરતિ પણ કર અને સંયમગુણોમાં રતિ પણ કર ! એમ કરતો તું નિશ્ચે આરાધનાને પણ પ્રાપ્ત કરશે. ॥૬૨૮૦-૮૧॥
૧૩. ધણું કહેવાથી શું ? સંસારના કારણભૂત (અપ્રશસ્ત) અરતિ-રતિનો નાશ કરીને (સંસારથી મુક્ત કરનાર એવી પ્રશસ્ત) અધર્મમાં અરતિ કરીને ધર્મરૂપ બગીચામાં રતિ કર. ॥૬૨૮૨॥
૧૪. હે ધીર ! જો તને સમતાના પરિણામથી ઇષ્ટવિષયમાં રતિ ન થાય અને અનિષ્ટમાં અરતિ ન થાય તો તું આરાધનાને પામે. ॥૬૨૮૩॥
૧૫. સંયમભારને વહન કરવામાં થાકેલા ક્ષુલ્લકકુમાર મુનિની જેમ ધર્મમાં અરતિ અને અધર્મમાં રતિ પુરૂષને લોકમાં શોકનું પાત્ર બનાવી દે છે. ॥૬૨૮૪॥
૧૬. અને અસંયમમાં અરતિથી તથા સંયમમાં રતિથી પુનઃ સમ્યક્ ચેતનાને પામેલા તે જ મુનિ જેમ પૂજ્ય બન્યા તેમ લોકમાં પૂજ્ય બને છે. ॥૬૨૮૫॥

તહાહિ.....

॥૬૨૮૬-૬૩૨૪॥

૧૭. ઇય એયનિદંસણઓ, અસ્સંજમસંજમે પડુચ્ચ તુમં ।

અરઢરઈઓ વિ કરેસુ, ઁમગ ! મણવંછિયડ્થકાએ

॥૬૩૨૫॥

૧૮. ઁોદસમપાવઠાણગ-મેવં લેસેણ સાહિંડં ંત્તો ।

પેસુન્નનામઘેયં, પન્નરસમં પિ ઢુ પરિકહેમિ

॥૬૩૨૬॥

તે આ પ્રમાણે-કથા.... ॥૬૨૮૬ થી ૬૩૨૪॥

૧૭. ંમ આ દૃષ્ટાંતથી હે ક્ષપક ! તું મનવાંછિત અર્થની સિદ્ધિ માટે અસંયમમાં અરતિ અને સંયમમાં રતિ પણ કર ॥૬૩૨૫॥

૧૮. આ રીતે ચૌદમું પાપસ્થાનક લેશથી કહીને હવે પૈશુન્ય નામનું પંદરમું પાપસ્થાનક પણ કહું છું ॥૬૩૨૬॥

૧૫

પૈશુન્ય પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. પચ્છન્નં ચિય જમડસંત-સંતપરદોસપયડણસરૂવં ।
પિસુણસ્સ કમ્મમિહ તં, ભન્નઇ લોગમ્મિ પેસુન્નં ॥૬૩૨૭॥
૨. ઇયં ચ મોહમૂઢો, કુણમાણો સુકુલસંપસૂઓ વિ ।
ચાઈ વિ મુણી વિ જણે, કિત્તિજ્જઇ ઇસ પિસુણો ત્તિ ॥૬૩૨૮॥
તહા-
૩. તા મિત્તં સુહચિત્તં, તાવ ચ્ચિય ઇહ નરાણ મેત્તી વિ ।
થેવં પિ અંતરાલે, જાવ ન સંચરઇ હયપિસુણો ॥૬૩૨૯॥
૪. પેસુન્નતિવ્વત્તરપરસુ-હત્થઓ અહહ પિસુણલોહારો ।
દારેઇ ચ્ચિય નિચ્ચં, પુરિસાણં પેમદારૂણિ ॥૬૩૩૦॥
૫. બાઢં બીહાવણઓ, લોયાણં દારુણો પિસુણસુણઓ ।
જો પટ્ટીએ ભસંતો, ખણેઇ કન્ને અનિચ્ચિન્નો ॥૬૩૩૧॥

૧. ગુપ્ત એવા સત્ અસત્ દોષને પ્રગટ કરવારૂપ જે પિશુનનું કાર્ય તે અહીં લોકમાં પૈશુન્ય કહેવાય છે. ॥૬૩૨૭॥
૨. મોહમૂઢ થઈને આ પૈશુન્યને કરનાર ઉત્તમ કુળમાં જન્મેલો પણ, ત્યાગી પણ અને મુનિ પણ લોકમાં 'આ ચારિયો છે' એમ બોલાય છે. ॥૬૩૨૮॥
૩. આ વિશ્વમાં મનુષ્યોને ત્યાં સુધી મિત્ર, ત્યાં સુધી શુભ ચિત્ત અને ત્યાં સુધી જ મૈત્રી પણ રહે છે, કે નિર્ભાગી ચારિયો જ્યાં સુધી થોડો પણ વચ્ચે ન આવે. (અર્થાત્ ચારિયો ચાડી કરીને સંબંધો તોડાવે છે.) ॥૬૩૨૯॥
૪. અહા હા ! ચારિયોરૂપ લુહાર ચાડીરૂપી અતિ તીક્ષ્ણ કુહાડો હાથમાં લઈને નિત્યમેવ પુરૂષોના પ્રેમરૂપી કાષ્ટોને ચીરે છે. (વેર કરાવે છે.) ॥૬૩૩૦॥
૫. અતિ બિહામણો, ભયંકર જે ચારિયોરૂપ કૂતરો, કંટાળ્યા વિના લોકોની પીઠ પાછળ ભસતો સતત કાનને ખણે છે, (બીજાના કાનને ભંભેરે છે અથવા બે હાથ કાન પર મૂકીને હું કંઈ જાણતો નથી એમ બતાવે છે). ॥૬૩૩૧॥

૬. અહવુજ્જલવેસે પાઢિવેસિએ સામિએ પરિચિએ ય ।
 ઢાણપરે ય ન સુણઓ, ભસઢ વરાઓ જહા પિસુણો ॥૬૩૩૨॥
૭. સજ્જણસંજોગમ્મિ વિ, ગુણો ન પિસુણસ્સ જાયએ અહવા ।
 સસિમંડલમજ્ઙપરિઠિઓ વિ કલુસો ઢ્ચિય કુરંગો ॥૬૩૩૩॥
૮. જઢ ઢહ પેસુન્નં ઢિય, તા કિં અન્નેણ ઢોસજાલેણ ।
 એયં ઢિય એક્કં ડભય-લોગવિહલત્તણં કાહી ॥૬૩૩૪॥
૯. કીરઢ પઢુઢ્ચ જમિમં, તઢડણત્થુપ્પાયણે અણેગંતો ।
 પેસુણકારિણો પુણ, પઓસભાવા ઢુવોડણત્થો ॥૬૩૩૫॥
૧૦. માઢત્તમડસઢ્ચત્તં, નિસ્સૂગત્તં ઢ ઢુજ્જણત્તં ઢ ।
 નિઢ્ઢમ્મત્તાડડઈ વિ ય, ઢોસા પેસુન્નઓ વિવિહા ॥૬૩૩૬॥
૧૧. વરમુત્તમંડગઢ્ઢેઓ, પરસ્સ વિહિઓ ન ઢેવ પેસુન્નં ।
 જં ન તહ ઢુહી પઢમે, મણડગિઢાણં તુ સઢ ઢયરે ॥૬૩૩૭॥

૬. કૂતરો ઉજ્જવલ વેષવાળાને, પાડોશીને, સ્વામીને, પરિચિતને અને ભોજન આપનારને-આટલાને ભસતો નથી, જ્યારે રાંક ચારિઓ કોઈને છોડતો નથી. ॥૬૩૩૨॥
૭. અથવા ચારિયાને સજ્જનોના સંયોગથી પણ ગુણ થતો નથી. ચંદ્રના મંડલ વચ્ચે રહેવા છતાં હરણ કાળુ જ રહે છે. ॥૬૩૩૩॥
૮. જો આ ભવમાં એક જ પૈશુન્ય છે, તો બીજા દોષસમૂહથી સર્વુ. તે એક જ ઉભય લોકને નિષ્ફળ કરશે. ॥૬૩૩૪॥
૯. જેને ઉદ્દેશીને (જેની) ચાડી કરવામાં આવે, તેને અનર્થ થવામાં અનેકાંત છે (થાય અથવા ન પણ થાય), પરંતુ ચારિયાને તો દ્વેષભાવના કારણે અવશ્ય અનર્થ થાય. ॥૬૩૩૫॥
૧૦. પૈશુન્યથી માયાવીપણું, અસત્ય, નિઃશૂકતા, દુર્જનતા અને નિર્ધમીપણું વગેરે વિવિધ દોષો થાય છે. ॥૬૩૩૬॥
૧૧. બીજાનો મસ્તકછેદ કરવો સારો પણ પૈશુન્ય સારું નહિ, કારણ કે મસ્તકછેદમાં તેવું દુઃખ નથી થતું કે જેવું પૈશુન્ય ઢારા મનને અગ્નિ દેવાથી સદા (કાયમી) થાય છે. ॥૬૩૩૭॥

૧૨. ન ચ પેસુન્નાઝ પરં, પાવં વિહિણ્ણ જેણ આજમ્મં ।
વિસદિદ્ધસેલ્લભલ્લી-સલ્લિયદેહો વ્વ જિયઙ્ગ પરો ॥૬૩૩૮॥
૧૩. કિં સામિઘાયગો ગુરુ-વિણાસગો હીણચિટ્ઠિઓ અહવા ।
પેસુન્નકરો ન હિ ન હિ, ઇમાણ અન્નો અહમ્મયરો ॥૬૩૩૯॥
૧૪. પેસુન્નગદોસેણં, સુબંધુસચિવો વિહંબણં પત્તો ।
તદ્ઽકરણેણં તદુવરિ, ઘાણવ્વકો પુણ ગતો સુગતિં ॥૬૩૪૦॥
તહાહિ..... ॥૬૩૪૧-૬૩૭૪॥
૧૫. ઇયદોસં પેસુન્નં, તપ્પરિહારં ચ ઇયગુણં નાઝં ।
તુમમાઽઽરાહણચિત્તો, ચિત્તે વિ હુ મા તયં ધરસુ ॥૬૩૭૫॥
૧૬. પન્નરસમિમં ભણિયં, પાવટ્ટાણં ઇયાણિ વન્નેમિ ।
પરપરિવાયઽભિહાણં, સંખેવેણેવ સોલસમં ॥૬૩૭૬॥

૧૨. પૈશુન્યથી બીજું મોટું પાપ નથી, કારણ કે પૈશુન્ય કરવાથી સામી વ્યક્તિ જેર ચોપડેલા (સેલ્લ=) બાણથી કે ભાલાથી પીડિત શરીરવાળાની જેમ યાવ-જીવ (દુઃખથી) જીવે છે. ॥૬૩૩૮॥
૧૩. શું ચાડિયો સ્વામીઘાતક છે ? ગુરુઘાતક છે ? અથવા અધમાચારી છે ? નહિ, નહિ, એમનાથી પણ ભિન્ન તે અતિ અધમ છે. ॥૬૩૩૯॥
૧૪. પૈશુન્યના દોષથી સુબંધુમંત્રી કષ્ટ પામ્યો અને તેના ઉપર પૈશુન્ય નહિ કરવાથી ચાણક્ય સદ્ગતિ પામ્યો. ॥૬૩૪૦॥
તે આ પ્રમાણે-કથા.... ॥૬૩૪૧ થી ૬૩૭૪॥
૧૫. એમ આવા દોષવાળા પૈશુન્યને અને આવા ગુણવાળા તેના ત્યાગને જાણીને (હે ક્ષપક !) આરાધનાના ચિત્તવાળો તું તેને (પૈશુન્યને) મનમાં પણ રાખીશ (ઇચ્છીશ) નહિ. ॥૬૩૭૫॥
૧૬. આ પંદરમું પાપસ્થાનક કહ્યું. હવે પરપરિવાદ નામનું સોળમું પાપસ્થાનક સંક્ષેપમાં કહું છું. ॥૬૩૭૬॥

૧૬

પરપરિવાદ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. લોયાણ સમક્ષં ચિય, પરદોસવિકત્થણં જમિહ સો ડ ।
પરપરિવાઓ મચ્છર-અત્તુક્કરિસેહિં સંભવડ ॥૬૩૭૭॥
૨. જમ્હા મચ્છરગહિઓ, ન ગણડ પણયં ન ચેવ પઢિવત્તં ।
ન ચ કયમુવયારં પિ ય, ન પરિચયં નેય દક્ષિવત્તં ॥૬૩૭૮॥
૩. ન ગણેડ ય સુયણત્તં, ન યડપ્પપરભૂમિગાવિસેસં પિ ।
ન કુલક્કમં ન ધમ્મ-ટ્ટિહં ચ નવરં સ નિચ્ચં પિ ॥૬૩૭૯॥
૪. ચલડ વવહરડ કહ સો, કિં ચિંતડ ભાસડ કુણડ કિં વા ।
ડય પરછિહનિરિક્કણ-વક્ષિત્તમણો મુણડ ન સુહં ॥૬૩૮૦॥
૫. એવં કમેણ એક્કો વિ, મચ્છરો જાયએ પરો હેઠ્ઠ ।
પરપરિવાયવિહીએ, કિં પુણ અત્તુક્કરિસસહિઓ ॥૬૩૮૧॥
૬. સુરગિરિગરુયં પિ પરં, પરમાડ્ડણું મુણડ અત્તુક્કરિસી ।
અપ્પાણં પુણ તિણતુલ્લમડવિ ગુરું અમરગિરિણો વિ ॥૬૩૮૨॥

૧. અહીં લોકોની સમક્ષ જ જે અન્યના દોષો કહેવા તે પરપરિવાદ, બીજા પર મત્સરથી અને પોતાના ઉત્કર્ષમાંથી પ્રગટે છે. ॥૬૩૭૭॥
- ૨-૩-૪. કારણ કે મત્સરને વશ પડેલો જીવ સ્નેહને, પોતે સ્વીકારેલાને (પ્રતિજ્ઞાને), બીજાએ કરેલા ઉપકારને, પરિચયને, દાક્ષિણ્યતાને, સજ્જનતાને, સ્વ-પર યોગ્યતાના ભેદને, કુલક્રમને અને ધર્મસ્થિતિને પણ ગણતો નથી. માત્ર નિત્ય તે (બીજો) કેમ ચાલે છે ? કેવી રીતે વ્યવહાર કરે છે ? શું વિચારે છે ? શું બોલે છે ? અથવા શું કરે છે ? એમ અન્યનાં છિદ્રો જોવાના મનવાળો તે સુખને જાણતો (અનુભવતો) નથી (દુઃખી થાય છે). ॥૬૩૭૮ થી ૬૩૮૦॥
૫. આ રીતે ક્રમથી પરપરિવાદ કરવામાં એક મત્સર જ મુખ્ય કારણ બને છે. વળી તેમાં આત્મોત્કર્ષ સાથે ભણે તો પૂછવું શું ! ॥૬૩૮૧॥
૬. આત્મોત્કર્ષવાળો મેરૂપર્વત જેવા મોટાને પણ અતિ નાનો અને તૃણતુલ્ય પણ પોતાને મેરૂપર્વતથી પણ મોટો માને છે. ॥૬૩૮૨॥

૭. એવં પરપરિવાયં, અકચં કહ પોઢકારણત્તણઓ ।
ધરિતં સવ્કો સવ્કો વિ, નામ રહિઓ વિવેગેણ ॥૬૩૮૩॥
૮. જહ જહ પરપરિવાયં, કરેઙ તહ તહ લહુત્તણમુવેઙ ।
જહ જહ તમુવેઙ જણે, તહ તહ જાયઙ દઢમઽપુજ્જો ॥૬૩૮૪॥
૯. જહ જહ પરપરિવાઓ, કિજ્જઙ તહ તહ ગુણા પણસ્સંતિ ।
જહ જહ તાણ પણાસો, તહ તહ દોસાણ સંકમણં ॥૬૩૮૫॥
૧૦. જહ જહ તસ્સંકમણં, તહ તહ વચણિજ્જભાયણં હવઙ ।
એવમઽકલ્લાણાણં, પરપરિવાઓ પઢમઠાણં ॥૬૩૮૬॥
૧૧. પરપરિવાણં સંઘઙંતિ દોસા અહંતયા વિ નરે ।
હંતા પુણ બહુબહુતર-બહુતમઘણનિબિઙ્ઙયા હોંતિ ॥૬૩૮૭॥
૧૨. પરપરિવાયં મચ્છર-અતુવ્કરિસેહિં જો નરો કુણઙ ।
જમ્મંઽતરેસુ વિ ચિરં, સો ભમઙ્ઙ નિહીણજોણીસુ ॥૬૩૮૮॥

૭. એમ (મત્સર વગેરે) પ્રોઢ કારણપણાથી (કરાતા) પરપરિવાદ (અકચં=) અકાર્યને રોકવા માટે શક્તિમાન (વિવેગેણ રહિઓ=) અવિવેકી મનુષ્ય પણ (કહનામ=) કેવી રીતે (સવ્કો=) શક્તિમાન બને ? ॥૬૩૮૩॥
૮. (મનુષ્ય) જેમ જેમ પરપરિવાદ કરે છે તેમ તેમ હલકાઈ પામે છે અને જેમ જેમ હલકાઈ પામે છે તેમ તેમ અપૂજ્ય (તિરસ્કારપાત્ર) બને છે. ॥૬૩૮૪॥
૯. જેમ જેમ પરપરિવાદ કરાય તેમ તેમ ગુણો નાશ પામે છે; જેમ જેમ તે ગુણોનો નાશ થાય તેમ તેમ દોષોનું સંક્રમણ (આગમન) થાય છે. ॥૬૩૮૫॥
૧૦. (અને) જેમ જેમ દોષોનું સંક્રમણ થાય છે તેમ તેમ (મનુષ્ય) નિંદાપાત્ર બને છે. આ રીતે પરપરિવાદ અનર્થોનું-અમંગળોનું મુખ્ય સ્થાન (કારણ) છે. ॥૬૩૮૬॥
૧૧. પરપરિવાદથી મનુષ્યમાં ન હોય તે પણ દોષો સંચાર પામે (પ્રવેશ) છે અને હોય તે બહુ, બહુતર અને બહુતમ મજબૂત (સ્થિર) થાય છે. ॥૬૩૮૭॥
૧૨. જે મનુષ્ય બીજા પ્રત્યે મત્સર અને પોતાના ઉત્કર્ષથી પરનિંદા કરે છે, તે અન્ય ભવોમાં પણ દીર્ઘકાળ સુધી નિંદા (હલકી) યોનિઓમાં ભટકે છે. ॥૬૩૮૮॥

૧૩. ગુણરચણહારણં દોસકારણં જાણિઝુણ ન કરેતિ ।
ધન્ના પરપરિવાયં, પરમગુરૂહિ વિ જઓ ભણિયં ૧૧૬૩૮૧ ॥
૧૪. પરપરિવાયં ગિણહરૂ, અદુમયવિરિલ્લણે સયા રમરૂ ।
હજ્જરૂ ય પરસિરીએ, સકસાઓ દુક્ખિઓ નિચ્ચં ૧૧૬૩૯૦ ॥
૧૫. વિગ્ગહવિવાયરૂરૂણો, કુલગણસંઘેણ બાહિરકયસ્સ ।
નડથ્થિ કિર દેવલોએ વિ, દેવસમિરૂંસુ અવગાસો ૧૧૬૩૯૧ ॥
૧૬. જરૂ તા જણસંવવહાર-વજ્જિયમડકજ્જમાડડચરરૂ અન્નો ।
જો તં પુણો વિકત્થરૂ, પરસ્સ વસણેણ સો દુહિઓ ૧૧૬૩૯૨ ॥
૧૭. સુરૂ વિ ઉજ્જમમાણં, પંચેવ કરેતિ રિત્તયં સમણં ।
અપ્પથુરૂં પરનિંદા, જિભ્ભોવત્થા કસાયા ય ૧૧૬૩૯૩ ॥
૧૮. પરપરિવાયમરૂં ડ, દૂસરૂ વચણેહિં જેહિં જેહિં પરં ।
તે તે પાવરૂ દોસે, પરપરિવારૂં રૂય અપેચ્છો ૧૧૬૩૯૪ ॥

- ૧૩-૧૪. ધન્યપુરૂષો ગુણરત્નોને હરનારી અને દોષોને કરનારી જાણીને પરનિંદા કરતા નથી, કારણ કે શ્રી જિનેશ્વરોએ પણ (તંદુલવેયાલિયમાં) કહ્યું છે કે જે સદા પરનિંદા કરે છે, આઠ મદોના વિસ્તારમાં હરખાય છે અને અન્યની લક્ષ્મીથી બળે છે, તે સકષાયી નિત્ય દુઃખી થાય છે. ॥૬૩૮૯-૯૦ ॥
૧૫. કુલ, ગણ અને સંઘે પણ બહાર કરેલા તથા કલહ અને વિવાદમાં રાચનારા સાધુને નિશ્ચે દેવલોકમાં પણ દેવોની (સમિરૂંસુ=) સભાઓમાં (બેસવા) જગ્યા નથી. ॥૬૩૯૧ ॥
૧૬. તેથી જો બીજો લોકવ્યવહારવિરૂદ્ધ અકાર્ય કરે અને તે અકાર્યની જે (બીજો) નિંદા કરે તે પારકાના દોષે દુઃખી છે. ॥૬૩૯૨ ॥
૧૭. સારી રીતે (સંયમમાં) ઉદ્યમી એવા સાધુને ૧. આત્મપ્રશંસા. ૨. પરનિંદા. ૩. જિહ્વા, ૪. ઉપસ્થ (જનનેન્દ્રિય) અને ૫. કષાયો-આ પાંચ સંયમથી રહિત કરે છે. ॥૬૩૯૩ ॥
૧૮. પરનિંદાની પ્રકૃતિવાળો જે જે (વચણેહિં=) દોષોથી (અથવા વચનોથી) અન્યને દૂષિત કરે છે, તે તે દોષો તે પામે છે. એથી તે અદર્શનીય છે. ॥૬૩૯૪ ॥

૧૯. પરપરિવાયપસત્તો, સત્તો દોસે પરસ્સ જંપંતો ।
તે ચ્ચિય ભવંડતરગઓ-ડણંતાણંતે સયં લહહ ॥૬૩૧૫॥
૨૦. એવં પરપરિવાઓ, કિજ્જંતો પરમદારુણવિવાઓ ।
વસણસયસન્નિવાઓ, સમત્થગુણકરિસણકુવાઓ ॥૬૩૧૬॥
૨૧. સુહગિરિવજ્જનિવાઓ, ન દેહ ગંતું કહિં પિ હુ ભવાઓ ।
હહ સવ્વહુહસમવાઓ, ભવંતરે દોગ્ગહનિવાઓ ॥૬૩૧૭॥
૨૨. પરપરિવાયપસત્તો, ઉવરિ સુભદ્દાએ સસુરવગ્ગો વ્વ ।
અજસપ્પવાયપહઓ, જણમજ્ઞે પાવએ રિહંસં ॥૬૩૧૮॥
૨૩. પરપરિવાયપરમ્મિ વિ, તમ્મિ સા પુણ તયં અકુવ્વંતી ।
દેવકયપાહિહેરા, કિત્તિં પત્તા મહાસત્તા ॥૬૩૧૯॥
તહાહિ..... ॥૬૪૦૦-૬૪૩૫॥
૨૪. હય નાઠ્ઠણં તુમમડવિ, યમગ ! વરાડરાહણેવ્કતલ્લિચ્છો ।
મા મણસા વિ હુ કાહિસિ, પરપરિવાયં બહુઅવાયં ॥૬૪૩૬॥

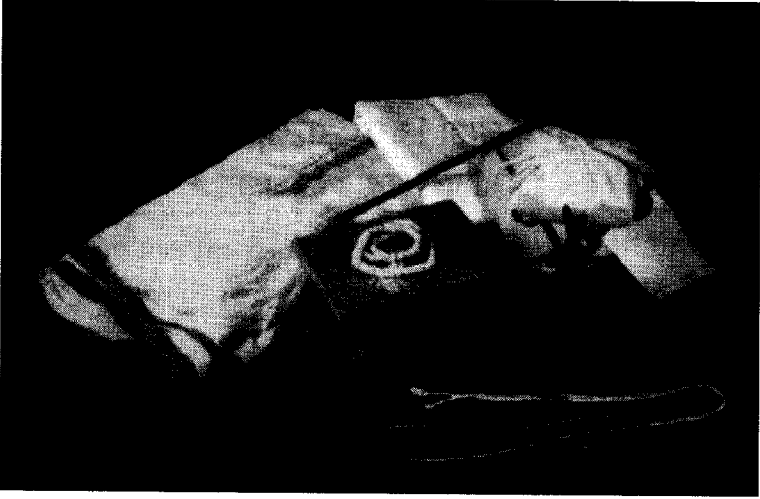
૧૯. પરપરિવાદમાં આસક્ત અને બીજાના દોષો બોલતો જીવ ભવાંતરમાં પોતે તે જ દોષોને અનંતાનંતગુણ પામે છે. ॥૬૩૯૫॥
- ૨૦-૨૧. આ રીતે કરાતો પરપરિવાદ અતિ ભયંકર વિપાકવાળો છે, સેંકડો સંકટોનો સંયોગ છે, સમસ્ત ગુણોને ખેંચી જનારો દુષ્ટ પવન (આંધી) છે અને સુખરૂપી પર્વતનો (નાશ કરવામાં) વજ્રપાત છે. આ જન્મમાં સર્વ દુઃખોનો ખજાનો અને ભવાંતરમાં દુર્ગતિમાં પતન એવો તે, જીવને સંસારથી ક્યાંય જવા (છૂટવા) દેતો નથી. ॥૬૩૯૬-૯૭॥
- ૨૨-૨૩. સુભદ્રાના શ્વસુરવર્ગની જેમ અપયશના વાદથી હણાયેલો તથા પરનિદાનો વ્યસની લોકમાં નિદાને પામે છે અને નિદા કરતા તે શ્વસુરવર્ગની પણ નિદાને નહિ કરનારી, દૈવીસહાયને પામેલી, મહાસત્ત્વવાળી તે સુભદ્રા કીર્તિને પામી. ॥૬૩૯૮-૯૯॥
તે આ પ્રમાણે-કથા..... ॥૬૪૦૦ થી ૬૪૩૫॥
૨૪. એમ જાણીને હે ક્ષપક ! શ્રેષ્ઠ આરાધનામાં તત્પર તું પણ ઘણા સંકટના કારણભૂત પરનિદાને મનથી પણ કરીશ નહિ. ॥૬૪૩૬॥

૨૫. સોલસમપાવઠાણગ-મુવદંસિયમિય સમાસઓ ડ્ઙિહં ।

માયામોસડ્ઙ્ઙિહાણં, સતરસમં પિ હુ પવક્ષ્રામિ

॥૬૪૩૭॥

૨૫. એમ સોળમું પાપસ્થાનક સંક્ષેપથી કહ્યું. હવે માયામૃષાવાદ નામનું સત્તરમું પાપસ્થાનક પણ કહ્યું છું. ॥૬૪૩૭॥

૧૭

માયામૃષાવાદ પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. માયાએ કુટિલયાએ, સંવલિયં મોસમડલિયમિહ વચળં ।
માયામોસં ભન્નઙ્, અચ્ચંતકિલિદુયાપભવં ॥૬૪૩૮॥
૨. એયં ચ બીચ-અદુમ-પાવદ્વાણેસુ જઙ્ગિવિ ઉવઙ્ગું ।
પત્તેયદોસવન્નણ-દારેણ તહાવિ દોહિં પિ ॥૬૪૩૯॥
૩. સવિસેસપરપયારણ-પહાણનેવત્થછેયભણિઙ્ગિહિં ।
જેણ પયદુઙ્ગ પાવે, તેણ પુઢો ભણ્ણઙ્ગ ઙ્ગમં ચ ॥૬૪૪૦॥
૪. મુદ્ધજણમણકુરંગાણ, વાગુરા સીલવંસિયાલીએ ।
ફલસંભવો ચ પચ્છિમ-ગિરિગમણં નાણસૂરસ્સ ॥૬૪૪૧॥
૫. મેતીએ નાસગં વિણય-ભંસગં કારણં અકિત્તીએ ।
જં તા દુગ્ગઙ્ગિવિમુહો, સમાયરેજ્જા ન કહવિ બુહો ॥૬૪૪૨॥
અવિ ચ-

૧. અત્યંત કલેશના પરિણામમાંથી પ્રગટેલું, માયાથી એટલે કુટિલતાથી યુક્ત એવું મોસં એટલે મૃષાવચન, તેને અહીં માયામોષ કહ્યું છે. ॥૬૪૩૮॥
- ૨-૩. આને જો કે બીજા અને આઠમા પાપસ્થાનકમાં (આ બંનેના) ભિન્ન ભિન્ન દોષો વર્ણવીને જણાવ્યું છે તો પણ (મનુષ્ય) બંને દ્વારા બીજાને ઠગવામાં મુખ્ય વેષ ભજવનારી ચતુર વાણી વડે પાપમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે, તેથી આને જુદું (પણ) કહેલું છે. ॥૬૪૩૯-૪૦॥
- ૪-૫. (માયા-મૃષાવચન) ભોળા મનુષ્યોનાં મનરૂપી હરણોને વશ કરવાની જાળ છે, શીયળરૂપી વાંસની ઘટાદાર શ્રેણીના (નાશક) ફળનો પ્રાદુર્ભાવ છે, જ્ઞાનરૂપી સૂર્યનું અસ્તાચળગમન (અસ્તમન) છે, મૈત્રીનું નાશક, વિનયનું ભંજક અને અકીર્તિનું કારણ છે, તેથી દુર્ગતિથી વિમુખ (ડરેલો) બુદ્ધિમાન પુરુષ કોઈપણ રીતે (તેને) આચરતો નથી. ॥૬૪૪૧-૪૨॥
અને વળી (બલે !)

૬. હમ્મઝ ગિરી સિરેણં, ચાવિજ્જઝ તિવ્વઝઝગ્ગધારઝગ્ગં ।
પિજ્જઝઝ જલિયઝગ્ગિસિહા, છિજ્જઝઝ અપ્પા કરકણં ॥૬૪૪૩॥
૭. નિવહિજ્જઝઝ જલહિજ્જલે, પવિસિજ્જઝઝ જમમુહમ્મિ કિં બહુણા ।
એકકં ચિય મા કિજ્જઝઝ, માયામોસં નિમેસં પિ ॥૬૪૪૪॥
૮. સિરગિરિહ્ણણાઝઝઝઈણિ હિ, કયા વિ સાહસઘણાણ ધીરાણ ।
અવગારીણિ ન હોંતિ વિ, અદિદ્દુસાણિજ્ઝસામત્થા ॥૬૪૪૫॥
૯. અહ અવગારીણિ વિ હોંતિ, તહ વિ એકકમ્મિ ચેવ જમ્મમ્મિ ।
માયામોસવિહી પુણ, અણંતભવદારુણવિવાગો ॥૬૪૪૬॥
૧૦. જહ અંબિલેણ દુદ્ધં, સુરાલવેણ જહ પંચગવ્વં વા ।
જાઙ્ગ વિહલં સમાયા-મોસં તહ ઘમ્મકરણં પિ ॥૬૪૪૭॥

૬-૭. મસ્તકથી પર્વતને તોડી નાંખો, ખડ્ગની તીક્ષ્ણ ધારના અગ્રભાગને ચાવી જાઓ, જ્વલિત અગ્નિશિખાને પી જાઓ, આત્માને કરવતથી ચીરી નાંખો, સમુદ્રના પાણીમાં ડૂબી જાઓ કે યમના મુખમાં પેસો, વધારે કહેવાથી શું ? (એ બધું કરો પણ) નિમેષ માત્ર કાળ (જેટલું) પણ માયા મૃષાવાદ ન કરો ! ॥૬૪૪૩-૪૪॥

૮-૯. કારણ કે મસ્તકથી પર્વતને તોડવો વગેરે કાર્યો સાહસ ધનવાળા (સાહસિક) ધીરપુરુષોને ક્યારેક અદૃશ્ય સહાયના પ્રભાવે અપકારક થતાં નથી. જો અપકારી થાય તો પણ તે એક જ જન્મમાં (થાય છે) અને કરેલું માયામોષ તો અનંત ભવો સુધી ભયંકર ફળ આપે છે. ॥૬૪૪૫-૪૬॥

૧૦. જેમ ખટાશથી દૂધ, અથવા જેમ સુરાખારથી પંચગવ્ય (ગાયનું દૂધ વગેરે પાંચ) નિષ્ફળ થાય (બગડી જાય) છે તેમ માયામૃષાયુક્ત ધર્મક્રિયા પણ નિષ્ફળ થાય છે. ॥૬૪૪૭॥

૧૧. તવડ તવં પઢડ સુયં, ઘરડ વયં તહ ચિરં ચરડ ચરણં ।
જડ તા માયામોસી, ગુણાય ન તયં તહવિ હોહી ॥૬૪૪૮॥
૧૨. માયામોસી અઙ્ઘમ્મિઓ ય, ંવં વિરુઢ્ઢનામડુગં ।
ંવકમ્મિ ચેવ પુરિસે, મુઢ્ઢાણ વિ ઢુવમડસઢ્ઢેયં ॥૬૪૪૯॥
૧૩. કો નામ કિર સકત્તો, કરેજ્જ તા અપ્પણો હિયગવેસી ।
માયામોસં પોસં, ભવસ્સ સુવ્વંતબહુદોસં ॥૬૪૫૦॥
૧૪. અહ ઢોગગઙ્ગમણમણો, તાવ ય સેસાણિ પાવઠાણાણિ ।
માયામોસં ંવકં પિ, ચેવ તન્નયણવિહિપઢુયં ॥૬૪૫૧॥
૧૫. જડ તા માયામોસં, ંગંતેણં ન હોજ્જ બહુદોસં ।
તા ન કહિંસુ સુઘોસં, ચિરમુણિણો ંવમડપઓસં ॥૬૪૫૨॥
૧૬. જો વિ ય પાઢેઠ્ઠણં, માયામોસેહિં ઁાઙ્ઘ મુઢ્ઢજણં ।
તિગ્ગામમજ્ઙ્ઙવાસી, સોયઙ્ઘ સો કૂઢઁવગો વ્વ ॥૬૪૫૩॥

૧૧. તપ કરો, શ્રુત ભણો, વ્રત ધારણ કરો તથા ચિરકાળ ચારિત્ર પાળો તો પણ જો તે માયામૃષાપુકત છે તો ગુણકારક થશે નહિ. ॥૬૪૪૮॥
૧૨. ંક જ પુરૂષના માયામૃષાવાઢી અને અતિ ધાર્મિક ંમ (પરસ્પર) વિરૂઢ્ઢ બે નામો ભોળા મનુષ્યોને પણ નિશ્ચે અશ્રઢ્ઢેય બને છે. ॥૬૪૪૯॥
૧૩. તેથી પોતાના હિતનો ગવેષી કયો બુઢ્ઢિમાન પુરૂષ જેના ઘણા ઢોષ સંભળાય છે અને જે સંસારને પુષ્ટ કરે છે ંવા માયામૃષાવાઢને કરે ? ॥૬૪૫૦॥
૧૪. છતાં જો ઢુર્ગતિમાં જવાનું મન છે, તો તે (અઢાર)માં શેષ પાપસ્થાનકો (કરતાં) ંક જ માયામૃષા નિશ્ચે ત્યાં લઈ જવાની ક્રિયામાં સમર્થ છે. ॥૬૪૫૧॥
૧૫. ંમ જો માયામૃષા ંકાંતે બહુ ઢોષવાળું ન હોત તો પૂર્વમુનિઓ (અપઓસં=) વિના ઢ્રેષે મોટા અવાજે આ રીતે (ત્યજવાનું) કહું ન હોત. ॥૬૪૫૨॥
૧૬. ંમ છતાં જે મુઙ્ઘલોકને માયામૃષાથી પાઢીને (ઠગીને) ખાય (લૂંટે) છે તે ત્રણ ગામોની વચ્ચે રહેનારા કૂટતપસ્વીની જેમ શોક કરે છે. (પસ્તાવો કરે છે). ॥૬૪૫૩॥

તહાહિ.....

૧૧૬૪૫૪-૬૪૭૦ ॥

૧૭. એવમડવિણયપહાણં, માયામોસમડસમંજસનિહાણં ।

મોતું પરમપહાણં, સુંદર ! કુળ મળસમાહાણં

૧૧૬૪૭૧ ॥

૧૮. સત્તરસમપાવઠાણં, નિદંસિયં સંપયં ચ દંસેમિ ।

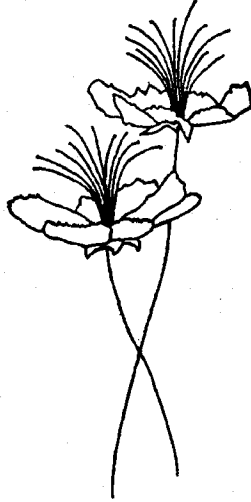
અદ્વારસમં મિચ્છા-દંસણસલ્લાડભિહાણં પિ

૧૧૬૪૭૨ ॥

તે આ પ્રમાણે-કથા... ॥૬૪૫૪ થી ૬૪૭૦ ॥

૧૭. એમ હે સુંદર ! અવિનય જેમાં મુખ્ય છે એવા અન્યાયના ભંડારરૂપ માયામૃ-
ધાનો ત્યાગ કરીને તું પરમ પ્રધાન એવી મનની સમાધિ પામ. ॥૬૪૭૧ ॥

૧૮. એમ સત્તરમું પાપસ્થાનક કહ્યું. હવે મિથ્યાદર્શનશલ્ય નામનું અઠારમું પાપ-
સ્થાનક પણ કહ્યું છું. ॥૬૪૭૨ ॥

૧૮

મિથ્યાદર્શનશલ્ય પાપસ્થાન સ્વરૂપમ્

૧. મિચ્છા વિવરીયં દંસણં તિ દિટ્ઠીવિવજ્જયસરૂવં ।
સસહરદુગદરિસણમિવ, જં મિચ્છાદંસણં તમિહ ॥૬૪૭૩॥
૨. ઇયં ચ દુરુદ્ધરણત્તણેણ, દાહ્મત્તણેણ ચ દુહાણં ।
સલ્લં વ તેણ મિચ્છા-દંસણસલ્લં વવહ્મસંતિ ॥૬૪૭૪॥
૩. નવરં સલ્લં દુવિહં, નાયવ્વં દવ્વભાવભેઈહિં ।
દવ્વમ્મિ તોમરાડ્ડ, અહ મિચ્છાદંસણં ભાવે ॥૬૪૭૫॥
૪. મિચ્છાદંસણસલ્લં, સલ્લં વ પહ્મિદ્ધિયં હિયયમજ્ઞે ।
સવ્વેસિં પિ અવાયાણ, કારણં દારુણવિવાગં ॥૬૪૭૬॥
૫. પઠમમડવાયનિમિત્તં પિ, નૂણમેવ્કક્સસ ચેવ વિન્નેયં ।
ભાવે જં પુણ સલ્લં, તં ઉભયસ્સાડ્ધિ દુહહેડં ॥૬૪૭૭॥

૧. દૃષ્ટિની વિપરીતતારૂપ (એકીસાથે) બે ચંદ્રના દર્શનની જેમ જે મિથ્યા એટલે વિપરીત દર્શન, તેને અહીં મિથ્યાદર્શન (કહ્યું છે). ॥૬૪૭૩॥
૨. અને તે શલ્યની જેમ દુઃખપૂર્વક નાશ કરાય તેવું, દુઃખોને આપનારું હોવાથી તેને 'મિથ્યાદર્શનશલ્ય' એવો વ્યપદેશ (ઉપચાર) કરાય છે. ॥૬૪૭૪॥
૩. આ શલ્ય દ્રવ્ય-ભાવ ભેદથી બે પ્રકારનું છે. તેમાં દ્રવ્યશલ્ય ભાલો વગેરે શસ્ત્રો અને ભાવશલ્ય મિથ્યાદર્શન જાણવું. ॥૬૫૭૫॥
૪. શલ્યની જેમ હૃદયમાં રહેલું, તમામ અપાયોનું કારણ એવું મિથ્યાદર્શનશલ્ય ભયંકર વિપાકોવાળું (દુઃખદ) છે. ॥૬૪૭૬॥
૫. પહેલું (દ્રવ્ય) શલ્ય નિશ્ચે એકને (પોતાને) જ અપાયનું કારણ બને છે અને જે ભાવશલ્ય તે (સ્વ-પર) બંનેને દુઃખનું કારણ બને છે. ॥૬૪૭૭॥

૬. જહ રાહુપહાપડલં, હણઙ પયાસં ન કેવલં રવિણો ।
તામિસ્સયાએ પહણઙ, નૂણ પયાસં જયસ્સાઙવિ ॥૬૪૭૮॥
૭. એવં સુ ખાવસલ્લં પિ, વિલસમાણં ન ચેવ એક્કસ્સ ।
હણઙ પયાસં કિં પુણ, હણઙ પયાસં જગસ્સાઙવિ ॥૬૪૭૯॥
૮. જહ રાહુપહાપડલં, કિર મિચ્છાદંસણં તહા નેયં ।
જહ ય રવી તહ પુરિસો, પયાસતુલ્લં ચ સમ્મત્તં ॥૬૪૮૦॥
૯. એવં ચ ઠિએ મિચ્છા-દંસણરાહુપ્પહાકડપ્પેણં ।
હયસમ્મત્તપયાસો, તહાવિહો કો વિ પુરિસરવી ॥૬૪૮૧॥
૧૦. ભાવતમનિયરકારણ-મિચ્છાદંસણવિમોહિઓ સંતો ।
તં ચેવ પરે તહ અપ્પયમ્મિ વદ્ધારઙ મૂઢો ॥૬૪૮૨॥

- ૬-૭. જેમ રાહુની પ્રભાનો સમૂહ માત્ર સૂર્યના જ પ્રકાશનો નાશ નથી કરતો પણ અંધકાર દ્વારા સમગ્ર જગતના પણ પ્રકાશનો નાશ કરે છે. એ રીતે ફેલાતું ભાવશલ્ય પણ એક તે આત્માના જ નહિ પણ સમગ્ર જગતના પણ પ્રકાશનો (સમ્યક્ત્વનો) નાશ કરે છે. ॥૬૪૭૮-૭૯॥
૮. અહીં જેવો રાહુની (શ્યામ) કાંતિનો સમૂહ, નિશ્ચયે તેવું મિથ્યાદર્શન. જેવો સૂર્ય તેવો પુરુષ અને પ્રકાશતુલ્ય સમ્યક્ત્વ જાણવું. ॥૬૪૮૦॥
- ૯-૧૦. આ રીતે હોવાથી મિથ્યાદર્શનરૂપી રાહુપ્રભાના સમૂહથી જેનો સમ્યક્ત્વનો પ્રકાશ નાશ પામ્યો છે અને ભાવ અંધકારના સમૂહમાં કારણભૂત મિથ્યાદર્શનથી જે મુંઝાએલો છે, તેવો કોઈ પણ પુરુષરૂપી સૂર્ય પોતાનામાં અને બીજામાં પણ તેને (મિથ્યાત્વરૂપ અંધકારને) જ વધારે છે. ॥૬૪૮૧-૮૨॥

૧૧. તેણ ય પરંપરાપસરમાણ-માણાઽદ્વિરિત્તણ દઢં ।
ગુવિલગિરિકંદરે ડવ, વિગયાઽલોયમ્મિ લોયમ્મિ ॥૬૪૮૩॥
૧૨. ભવવાસુવ્વિગાણ વિ, સમ્મં પેચ્છિઽમણાણ વિ પયત્થે ।
કહ સમ્મત્તપયાસો, સુહેણ સંપજ્જઙ્ગ જિયાણ ॥૬૪૮૪॥
કિંચ-
૧૩. એયં સો દિસિમોહો, એયં સો અચ્છિપટ્ટવંધો ડ ।
તમિમં જચ્ચંઽધત્તં, નેતુદ્ધારો સ એયં તિ ॥૬૪૮૫॥
૧૪. આસુપરિભમણભમમાણ-ભુવણપડિહાસમાણમઽહવ ડમં ।
હિમવંતગમણમિમમઽહવ-સાયરં ગંતુકામસ્સ ॥૬૪૮૬॥
૧૫. કેસુંડુગનાણમિમં, અહવા મઙ્ગલિભ્ભમો સ એસો ત્તિ ।
સુત્તીએ રયયવિસયં, વિન્નાણં વા તમેયં તિ ॥૬૪૮૭॥

૧૧-૧૨. અને પરંપરાએ ફેલાતા, (માનાતિરિક્ત=) પ્રમાણ રહિત-અમર્યાદિત એવા તે અંધકારથી (વ્યાપ્ત), તેથી પર્વતની અંધારી ગુફા જેવા પ્રકાશરહિત આ લોકમાં સંસારવાસથી ઉદ્વિગ્ન અને પદાર્થોને સમ્યક્ જોવાની (જાણવાની) ઇચ્છાવાળા, એવા જીવોને પણ સમ્યક્ત્વનો પ્રકાશ સુખપૂર્વક કેવી રીતે મળી શકે ? ॥૬૪૮૩-૮૪॥

૧૩ થી ૧૮. અને વળી મિથ્યાત્વ એ દિગ્ભ્રમોહ છે, નેત્રો ઉપર બાંધેલો પાટો છે, જન્માંધપણું છે, નેત્રોનો ઉદ્ધાર (ઉખેડી નાંખવા સમાન) છે, અથવા મિથ્યાત્વ એ અત્યંત શીઘ્ર પરિભ્રમણના કારણે ફરતી પૃથ્વી જેવું લાગે છે એની જેમ અથવા સમુદ્ર તરફ (દક્ષિણમાં) જવાની ઇચ્છાવાળાનું હિમવંત તરફ (ઉત્તરમાં) ગમન છે, મિથ્યાત્વ એ કમળાના રોગીનું તે (મિથ્યા) જ્ઞાન છે, બુદ્ધિનો વિભ્રમ છે, અથવા છીપમાં રજતનું (ભ્રાન્ત) જ્ઞાન છે,

૧૬. उज्जलजलविसओ वा, एस स मायण्हियासु पडिहासो ।
तं च इमं जं सुव्वइ, जणम्मि विवरीयधाउतं ॥६४८८॥
૧૭. तमऽकंडविडुरमिमं, तह तमिमं पंसुवुद्विउव्वहणं ।
घोरंऽधकूवकुहरम्मि, निवडणं नणु तमेयं ति ॥६४८९॥
૧૮. जमिमं मिच्छादंसणसल्लं सम्मत्तखलणपडिमल्लं ।
(वासा) सम्मग्गम्मि महल्लं, पयट्टमाणस्स चिक्खल्लं ॥६४९०॥
अन्नं च-
૧૯. जमऽदेवो वि हु देवो, अगुरू वि गुरू अतत्तमऽवि तत्तं ।
जमऽधम्मो वि हु धम्मत्तणेण मन्निज्जइ जिएहिं ॥६४९१॥
૨૦. जं पि जहुत्तगुणम्मि वि, देवम्मि गुरूम्मि तत्तवग्गे य ।
धम्मे य परमपय-साहग्गम्मि अरई पओसो वा ॥६४९२॥
૨૧. जमुदासीणत्तं पि हु, परमपयत्थेसु देवपमुहेसु ।
मिच्छादंसणसल्लस्स, तमिह दुव्विलसियं सव्वं ॥६४९३॥

મિથ્યાત્વ એ મૃગતૃષ્ણામાં (ઝાંઝવાના જળમાં) ઉજ્જવળ જળનું દર્શન (ત્રાન્તિ) છે, લોકોમાં સંભળાતું વિપરીત ધાતુપણું (ધાતુઓનો વિપર્યય) છે, અથવા તે અકાળે જાગેલો ઉપદ્રવ છે, તથા રજોવૃષ્ટિનો (પાઠાંઠો ઉદ્ઘવણ=) ઉત્પાત છે, અથવા નિશ્ચયે ઘોર અંધરા કૂવારૂપી ગુફામાં પતન છે, કારણ કે આ મિથ્યાદર્શનરૂપ શલ્ય સમ્યક્ત્વને રોકનાર પ્રતિબલ્લ છે અને વર્ષાઋતુમાં પ્રવૃત્ત થયેલા (પાઠાંઠો સમ્મગ્ગમ્મિ= સન્માર્ગ પર ચાલનાર) માટે મોટા કીચડ સમાન છે. ॥૬૪૮૫ થી ૮૦॥

અને વળી

- ૧૮-૨૦-૨૧. જીવો જે અદેવને પણ દેવ, અગુરૂને પણ ગુરૂ, અતત્ત્વને પણ તત્ત્વ અને અધર્મને પણ ધર્મ તરીકે માને છે, તથા જે પરમપદના સાધક, યથોક્ત ગુણવાળા પણ દેવમાં, ગુરૂમાં, તત્ત્વોમાં અને ધર્મમાં અરૂચિ અથવા પ્રદ્વેષ કરે છે, તથા દેવ વગેરે પરમ પદાર્થોમાં જે ઉદાસીનતા પણ કરે છે, તે સર્વ આ વિશ્વમાં મિથ્યાદર્શનશલ્યનો દુષ્ટ વિલાસ છે. ॥૬૪૮૧ થી ૮૩॥

તહા—

૨૨. અવિવેયમૂલબીયં, અણુવહયં સવ્વહા ઇમં જમ્હા ।
મિચ્છતા હોઝ નરો, મૂઢમણો જઙ્ઙ વિ બુદ્ધિધણો ॥૬૪૧૪॥
૨૩. મયતન્હિયાઝ ઝદયં, મગંતિ મિગા જહા ગરુયતિન્હા ।
સબ્ભૂયમઽસબ્ભૂયં, તહેવ મિચ્છત્તમૂઢમણા ॥૬૪૧૫॥
૨૪. પેચ્છઙ્ઙ અસંતમઽત્થં, ભક્વિચ્ચયઘત્તૂરઓ જહા પુરિસો ।
મિચ્છત્તમોહિયમણો, તહ ઘમ્માઽહમ્મવિસયં પિ ॥૬૪૧૬॥
૨૫. મિચ્છત્તભાવણાણ, અણાઙ્ઙકાલેણ મોહિઓ જીવો ।
લઢ્ઢે વિ ચ્ચઓવસમા, સમ્મત્તે ઢુક્કરં રમઙ્ઙ ॥૬૪૧૭॥
૨૬. ન વિ તં કરેઙ્ઙ અગ્ગી, નેવ વિસં નેય ક્કિણહસપ્પો ય ।
જં કુણઙ્ઙ મહાઢોસં, તિવ્વં જીવસ્સ મિચ્છત્તં ॥૬૪૧૮॥
૨૭. કઢ્ઢુયમ્મિ અનિવ્વલિયમ્મિ, ઢોઢ્ઢીણ જહ વિણસ્સણ ચ્ચીરં ।
તહ મિચ્છત્તકલુસિણ, જીવે તવનાણચરણાણિ ॥૬૪૧૯॥

૨૨. તથા આ મિથ્યાદર્શનશલ્ય સર્વ રીતે જીવતું અવિવેકનું મૂળ બીજ છે કારણ કે મનુષ્ય બુદ્ધિમાન હોય તો પણ મિથ્યાત્વથી મૂઢમનવાળો થાય છે. ॥૬૪૮૪॥
૨૩. જેમ અતિ તૃષ્ણાતુર મૃગો ઝાંઝવાના જળમાંથી પણ પાણીને શોધે છે, તેમ મિથ્યાત્વથી મૂઢમનવાળા જીવો ખોટાને સાચું જુએ છે. ॥૬૪૮૫॥
૨૪. જેમ ઘતૂરાનું ભક્ષણ કરનાર પુરૂષ અસત્ (મિથ્યા) પદાર્થને પણ (સત્ય) જુએ છે, તેમ મિથ્યાત્વથી મૂઢ મતિવાળો પુરૂષ ધર્મ-અધર્મના વિષયમાં (વિપરીત) જુએ છે. ॥૬૪૮૬॥
૨૫. અનાદિકાળથી મિથ્યાત્વની ભાવનાથી મૂઢ થએલો જીવ, (મિથ્યાત્વના) ક્ષયોપ-શમથી પ્રાપ્ત થયું હોવા છતાં સમ્યક્ત્વમાં દુઃખ પૂર્વક પ્રીતિ કરે છે. ॥૬૪૮૭॥
૨૬. તીવ્ર મિથ્યાત્વ જીવને જે મોટા દોષો કરે છે, તેવા દોષ અગ્નિ પણ કરતો નથી, ઝેર પણ કરતું નથી અને કાળો નાગ પણ કરતો નથી. ॥૬૪૮૮॥
૨૭. (અનિવ્વલિયમ્મિ=) સારી રીતે જળથી ધોએલું હોવા છતાં જેમ કડવા ભાજ-નમાં દૂધનો નાશ થાય છે, તેમ મિથ્યાત્વથી કલુષિત જીવમાં (પ્રગટેલાં) તપ, જ્ઞાન અને ચારિત્રનો વિનાશ થાય છે. ॥૬૪૮૯॥

૨૮. સંસારમહાતરુણો, મિચ્છત્તમઽતુચ્છબીયમેયં તિ ।
તમ્હા તં મોત્તવ્વં, સિવસોક્કલં કંચમાણેહિં ॥૬૫૦૦॥
૨૯. મિચ્છત્તમોહિયમણા, મુણંતિ જીવા ન અતત્તતં પિ ।
કુસમયસવણસમુબ્ભવ-કુવાસણાવાસિયા સંતા ॥૬૫૦૧॥
૩૦. ન હુ મિચ્છત્તંઽધત્તણ-સંછન્નવિવેચચક્કુણો જીવા ।
સદ્ધમ્મદેસગરવિં, પેચ્છંતિ વિ તામસચ્ચગ વ્વ ॥૬૫૦૨॥
૩૧. જહ્ણ એયં ચિય એક્કં, નરેસુ મિચ્છત્તસલ્લમઽલ્લીણં ।
તા સયલદુહાણ કણ, તં ચિય હોહી કિમઽન્નેણ ॥૬૫૦૩॥
૩૨. મિચ્છત્તસલ્લવિદ્ધા, તિવ્વાઽ વેયણાઽ પાવેંતિ ।
વિસલિત્તકંઢવિદ્ધા, જહ્ણ પુરિસા નિપ્પડીયારા ॥૬૫૦૪॥
૩૩. તા પયહિય દચ્છત્તં, હત્થં ઉચ્છાદિરુણ મિચ્છત્તં ।
સુંદર ! કુણસુ મમત્તં, પહુચ્ચ નિચ્ચં પિ સમ્મત્તં ॥૬૫૦૫॥

૨૮. આ મિથ્યાત્વ સંસારરૂપ મોટા વૃક્ષનું (અતુચ્છ=) ઉદાર-મોટું બીજ છે, માટે મોક્ષસુખને ઇચ્છતા આત્માઓએ તેને ત્યજવું જોઈએ. ॥૬૫૦૦॥
૨૯. મિથ્યાત્વથી મૂઢમનવાળા જીવો મિથ્યાશાસ્ત્રોના શ્રવણથી પ્રગટેલી કુવાસ-નાથી વાસિત થયેલા હોવાથી અતત્વ-તત્વને (પાઠાંઽ અત્તત્તં=આત્મતત્વને) પણ જાણતા નથી. ॥૬૫૦૧॥
૩૦. મિથ્યાત્વના અંધાપાથી લુપ્ત થએલા વિવેકરૂપ નેત્રોવાળા જીવો (તામસચ્ચગ=) ધૂવડની જેમ સદ્ધર્મને જણાવનારા સૂર્ય (ધર્મોપદેશક)ને જોઈ પણ શકતા નથી. ॥૬૫૦૨॥
૩૧. જો મનુષ્યોમાં આ એક જ મિથ્યાત્વરૂપ શલ્ય લાગેલું છે, તો સર્વ દુઃખોને માટે તે જ (પર્યાપ્ત) છે, અન્ય દોષોથી શું ? ॥૬૫૦૩॥
૩૨. ઝેરથી લેપેલા બાણ દ્વારા વિંધાયેલા પુરુષો તેનો પ્રતિકાર નહિં કરવાથી જેમ વેદના પામે છે, તેમ મિથ્યાત્વશલ્ય દ્વારા વિંધાયેલા હોવા છતાં તેને દૂર નહિ કરનારા જીવો તીવ્ર વેદના પામે છે. ॥૬૫૦૪॥
૩૩. તેથી હે સુંદર ! ચતુરાઈ પ્રગટ કરી શીઘ્ર મિથ્યાત્વને દૂર કરીને હંમેશા સમ્યક્ત્વમાં મમતા કર. ॥૬૫૦૫॥

૩૪. મિચ્છાદંસણસલ્લં, વત્થુવિવજ્જાસબોહજણગમિણં ।
સદ્ધમ્મદૂસગં કારગં ચ ભવગહણભમણસ્સ ॥૬૫૦૬॥
૩૫. તાવ ચ્ચિય મણભવણે, સમ્મત્તપર્ડવઓ પહં દેઢ્ઠ ।
જાવ ન મિચ્છાદંસણ-પયંડપવણો પણોલ્લેઢ્ઠ ॥૬૫૦૭॥
૩૬. પત્તં પિ પુત્તપબ્ભાર-લબ્ભસમ્મત્તરયણમુત્તરઢ્ઠ ।
મિચ્છાઽભિમાણમઢ્ઠરા-મત્તસ્સ જહા જમાલિસ્સ
તહાહિ..... ॥૬૫૦૮॥
૧૧૬૫૦૯-૬૫૨૨॥
૩૭. દે ! પેચ્છ પેચ્છ મિચ્છત્ત-પડલપચ્છાઢ્ઠયાણ જંતૂણ ।
વત્થું પિ અવત્થુત્તેણ, તક્કલ્લેણે ચેવ પરિણમઢ્ઠ ॥૬૫૨૩॥
૩૮. સમ્મત્તાઽઽઢ્ઠગુણસિરી, સા તસ્સ તહાવિહા જઢ્ઠ ન હુંતા ।
મિચ્છત્તમંઽતરિયા, ન યાણિમો તા કિમઽવિ હુંતં ॥૬૫૨૪॥
૩૯. ઢ્ઠય મુણિય વિવેયાઽમય-પાણપયોગેણ મણસરીરગયં ।
મિચ્છત્તગરલમેયં, વમસુ તુમં સવ્વહા વચ્છ ! ॥૬૫૨૫॥
-
૩૪. આ મિથ્યાદર્શનશલ્ય વસ્તુનો વિપરીત બોધ કરાવનાર, સદ્ધર્મને દૂષિત કરનાર અને સંસારઅટવીમાં ભ્રમણ કરાવનારું છે. ॥૬૫૦૬॥
૩૫. જ્યાં સુધી મિથ્યાત્વરૂપી પ્રચંડ પવન તેને પ્રેરણા ન કરે (ન બૂઝાવે) ત્યાં સુધી જ મન મંદિરમાં સમ્યક્ત્વરૂપ દીપક (પહં=) પ્રભા-પ્રકાશ કરે છે. ॥૬૫૦૭॥
૩૬. પુણ્યના સમૂહથી લભ્ય એવું, પ્રાપ્ત થએલું પણ સમ્યક્ત્વરત્ન, મિથ્યાભિમાનરૂપી મદિરાથી મત્ત બનેલા જીવને જમાલીની જેમ નાશ પામે છે. ॥૬૫૦૮॥ તે આ પ્રમાણે-કથા..... ॥૬૫૦૯ થી ૬૫૨૨॥
૩૭. (દે=) હે સુંદર ! જો જો ! મિથ્યાત્વના પડલથી આચ્છાદિત (થવાથી) જીવોને તે જ ક્ષણે વસ્તુ પણ અવસ્તુરૂપે ભાસે છે. ॥૬૫૨૩॥
૩૮. જો તેની (જમાલીની) તે તેવી સમ્યક્ત્વ વગેરે ગુણોરૂપ લક્ષ્મી મિથ્યાત્વના અંધકારથી આચ્છાદિત ન થઈ હોત તો અમે નથી જાણતા કે તેને શું પણ (કેટલા ગણું હિત) થાત ? ॥૬૫૨૪॥
૩૯. એમ જાણીને હે વત્સ ! વિવેકરૂપી અમૃતનું પાન કરવા દ્વારા તું મનરૂપી શરીરમાં વ્યાપેલા આ મિથ્યાત્વરૂપી ઝેરનું સર્વથા વમન કર. ॥૬૫૨૫॥

૪૦. મિચ્છત્તગરલમુક્કો, વવગયનિસ્સેસતવ્વિયારો ય ।
સુત્થીભૂઓ સમ્મં, પત્થુયમાડ્ડરાહણં લહસુ ॥૬૫૨૬॥
૪૧. एवं मिच्छादंसण-सल्लमिमं कहियमेयकहणाओ ।
कहियाणि असेसाणि वि, अट्टारस पावठाणाणि ॥६५२७॥
૪૨. एक्केक्कमऽवि इमेसिं, पावट्टाणाण इय विवागकरं ।
जो उ विवागो तेसिं, समवाए तत्थ किं भणिमो ॥६५२८॥
अवि य—
૪૩. इहलोयसुहपसत्ता, सत्ता सत्ताण हिंसभावेण ।
फरुसाऽऽइअलियवयणेणऽ-ण्णदव्वहरणेण य परेसिं ॥६५२९॥
૪૪. विसयव्वासंगेणं, नरसुरतिरिजुवइगोयरेण दढं ।
निच्चविचित्ताऽपरिमिय-परिग्गहाऽऽरंभकरणेण ॥६५३०॥
૪૫. कोहेण कयविरोहेण, तह य माणेण दुहविहाणेण ।
मायाए फुडअवायाए, निहयसोहेण लोहेण ॥६५३१॥

૪૦. તથા મિથ્યાત્વના ઝેરથી મુક્ત અને તેના સર્વ વિકારથી રહિત, સ્વસ્થ થએલો તું પ્રસ્તુત આરાધનાને સારી રીતે પ્રાપ્ત કર. ॥૬૫૨૬॥
૪૧. આ રીતે આ મિથ્યાદર્શનશલ્યને કહ્યું અને તે કહેવાથી તમામ અઢારે પાપ-સ્થાનકો કહ્યાં. ॥૬૫૨૭॥
૪૨. આ પાપસ્થાનકોમાં એક એક પણ પાપ (મહા) દુઃખદાયી છે, તો તે બધાના સમૂહથી તો જે વિપાક (દુઃખ) થાય, તેમાં શું કહીએ ? ॥૬૫૨૮॥
અને વળી-
- ૪૩ થી ૫૦. આ લોકના સુખમાં આસક્ત જીવો જીવોની હિંસા કરવા દ્વારા, બીજાઓને કઠોર વગેરે મૃષા બોલવા દ્વારા, બીજાના ધનની ચોરી કરવા દ્વારા, મનુષ્ય-દેવ અને તિર્થંચની સ્ત્રીઓના વિષયની અતિ આસક્તિદ્વારા, નિત્ય અપરિમિત વિવિધ પરિગ્રહનો આરંભ કરવા દ્વારા, વિરોધજનક ક્રોધ-દ્વારા તથા દુઃખકારક માનદ્વારા, સ્પષ્ટ અપાયરૂપ માયાદ્વારા, સુખનો (અથવા શોભાનો) નાશ કરનારા એવા લોભદ્વારા,

૪૬. પેજ્જેણ સુમુણિજણવજ્જિણ, દોસેણ કુગઙ્ગપોસેણ ।
કલહેણ પણયરિરુણા, અભ્ભક્કાણેણ ય ચલેણ ॥૬૫૩૨॥
૪૭. અરઙ્ગરૂઠ્ઠિં કયભવગઠ્ઠિં, અવજસમહાપવાહેણં ।
પરપરિવાણં નીય-લોચકયહિયયતોસેણં ॥૬૫૩૩॥
૪૮. માયામોસેણં તહ, અચ્ચંતં સંકિલેસપભવેણં ।
મિચ્છાદંસણસલ્લેણ, સુદ્ધપહસુહડમલ્લેણ ॥૬૫૩૪॥
૪૯. મણસા વયસા વડસા, મૂઢમણા અપ્પણો સુહનિમિત્તં ।
અકયપરલોચચિંતા, સમજ્જિત્તં પબલપાવભરં ॥૬૫૩૫॥
૫૦. ચુલસીઙ્ગોણિલક્કાઽઽ-ઉલમ્મિ ભવસાયરે અણાઽઽઙ્ગમ્મિ ।
પુણરુત્તજમ્મમરણે, અણુભવમાણા ચિરમઽઽઙ્ગિ ॥૬૫૩૬॥
૫૧. ય્યાણિ ય જો મૂઢો, ઉદીરણ અપ્પણો પરસ્સાઽઽવિ ।
સો તન્નિમિત્તબદ્ધેણ, લિપ્પણ પાવકમ્મેણ ॥૬૫૩૭॥

ઉત્તમ મુનિઓએ ત્યજેલા (દુષ્ટ) રાગદ્વારા, કુગતિપોષક દ્વેષ દ્વારા, સ્નેહના શત્રુ એવા કલહદ્વારા, ખલ (નીચ) એવા અભ્યાખ્યાન દ્વારા, ભવ (સંસાર)ની પ્રાપ્તિ કરાવનારી અરતિ-રતિ દ્વારા, અપયશના મોટા પ્રવાહરૂપ પરનિંદા દ્વારા, નીચ પુરુષોના હૃદયને પ્રસન્ન કરનારા માયામૃષા દ્વારા અને અત્યંત સંકલેશથી પ્રગટતા, અને શુદ્ધ માર્ગમાં (વિઘ્ન કરનાર) મહા સુભટરૂપ મલ્લ સમાન મિથ્યાદર્શનશલ્ય દ્વારા પરલોકની ચિંતાથી (ભયથી) રહિત એવા મૂઢ પુરુષો પોતાના સુખ માટે મનથી, વચનથી અને (વડસા-વપુસા=) કાયાથી પ્રબળ પાપના સમૂહને ઉપાર્જન કરીને ચોરાશી લાખ યોનિથી વ્યાપ્ત અનાદિ ભવસાગરમાં વારંવાર જન્મ-મરણ પામી ચિરકાળ ભટકે છે. ॥૬૫૨૮ થી ૩૬॥

૫૧. જે મૂઢ સ્વમાં કે બીજામાં પણ આ પાપસ્થાનોની ઉદીરણા કરે છે તે જીવ તે કારણે બાંધેલા પાપકર્મથી લેપાય છે. ॥૬૫૩૭॥

૫૨ તા ભો દેવાણુપ્પિય ! પયત્તજુત્તો ડમં વિયાણેત્તા ।
લહુ તેહિંતો વિરમિય, તપ્પડિવક્ષે સમુજ્જમસુ

॥૬૫૩૮॥

૫૨. તેથી હે દેવાનુપ્રિય ! આને જાણીને પ્રયત્નવાળો તું તે પાપસ્થાનોથી શીઘ્ર
અટકીને તેના પ્રતિપક્ષ (અહિંસાદિ)માં ઉદ્યમ કરે. ॥૬૫૩૮॥

મહોપાધ્યાય શ્રીમાન્ યશોવિજયજીકૃત અઠાશ પાપસ્થાનક સજ્જાયા

(૧) પ્રાણાતિપાત પાપસ્થાનકની સજ્જાયા

પાપસ્થાનક પહેલું કહ્યું રે, હિંસા નામે દુરંત ;
મારે જે જગ જીવને રે, તે લહે મરણ અનંત રે ;
પ્રાણી ! જિનવાણી ધરો ચિત્ત ॥૧॥

માતપિતાદિ અનંતના રે, પામે વિયોગ તે મંદ ;
દારિદ્ર દોહગ^૧ નવિ ટળે રે, મિલે ન વલ્લભવૃંદ રે..... પ્રાણી !૦ ॥૨॥

હોય વિપાકે દશગણું રે, એક વાર કિયું કર્મ ;
શત સહસ કોડી ગમે રે, તીવ્ર ભાવના મર્મ રે. ....પ્રાણી !૦ ॥૩॥

‘મર’ કહેતાં પણ દુઃખ હુવે રે, મારે કિમ નવિ હોય ?
હિંસા ભગિની અતિ બૂરી રે, વૈશ્વાનર^૨ની જોય રે. ....પ્રાણી !૦ ॥૪॥

તેહને જોરે જે હુઆ રે, રૌદ્રધ્યાન પ્રમત્ત ;
નરક અતિથિ તે નૃપ હુઆ રે, જેમ સુભૂમ બ્રહ્મદત્ત રે. ..પ્રાણી !૦ ॥૫॥

રાય વિવેક કન્યા ક્ષમા રે, પરણાવે જસ સાય ;
તેહ થકી દૂરે ટળે રે, હિંસા નામે બલાય^૩ રે. ....પ્રાણી !૦ ॥૬॥

૧. દૌર્ભાગ્ય. ૨. આગ ૩. નીચ સ્ત્રી.

(૨) મૃષાવાદ પાપસ્થાનકની સજ્ઞાય

- બીજું રે પાપનું સ્થાન, મૃષાવાદ દુર્ધ્યાન;
આજ હો છંડો રે ભવિ મંડો ધર્મશું પ્રીતડી જી ..... ૧૧૧॥
- વૈર ખેદ અવિશ્વાસ, એહથી દોષ અભ્યાસ;
આજ હો થાયે રે નવિ જાયે વ્યાધિ અપથ્યથી જી ..... ૧૧૨॥
- રહેવું કાલિકસૂરિ^૧, પરિજન વચને તે ભૂરિ^૨;
આજ હો સહેવું રે, નવિ કહેવું જૂઠ ભયાદિકે જી. .... ૧૧૩॥
- આસન ધરત આકાશ, વસુ નૃપ હુઓ સુપ્રકાશ;
આજ હો જૂઠે રે સુર રૂઠે ઘાલ્યો રસાતળે^૩ જી. .... ૧૧૪॥
- જે સત્યવ્રત ધરે ચિત્ત, તે હોય જગમાં પવિત્ર;
આજ હો તેહને રે નવિ ભય સુર વ્યંતર યક્ષથી જી. .... ૧૧૫॥
- જે નવિ ભાષે અલિક^૪, બોલે ઠાવું ઠીક^૫;
આજ હો ટેકે રે સુવિવેકે સુજશ તે સુખ વરે જી. .... ૧૧૬॥

૧. કાલિકાચાર્ય ૨. ઘણા ૩. પૃથ્વીમાં ૪. જૂઠ ૫. ઠાવકું-બરાબર સત્ય.

(૩) અદત્તાદાન પાપસ્થાનકની સજ્ઞાય

ચોરી વ્યસન નિવારીએ, પાપસ્થાનક હો ત્રીજું કહ્યું ધોર કે ;
 ઇહભવ પરભવ દુઃખ ઘણાં, એહ વ્યસને હો પામે જગ ચોર કે. ચોરી૦ ॥૧॥

ચોરે તે પ્રાયે દરિદ્રી હોયે, ચોરીનું હો ધન ન ઠરે નેટ' કે ;
 ચોરનો કોઈ ઘણી નહિ, પ્રાયે ભૂખ્યું હો રહે ચોરનું પેટ કે. ચોરી૦ ॥૨॥

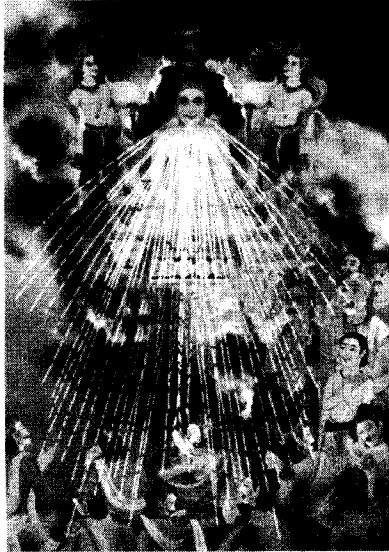
જિમ જલમાંહી નાંખિયું, તળે જાય હો જલમાં અયગોલ' કે ;
 ચોર કઠોર કરમ કરી, જાય નરકે હો તિમ નિપટ' નિટોલ' કે. ચોરી૦ ॥૩॥

નાહું પડ્યું વળી વિસર્યું, રહ્યું રાખ્યું હો થાપણ કર્યું જેહ કે ;
 તૃણ તુસ માત્ર ન લીજીએ, અણાદીધું હો કિહાં કોઈનું તેહ કે. ચોરી૦ ॥૪॥

દૂરે અનર્થ સકળ ટળે, મિલે વ્હાલો હો સઘળે જશ થાય કે ;
 સુરસુખનાં હોયે ભેટણાં, વ્રત ત્રીજું હો હોવે જશ દાય કે. ચોરી૦ ॥૫॥

ત્યજી ચોરપણું ચોરટા, હોય દેવતા હો રોહિણીઓ જેમ કે ;
 એ વ્રતથી જસ સુખ લહે, વળી પ્રાણી હો વહે પુણ્યશું પ્રેમ કે. ચોરી૦ ॥૬॥

૧. અવશ્ય ૨. લોઢાનો ગોળો ૩. અત્યંત ૪. મૂર્ખ.

(૪) અબ્રહ્મચર્ય પાપસ્થાનક સજ્જાય

(રાગ : તુમે બહુ મૈત્રી રે સાહિબા)

પાપસ્થાનક ચોથું વર્જીએ, દુર્ગતિ મૂલ અબંભ;	
જગ સવિ મૂંઝવો છે એહમાં, છંડે તેહ અચંભ.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૧ ॥
રુડું લાગે છે એ ધૂરે, પરિણામે અતિ કૂર;	
ફળ કિંપાકની સારિખાં, વર્જ સજજન દૂર.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૨ ॥
અધર વિદ્રુમ સ્મિત ફૂલડાં, કુચફળ કઠીન વિશાળ;	
રામા દેખી ન રાચીએ, એ વિષવેલી રસાળ.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૩ ॥
પ્રબળ જ્વલિત 'અયપુતળી, આલિંગન ભલું તંત;	
નરક દુવાર 'નિતંબિની, 'જઘન સેવન એ દુરંત.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૪ ॥
દાવાનળ ગુણવનતણો, 'કુળમશીકુર્યક એહ;	
રાજધાની મોહરાયની, 'પાતક-કાનન મેહ.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૫ ॥
પ્રભુતાએ હરિ સારિખો, રૂપે મયણ અવતાર;	
સીતાએ રે રાવણ યથા, છંડો પરનર નાર.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૬ ॥
દશ શિર રજમાંહે રોળવ્યાં, રાવણ વિવશ અબંભ;	
રામે ન્યાયે રે આપણો, રોધ્યો જગ જય-થંભ.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૭ ॥
પાપ બંધાયે રે અતિ ઘણું, સુકૃત સકળ ક્ષય જાય;	
અબ્રહ્મચારીનું ચિંતવ્યું, કદિય સફળ નવિ થાય.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૮ ॥
મંત્ર ફળે જગ જશ વધે, દેવ કરે રે સાનિધ;	
બ્રહ્મચર્ય ધરે જે નરા, તે પામે નવનિધ.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૧૯ ॥
શેઠ સુદર્શનને ટળી, શૂળી સિંહાસન હોય;	
ગુણ ગાયે ગગને રે દેવતા, મહિમા શીલનો જોય.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૨૦ ॥
મૂળ ચારિત્રનું એ ભલું, સમકિત વૃદ્ધિ નિદાન;	
શીલ સલિલ ધરે જિકો, તસ હોય સુજસ વખાણ.	પાપ સ્થાનક૦ ૧૨૧ ॥

૧. લોખંડની તપાવેલી પૂતળી ૨. સ્ત્રી. ૩. સ્ત્રી ચિહ્ન. ૪. કુળને કાળું કરનાર.
૫. પાપરૂપી વન

(૫) પરિગ્રહ પાપસ્થાનકની સજ્જાય

પરિગ્રહ મમતા પરિહરો, પરિગ્રહ દોષનું મૂળ; સલુણા૦

પરિગ્રહ જેહ પરે ઘણો, તસ તપ જપ પ્રતિકૂળ. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૧॥

નવિ પલટે મૂળ રાશિથી, માર્ગી કદીય ન હોય; સલુણા૦

પરિગ્રહ ગ્રહ છે અભિનવો, સહુને દીએદુઃખ સોય. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૨॥

પરિગ્રહ મદ 'ગુરુઅત્તણો, ભવમાંહી પરે જંત; સલુણા૦

યાનપાત્ર જિમ સાયરે, ભારાકાંત અત્યંત. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૩॥

જ્ઞાન ધ્યાન હય ગયવરે, તપ જપ શ્રુત પરતંત; સલુણા૦

છોડે સમપ્રભુતા લહે, મુનિ પણ પરિગ્રહવંત. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૪॥

પરિગ્રહ ગ્રહવશે લિંગીઆ; લેઇ કુમતિરજ શિષ; સલુણા૦

જિમ તિમ જગ લવતા ફિરે, ઉન્મત્ત હોય નિશદિશ. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૫॥

તૃપતો ન જીવ પરિગ્રહે, ઇંધણથી જિમ આગ; સલુણા૦

તૃષ્ણાદાહ તે ઉપશમે, જળસમ જ્ઞાન વૈરાગ્ય. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૬॥

તૃપતો સગર સુતે નહિ, ગોધનથી કુચિકર્ણ; સલુણા૦

તિલકશેઠ વળી ધાન્યથી, કનકે નંદ સકર્ણ. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૭॥

અસંતુષ્ટ પરિગ્રહ ભર્યા, સુખીઆ ન ઇંદ નરિંદ; સલુણા૦

સુખી એક અપરિગ્રહી, સાધુ સુજસ સમકંદ. સલુણા પરિગ્રહ૦ ॥૮॥

૧. પરિગ્રહના મદથી ભારે થવાથી ૨. વિચક્ષણ નંદરાજા.

(૬) ક્રોધ પાપસ્થાનક સજ્ઞાય

ક્રોધ તે બોધ નિરોધ છે, ક્રોધ તે સંયમ ઘાતી રે;

ક્રોધ તે નરકનું બારણું, ક્રોધ દુરિત પક્ષપાતી રે..... ૧૧૧ ॥

પાપસ્થાનક છઠ્ઠું પરિહરો, મન ધરો ઉત્તમ ખંતી રે;

ક્રોધ-ભુજંગની જાંગુલી^૧, એહ કહી જયવંતી રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૨ ॥

પૂરવ કોડી ચરણ ગુણો, ભાવ્યો છે આતમા જેણે રે;

ક્રોધ વિવશ હુતા દોય ઘડી, હારીએ સવિ ફળ તેણે રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૩ ॥

બાળે તે આશ્રમ^૨ આપણો, ભજના અન્યને દાહે રે;

ક્રોધ કૃશાનુ^૩ સમાન છે, ટાળીએ પ્રશમ પ્રવાહે રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૪ ॥

આક્રોશ તર્જના ઘાતના, ધર્મભ્રંશના ભાવે રે;

અગ્નિમ અગ્નિમ વિરહથી, લાભ તે શુદ્ધ સ્વભાવે રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૫ ॥

ન હોયે, હોય તો ચિર નહિ, ચિર રહે તો ફળછેહો રે;

સજ્જન ક્રોધ તે એહવો, જેહવો દુરજન નેહો રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૬ ॥

ક્રોધી મુખે કટુ બોલણા, કંટકીયા કુટસાખી રે;

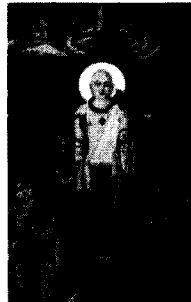
અદીઠ કલ્યાણકરા કલ્યા, દોષા તરૂ શતસાખી રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૭ ॥

કુરગદુ ચઉ તપકરા, ચરિત સુણી શમ આણો રે;

ઉપશમ સાર છે પ્રવચને^૪, સુજશ વચન એ પ્રમાણો રે. પાપસ્થાનક૦ ૧૧૮ ॥

૧. ક્રોધ રૂપી સર્પને વશ કરવા માટે ક્ષમા જાંગુલી મંત્ર સમાન છે. ૨. રહેવાનું સ્થાન

૩. અગ્નિ ૪. જૈન શાસનમાં.

(૭) માન પાપસ્થાનક સજ્ઞાય

પાપસ્થાનક કહે સાતમું શ્રી જિનરાજ એ,
માન માનવને હોય દુરિત શિરતાજ^૧ એ;
આઠ શિખર ગિરિરાજતણાં આડાં વળે,
નાવે વિમલાલોક^૨ તિહાં કિમ તમ ટળે ? ૧૧૧ ॥

પ્રજ્ઞામદ તપમદ વળી ગોત્રમદે ભર્યા,
આજીવિકા મદવંત ન મુક્તિ અંગીકર્યા;
ક્ષયોપશમ અનુસારે જો એ ગુણ વહે,
શ્યો મદ કરવો એહમાં નિર્મદ સુખ લહે ? ૧૧૨ ॥

ઉચ્ચભાવ દગ્દોષ મદજવર આકરો,
હોય તેહનો પ્રતિકાર કહે મુનિવર^૩ ખરો;
પૂર્વપુરુષ-સિંધુરથી^૪ લઘુતા ભાવવું,
શુદ્ધ ભાવન તે પાવન^૫ શિવસાધન નવું. ૧૧૩ ॥

માને ખોયું રાજ્ય લંકાનું રાવણો,
નરનું માન હરે હરિ આવી ઐરાવણો;
ધૂલિભદ્ર શ્રુતમદથી પામ્યા વિકાર એ,
માને જીવને આવે નરક અધિકાર એ. ૧૧૪ ॥

વિનય શ્રુત તપ શીલ^૬ ત્રિવર્ગ હણે સવે,
માન તે જ્ઞાનનો ભંજક હોયે ભવોભવે;
લુંપક છેક વિવેકનયણનો માન છે,
એહ જે છાંડે તાસ ન દુઃખ રહે પછે. ૧૧૫ ॥

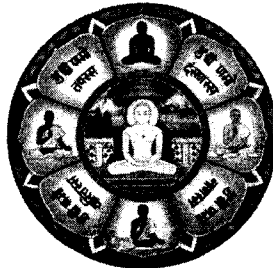
માને બાહુબલિ વરસ લગે કાઉસ્સગ્ગ રહ્યા,
નિર્મદ ચક્રી સેવક દોય મુનિ સમ^૭ કહ્યા;
સાવધાન ત્યજી માન જે ધ્યાન ધવળ^૮ ધરે,
પરમ સુજસ રામા તસ આલિંગન કરે. ૧૧૬ ॥

૧. પાપના મસ્તક પર મુગટ સમાન. ૨. નિર્મળ પ્રકાશ. ૩. તીર્થંકર. ૪. હાથી
૫. પવિત્ર દ. દશાર્ણભદ્રનું ૭. ધર્મ-અર્થ-કામ. ૮. સરખા ૯. શુકલ.

(૮) માયા પાપસ્થાનક સજ્ઞાય

- પાપસ્થાનક કહ્યું આઠમું, સુણો સંતા જી, છંડો માયા મૂળ ગુણવંતા જી ;
કષ્ટ કરે વ્રત આદરે, સુણો સંતા જી, માયા તે પ્રતિકૂળ. ગુણવંતાજી. 11911
- નગન માસ ઉપવાસિયા, સુણોં સીથ લીયે કૃશ^૧ અન્ન ; ગુણો
ગર્ભ અનંતા પામશે, સુણોં જો છે માયા મન્ન. ગુણો 11211
- કેશલોચ મલધારણ, સુણોં ભૂમિશય્યા વ્રત ત્યાગ ; ગુણો
સુકર^૨ સકળ છે સાધુને, સુણોં દુષ્કર માયા ત્યાગ. ગુણો 11311
- નયન વચન આકારનું, સુણોં ગોપન માયાવંત ; ગુણો
જેહ કરે અસતી પેરે, સુણોં તે નહિ હિતકર તંત.^૩ ગુણો 11411
- કુસુમપુરે ધરે શેઠને, સુણોં હેઠે રહ્યા સંવિજ્ઞ ; ગુણો
ઉપર તસ બીજો રહ્યો, સુણોં મુત્કલ^૪ પણ સુગુણજ્ઞ. ગુણો 11511
- દંભી એક નિંદા કરે, સુણોં બીજો ધરે ગુણરાગ ; ગુણો
પહેલાને ભવ દુસ્તર કહે, સુણોં બીજાને કેવળ તાગ. ગુણો 11611
- વિધિ નિષેધ નવિ ઉપદિશે, સુણોં એકાંતે ભગવંત ; ગુણો
કારણો નિઃકપટી થવું, સુણોં એ આણા છે તંત. ગુણો 11711
- માયાથી અળગા ટળો, સુણોં જિમ મળો મુગતિશું રંગ ; ગુણો
સુજસ વિલાસ સુખી રહો, સુણોં લક્ષણ આવે અંગ. ગુણો 11811

૧. નિરસ ૨. સહેલું ૩. પરિણામે ૪. શિથિલ

(૯) લોભ પાપસ્થાનક સજ્ઞાય

- જીરે મારે લોભ તે દોષ અથોભ^૧, પાપસ્થાનક નવમું કહ્યું, જીરેજી ;
 જી૦ સર્વ વિનાશનું મૂળ, એહથી કિંશોય ન સુખ લહ્યું. જીરેજી ૧૧૧ ॥
- જી૦ સુણીએ બહુ લોભાર્ત, ચક્રવર્તી હરિની કથા, જીરેજી ;
 જી૦ પામ્યા કટુક વિપાક, પીવત રક્ત જળો યથા. જીરેજી. ૧૧૨ ॥
- જી૦ નિર્ધનને શત ચાહ, શત લહે સહસે લોભીએ, જીરેજી ;
 જી૦ સહસ લહે લખ લોભ, લખ લાભે મન કોડીએ. જીરેજી. ૧૧૩ ॥
- જી૦ કોટીશ્વર નૃપઃશ્ચિદ્ધિ, નૃપ ચાહે ચક્રીપણું, જીરેજી ;
 જી૦ ચક્રી ચાહે સુરભોગ, સુર ચાહે સુરપતિ સુખ ઘણું. જીરેજી. ૧૧૪ ॥
- જી૦ મૂળ લઘુ પણ લોભ, વાધે શરાવ^૨ પરે સહી, જીરેજી ;
 જી૦ ઉત્તરાધ્યયને અનંત, ઇચ્છા આકાશસમી કહી. જીરેજી. ૧૧૫ ॥
- જી૦ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર, કોઈક અવગાહી શકે, જીરેજી ;
 જી૦ તે પણ લોભસમુદ્ર, પાર ન પામે બલપખે.^૩ જીરેજી. ૧૧૬ ॥
- જી૦ કંઈક લોભને હેત, તપ જપ શ્રુત હારે જડા, જીરેજી ;
 જી૦ કાગ ઉડાવન હેત, સુરમણિ^૪ નાખે તે ખડા. જીરેજી. ૧૧૭ ॥
- જી૦ લોભ તજે જે વીર, તસ સવિ સંપતિ કિંકરી, જીરેજી ;
 જી૦ સુજસ સુપુણ્ય વિલાસ, ગાવે તસ સુરસુંદરી. જીરેજી. ૧૧૮ ॥

૧. ગાઢ, નિભિડ. ૨. સરાવલું. ૩. આત્મિક બળ વિના. ૪. ચિંતામણિ.

(૧૦) રાગ પાપસ્થાનકની સજ્જાય

- પાપસ્થાનક દશમું કલ્પું રાગ રે, કોઈ ન પામ્યો તેહનો તાગ રે;
રાગે વાહ્યા હરિ હર બ્રહ્મા રે, રાયે નાયે કરે અચંભા રે. ૧૧૧
- રાગકેસરી છે વડરાજા રે, વિષયાભિલાષ તે મંત્રી તાજા રે;
જેહનાં છોરું ઇંદ્રિય પંચ રે, તેહનો કીધો એ સકળ પ્રપંચ રે. ૧૧૨
- જેહ સદાગમવશ હુઈ જાશે રે, અપ્રમત્તતા શિખરે ઠાશે રે;
ચરણધર્મ નૃપ શૈલ વિવેકે રે, તેહશું ન ચલે રાગે ટેકે રે. ૧૧૩
- બીજા તો સવિ રાગે વાહ્યા રે, એકાદશ ગુણઠાણે ઉમાહ્યા રે;
રાગે નડિયા તે નર ખૂતા રે, નરક નિગોદ મહાદુઃખ જૂતા રે. ૧૧૪
- રાગહરણ તપ જપ શ્રુત દાખ્યા રે, તેહથી પણ જેણે ભવફળ ચાખ્યા રે;
તેહનો કોઈ ન છે પ્રતિકારો રે, અમીય વિષ હોય ત્યાં શો ચારો રે ? ૧૧૫
- તપબળ છૂટ્યા તરણું તાણી રે, કંચન કોડી અષાઢભૂતિ નાણી રે;
નંદિષેણ પણ રાગે નડિયા રે, શ્રુતનિધિ પણ વેશ્યાવશ પડિયા રે. ૧૧૬
- બાવીશ જિન પણ રહ્યા ધરવાસે રે, વરત્યા પૂરવ રાગ અભ્યાસે રે;
વજ્રબંધ પણ જસ બળ તૂટે રે, નેહતંતુથી તેહ ન છૂટે રે. ૧૧૭
- દેહ ઉચ્ચાટન અગ્નિનું દહવું રે, ધણ કુટંત એ સવિ દુઃખ સહેવું રે;
અતિ ઘણું રાતી જો છે મજ્જા રે, રાગતણો ગુણ એહ જ દીઠ રે. ૧૧૮
- રાગ ન કરજો કોઈ નર કોઈશું રે, નવિ રહેવાય તો કરજો મુનિશું રે;
મણિ જેમ ફણિવિષનું તેમ તેહો રે, રાગનું ભેષજ સુજશ સનેહો રે. ૧૧૯

(૧૧) દ્વેષ પાપસ્થાનકની સજ્જાય

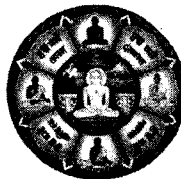
દ્વેષ ન ધરીએ, લાલન ! દ્વેષ ન ધરીએ,
 દ્વેષ તજ્યાથી લાલન ! શિવસુખ વરીએ, લાલન ! શિવસુખ વરીએ.
 પાપસ્થાનક અગિયારમું કૂડું,
 દ્વેષ રહિત ચિત્ત હોય તે રૂડું. લાલન ! હોય તે રૂડું. ॥૧॥

ચરણ કરણ ગુણ બની ચિત્રશાળી,
 દ્વેષધૂમ્રે હોયે તે સવિ કાળી, લાલન ! તે સવિ કાળી;
 દોષ બેંતાળીશ શુદ્ધ આહારી,
 ધૂમ્રદોષે હોય પ્રબળ વિકારી, લાલન ! પ્રબળ વિકારી. ॥૨॥

ઉગ્ર વિહાર ને તપ જપ કિરિયા,
 કરતા દ્વેષ તે ભવમાંહે ફરિયા, લાલન ! ભવમાંહે ફરિયા;
 યોગનું અંગ અદ્વેષ છે પહેલું,
 સાધન સવિ લહે તેહથી વહેલું, લાલન ! તેહથી વહેલું. ॥૩॥

નિર્ગુણી તે ગુણવંત ન જાણે,
 ગુણવંત તે ગુણ દ્વેષમાં તાણે, લાલન ! દ્વેષમાં તાણે;
 આપ ગુણી ને વળી ગુણરાગી,
 જગમાં તેહની કીરતિ જાગી, લાલન ! કીરતિ જાગી. ॥૪॥

રાગ ધરીજે જિહાં ગુણ લહીએ,
 નિર્ગુણી ઉપર સમચિત્ત રહીએ, લાલન ! સમચિત્ત રહીએ;
 ભવથિતિ ચિંતન સુજસ વિલાસે,
 ઉત્તમના ગુણ એમ પ્રકાશે, લાલન ! એમ પ્રકાશે. ॥૫॥

(૧૨) કલહ પાપસ્થાનકની સજ્જાય

કલહ તે બારમું પાપનું સ્થાન, દુર્ગતિ વનનું મૂળ નિદાન,
 સાહેબ સાંભળો, મોટો રોગ કલહ કાયકામળો.^૧

દંતકલહ જે ઘરમાં હોય, લક્ષ્મીનિવાસ તિહાં નવિ જોય. સાહેબ૦ ૧૧૧॥

શું સુંદરી તું ન કરે સાર, ન કરે આપે કાંઈ ગમાર; સાહેબ૦
 ક્રોધમુખી તું તુજને ધિક્કાર, તુજથી અધિકો કુણ કલિકાળ. સાહેબ૦ ૧૧૨॥

સામું બોલે પાપણી નિત્ય, પાપી તુજ પિતા જુઓ ચિત્ત; સાહેબ૦
 દંતકલહ ઇમ જેને થાય, તે દંપતીને સુખ કુણ ઠાય ? સાહેબ૦ ૧૧૩॥

કાંટે કાંટે થાયે વાડ, બોલ્યે બોલ્યે વાધે રાડ; સાહેબ૦
 જાણીને મૌન ધરે ગુણવંત, તે સુખ પામે અતુલ અનંત. સાહેબ૦ ૧૧૪॥

નિત્યે કલહ હોયે કોહણશીલ, ભંડણશીલ વિવાદનશીલ; સાહેબ૦
 ચિત્ત ઉતાપ ધરે જે એમ, સંયમ કરે નિરર્થક તેમ. સાહેબ૦ ૧૧૫॥

કલહ કરીને ખમાવે જેહ, લઘુ ગુરૂ^૨ આરાધક હોય તેહ; સાહેબ૦
 કલહ સમાવે તે ધન્ય ધન્ય, ઉપશમ સાર કહ્યું શ્રામણ્ય.^૩ સાહેબ૦ ૧૧૬॥

નારદ નારી નિર્દયચિત્ત, કલહ ઉદીરે ત્રણો નિત્ય; સાહેબ૦
 સજ્જન સુજસ સુશીલ મહંત, વારે કલહ સ્વભાવે શાંત. સાહેબ૦ ૧૧૭॥

૧. કમળાનો રોગ. ૨. નાનો છતાં પણ મોટો ૩. મુનિપણું

(૧૩) અભ્યાખ્યાન પાપસ્થાનકની સજ્ઞાય

(રાગ : અરણિક મુનિવર ચાલ્યા ગોચરી)

પાપસ્થાનક તેરમું છાંડીએ, અભ્યાખ્યાન દુરંતો જી,
અછતાં આળ જે પરનાં ઉચ્ચરે, દુઃખ પામે તે અનંતોજી,

ધન્ય ધન્ય તે નર જે જિનમતે રમે. ॥૧॥

અછતે દોષે રે અભ્યાખ્યાન જે, કરે ન પૂરે ઠાણો જી ;

તે તે દોષો રે તેને દુઃખ હોયે, એમ ભાખે જિનભાણો જી. ધન્ય૦ ॥૨॥

જે બહુ મુખરી રે વળી ગુણમચ્છરી, અભ્યાખ્યાની હોય જી ;

પાતક લાગે રે અણકીધાં સહી, તે કીધું સવિ ખોય જી. ધન્ય૦ ॥૩॥

મિથ્યામતિની રે દશક્ર સંજ્ઞા જિકે, અભ્યાખ્યાનનાં ભેદો જી ;

ગુણ અવગુણનો રે જે કરે પાલટો, તે પામે બહુ ખેદો જી. ધન્ય૦ ॥૪॥

પરને દોષ ન અછતા દીજીએ, પીજીએ જો જિનવાણી જી ;

ઉપશમ રસશું રે ચિત્તમાં ભીંજીએ, કીજીએ સુજસ કમાણી જી. ધન્ય૦ ॥૫॥

ક્ર (૧-૨) ધર્મને અધર્મ અને અધર્મને ધર્મ કહેવો. (૩-૪) સન્માર્ગને ઉન્માર્ગ અને ઉન્માર્ગને સન્માર્ગ કહેવો. (૫-૬) સાધુ ને અસાધુ અને અસાધુને સાધુ કહેવો. (૭-૮) જીવને અજીવ અને અજીવ ને જીવ કહેવો. (૯-૧૦) મુક્તને સંસારી અને સંસારીને મુક્ત કહેવો.

(૧૪) પૈશુન્ય પાપસ્થાનક સજ્ઞાય

પાપસ્થાનક હો કે ચૌદમું આકરું,
 પિશુનપણાનું હો કે વ્યસન છે અતિ બૂરું;
 અશન^૧ માત્રનો હો કે શુનક^૨ કૃતજ્ઞ છે,
 તેહથી ભૂંડો હો કે પિશુન^૩ લવે પછે. ૧૧૧ ॥

બહુ ઉપકરિયે હો કે પિશુનીને પરે પરે,
 કલહનો દાતા હો કે હોય તે ઉપરે;
 દૂધે ધોયો હો કે વાયસ^૪ ઉજળો,
 કેમ હોયે પ્રકૃતિ હો કે જે છે શામળો ? ૧૧૨ ॥

તિલક તિલકણ^૫ હો કે નેહ^૬ છે ત્યાં લાગે,
 નેહ વિણકે હો કે ખળ^૭ કહીએ જગે;
 ઇમ નિઃસ્નેહી હો કે નિર્દય હૃદયથી,
 પિશુનની વાતો હો કે નવિ જાયે કથી. ૧૧૩ ॥

ચાડી કરતાં હો કે વાડી ગુણતણી,
 સૂકે ચૂકે હો ખ્યાતિ પુણ્યતણી;
 કોઈ નવિ દેખે હો કે વદન પિશુનીતણું,
 નિર્મળ કુળને હો કે દિયે તે કલંક ઘણું. ૧૧૪ ॥

જિમ સજ્જન ગુણ હો કે પિશુને દૂષિયે,
 તિમ તિણે સહેજે હો કે ત્રિભુવન ભૂષિયે;
 ભસ્મે માંજ્યો હો કે દર્પણ હોય ભલો,
 સુજસ સવાઈ હો કે સજ્જન સુકુળતિલો. ૧૧૫ ॥

૧. ખાવાનું ૨. કૂતરો. ૩. ચાડી-ચુગલી કરનાર. ૪. કાગડો. ૫. તલના દાણા.
 ૬. તેલ. ૭. ખોળ.

(૧૫) રતિ-અરતિ પાપસ્થાનકની સજ્જાયા

જિહાં રતિ કોઈક કારણે જી, અરતિ તિહાં પણ હોય ;

પાપસ્થાનક પંદરમું જી, તેણે એ એક જ હોય,

સુગુણ નર ! સમજો ચિત્ત મોઝાર. ॥૧॥

ચિત્ત અરતિ રતિ પાંખશું જી, ઉડે પંખી રે નિત્ય ;

પિંજર શુદ્ધ સમાધિમેં જી, રૂંધ્યો રહે તે મિત્ત.

સુગુણ૦ ॥૨॥

મનપારદ^૧ ઉડે નહિ જી, પામી અરતિ રતિ આગ ;

તો હોય સિદ્ધિ^૨ કલ્યાણની જી, ભાવઠ જાયે ભાગ.

સુગુણ૦ ॥૩॥

રતિ વશે અરતિ કરી જી, ભુતારથ હોય જેહ ;

તસ વિવેક આવે નહીં જી, હોય ન દુઃખનો છેહ.

સુગુણ૦ ॥૪॥

રતિ અરતિ છે વસ્તુથી જી, તે ઉપજે મનમાંહિ ;

અંગજ^૩ વલ્લભસુત હોવે જી, યુકાદિક^૪ નહીં કાંહી.

સુગુણ૦ ॥૫॥

મન કલ્પિત રતિ અરતિ છે જી, નહીં સત્ય પર્યાય ;

નહીં તો વેચી વસ્તુમાં જી, કિમ તે સવિ મીટ જાય.

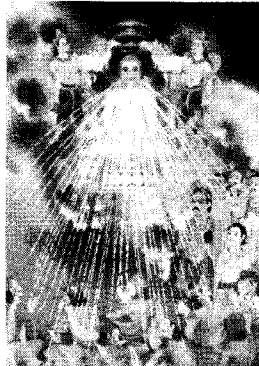
સુગુણ૦ ॥૬॥

જેહ અરતિ રતિ નવિ ગણે જી, સુખ દુઃખ હોય સમાન ;

તે પામે જસ સંપદા જી, વાધે જગ તસ વાન.

સુગુણ૦ ॥૭॥

૧. મનરૂપી પારો ૨. કલ્યાણરસ (સુવર્ણ ઉત્પન્ન કરનાર રસ). ૩. અંગથી ઉત્પન્ન થયેલ ૪. જૂ વગેરે.

(૧૬) પરનિંદા પાપસ્થાનકની સજ્ઞાય

સુંદર ! પાપસ્થાનક તજો સોળમું, પરનિંદા અસરાળ હો ;
 સુંદર ! નિંદક જે મુખરી^૧ હોવે, તે ચોથો^૨ ચંડાળ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૧॥
 સુંદર ! જેહને નિંદાનો ઢાળ છે, તપ કિરિયા તસ ફોક હો ;
 સુંદર ! દેવ કિલ્ખિષક તે ઉપજે, એ ફળ રોકારોક^૩ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૨॥
 સુંદર ! ક્રોધ અજ્જરણ તપતણું, જ્ઞાનતણું અહંકાર હો ;
 સુંદર ! પરનિંદા કિરિયાતણું, વમન અજ્જર્ણ આહાર હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૩॥
 સુંદર ! નિંદાનો જેહ સ્વભાવ છે, તાસ કથન નવિ નંદ હો ;
 સુંદર ! નામ ધરી જે નિંદા કરે, તેહ મહામતિમંદ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૪॥
 સુંદર ! રૂપ ન કોઈનું ધારીએ, દાખીએ નિજ નિજ રંગ હો ;
 સુંદર ! તેમાં કાંઈ નિંદા નહીં, બોલે બીજું અંગ^૪ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૫॥
 સુંદર ! એહ કુશીળણી ઇમ કહે, કોપ હુએ જેહ ભાખ હો ;
 સુંદર ! તેહ વચન છે નિંદાતણું, દશવૈકાલિક શાખ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૬॥
 સુંદર ! દોષ નજરથી નિંદા હુવે, ગુણ નજરે હુવે રાગ હો ;
 સુંદર ! જગ સવિ ચાલે માદળ મઢયો, સર્વ ગુણી વીતરાગ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૭॥
 સુંદર ! નિજમુખ કનક કયોળડે, નિંદક પરમળ લેય હો ;
 સુંદર ! જેહ ઘણા પરગુણ ગ્રહે, સંત તે વિરલા કોય હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૮॥
 સુંદર ! પરપરિવાદ વ્યસન તજો, મ કરો નિજ ઉત્કર્ષ હો ;
 સુંદર ! પાપકર્મ ઇમ સવિ ટળે, પામે શુભ જશ હર્ષ હો. સુંદર ! પાપ૦ ॥૯॥

૧. વાચાળ ૨. ચાર ચંડાલ : A. જાતિ ચંડાળ-ચંડાળની જાતિમાં જન્મેલો. B. કર્મ ચંડાળ-ચંડાળ જેવા મહાકૂર કાર્ય કરનાર. C. ક્રોધી ચંડાળ-ક્રોધાવેશમાં ન કરવાના કાર્યો કરનાર. D. નિંદક ચંડાલ- અન્યના અવર્ણવાદ બોલી સ્વાત્માને પાપથી ભારે બનાવનાર. ૩. રોકડું-પ્રત્યક્ષ ૪. સુયગડાંગ સૂત્ર.

(૧૭) માયામૃષાવાદ પાપસ્થાનકની સજ્ઞાય

સત્તરમું પાપનું ઠામ, પરિહરજો સદ્ગુણધામ !	
જેથી વાધે જગમાં મામ ^૧ હો લાલ, માયામોસ ન કીજે.	૧૧૧॥
એ તો વિષને વળીય વધાર્યું, એ શસ્ત્રને અવળું ધાર્યું ;	
એ તો વાધનું બાળ વકાર્યું હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૨॥
એ તો માયી ને મોસાવાઇ, થઇ મહોટા કરે ઠગાઇ ;	
તસ હેઠી ગઇ ચતુરાઇ હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૩॥
બગલા પરે પગલાં ભરતો, થોડું બોલે જાણે મરતો ;	
જગધંધે ઘાલે ફીરતો હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૪॥
જે કપટી બોલે જૂઠું, તસ લાગે પાપ અપૂઠું ^૨ ;	
પંડિતમાં હોય મુખ ભુંઠું ^૩ હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૫॥
દંભીનું જૂઠું મીઠું, તે નારી ચરિત્રે દીઠું ;	
પણ તે છે દુર્ગતિ-ચીઠું ^૪ હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૬॥
જે જૂઠો દિયે ઉપદેશ, જનરંજનનો ધરે વેશ ;	
તેનો જૂઠો છે સકળ કલેશ હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૭॥
તેણે ત્રીજો મારગ ભાખ્યો, વેશ ન દેઇ દંભે રાખ્યો ;	
શુદ્ધભાષકે શમસુખ ચાખ્યો હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૮॥
જૂઠું બોલી ઉદર જે ભરવું, કપટીને વેશે ફરવું ;	
તે જનમારે ^૫ શું કરવું હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૯॥
પંડે જાણે તો પિણ ^૬ દંભે, માયામોસને અધિક અચંભે ;	
સમક્રિતદૃષ્ટિ મન થંભે હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૦॥
શ્રુતમર્યાદા નિરધારી, રહ્યા માયામોસ નિવારી ;	
શુદ્ધભાષકની બલિહારી હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૧॥
જે માયાએ જૂઠું ન બોલે, જગ નહીં કોઇ તેહને તોલે ;	
તે રાજે સુજસ અમોલે હો લાલ.	માયા૦ ૧૧૨॥

૧. યશ ૨. અતિ-ઘણું. ૩. ભોંઠા પડવું. ૪. હુંડી-ચિટ્ટી. ૫. જન્મારો-જન્મ. ૬. પણ

(૧૮) મિથ્યાત્વશાલ્ય પાપસ્થાનકની સજ્ઞાય

અઢારમું જે પાપનું સ્થાનક, તે મિથ્યાત્વ પરહરીએ જ,
 સત્તરથી પણ તે એક ભારી, હોયે તુલાએ ધરીએ જ ;
 કષ્ટ કરો પરેપરે દમો અપ્પા^૧, ધર્મ અર્થ ધન ખરયો જ,
 પણ મિથ્યાત્વ છતે તે ભૂંડું, તિણે તેહથી તુમે વિરયો^૨ જ. ૧૧૧॥

કિરિયા કરતો ત્યજતો પરિજન, દુઃખ સહેતો મન રીઝે જ,
 અંધ ન જીતે પરની સેના, તિમ મિથ્યાદૃષ્ટિ નવિ સીઝે જ ;
 વીરસેન સુરસેન દૃષ્ટાંતે, સમકિતની નિર્યુક્તે જ,
 જોઇને ભલી પરે મન ભાવો, એહ અર્થ વર યુક્તે જ. ૧૧૨॥

ધમ્મે અધમ્મ અધમ્મે ધમ્મહ, સત્તા મગ્ગ ઉમગ્ગા જ,
 ઉન્માર્ગો મારગની સત્તા, સાધુ અસાધુ સંલગ્ગા જ ;
 અસાધુમાં સાધુની સત્તા, જીવ અજીવ જીવ વેદો જ,
 મુત્તે અમુત્ત અમુત્તે મુત્તહ, સત્તા એ દશ ભેદો જ. ૧૧૩॥

અભિગ્રહિક નિજનિજ મત અભિગ્રહ, અનભિગ્રહિક સહુ સરિખાજી,
 અભિનિવેશી જાણતો કહે જૂઠું, કરે નહીં તત્ત્વ પરિખ્ખા^૩ જ ;
 સંશય તે જિનવચનની શંકા, અવ્યક્તે અનાભોગા જ,
 એહ પાંચ ભેદ છે વિશ્રુત^૪ જાણે સમજુ લોગા જ. ૧૧૪॥

લોક લોકોત્તર ભેદે ષડ્વિધ, દેવ ગુરુ વળી પર્વ જ,
 શકતે તિહાં લોકિક ત્રણ આદર, કરતાં પ્રથમ નિર્ગર્વ જ ;
 લોકોત્તર દેવ માને નિયાણે, ગુરુ તે લક્ષણહીણા જ,
 પર્વનિષ્ટ ઇહલોકને કાજે, માને ગુરુપદ લીના જ. ૧૧૫॥

એમ એકવીશ મિથ્યાત્વ તજે જે, ભજે ચરણ ગુરુકેરા જ,
 સજે ન પાપે રજે ન રાખે, મત્સર દ્રોહ અનેરા જ ;
 સમકિતધારી શ્રુતઆચારી, તેહની જગ બલિહારી જ,
 શાસન સમકિતને આધારે, તેહની કરો મનોહારી જ. ૧૧૬॥

૧. આત્મા. ૨. વિરલો-દૂર રહો. ૩. પરીક્ષા. ૪. વિખ્યાત-પ્રસિદ્ધ.

મિથ્યાત્વ તે જગ પરમ રોગ છે, વળી ય મહાઅંધકારે જી,
 પરમ શત્રુ ને પરમ શસ્ત્ર તે, પરમ નર્ક સંચારો જી ;
 પરમ દોહગ^૫ ને પરમ દરિદ્ર તે પરમ સંકટ તે કહીએ જી,
 પરમ કંતાર^૬ પરમ દુર્ભિક્ષ, તે છાંડે સુખ લહીએ જી.

॥૭॥

જે મિથ્યાત્વ લવલેશ ન રાખે, સુધો મારગ ભાખે જી,
 તે સમકિત સુરતરૂફળ ચાખી, રહે વળી અણીએ આખે જી ;
 મોટાઇ શી હોય ગુણપાખે^૭, ગુણ પ્રભુ સમકિત દાખે જી,
 શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક, વાચક જસ ઇમ આખે^૮ જી.

॥૮॥

૫. દુર્ભાગ્ય. ૬. અટવી, ૭. ગુણવિના. ૮. કહે.

જ્ઞાનનો મહિમા

નાણં ચક્ષુ નાણં પર્ઘવઓ નાણમેવ ઢિણનાહો ।

તિહુયણતિમિસગુહાણ, પગાસરયણં પરં નાણં ॥૭૭૧૭॥

જ્ઞાન ચક્ષુ છે, ઢીપક છે, સૂર્ય છે અને ત્રણ ભુવનરૂપી
તમિસા ગુફામાં પ્રકાશ કરનારુ શ્રેષ્ઠ (કાકીણી) રત્ન છે.

સુઙ્ગ જહા અસુત્તા, નાસઙ્ગ પઢિયા કયારમઙ્ગમ્મિ ।

પુરિસો વિ તહ અસુત્તો, નાસઙ્ગ સંસારગહણમ્મિ ॥૭૮૦૬॥

(કચરાના) ઢગલામાં પડેલી ઢોરા વિનાની સોય ખોવાઢ

જાય છે, તેમ સંસાર રૂપી અટવીમાં જ્ઞાનરઢિત પુરુષ પણ નાશ પામે છે.

પાવાઢ વિણિવિત્તી, તહા પવિત્તી ચ કુસલધમ્મસ્સ ।

વિણયસ્સ ચ પઢિવિત્તી, તિન્નિ વિ નાણસ્સ કઙ્ગાઙ્ગ ॥૭૮૧૭॥

પાપથી નિવૃત્તિ, કુશળ ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ અને વિનયની પ્રાપ્તિ-

જ્ઞાનના આ ત્રણ મુખ્ય કાર્યો-ફળો છે.

મહં બહુસ્સુયાણં, સવ્વત્થેસુ પરિપુચ્છણિઙ્ગાણં ।

નાણેણુઙ્ગોચકરા, જે સિઢ્ઢિગણેસુ વિ ઙ્ગિણેસુ ॥૭૮૩૬॥

સર્વ વિષયોમાં વારંવાર પૂછવાયોગ્ય (તે) બહુશ્રુતોનું કલ્યાણ થાઓ

કે જેઓ શ્રી જિનેશ્વરો સિઢ્ઢિ પામ્યા છતાં જ્ઞાનથી (વિશ્વમાં) પ્રકાશ કરે છે.

નાણુઙ્ગોણ વિણા ઙ્ગો ઙ્ગઙ્ગ મોક્ષમગ્ગમુવગંતું ।

ગંતું કઢિલ્લમિચ્છઙ્ગ ઙ્ગમ્મંઢધો ઙ્ગવ વરાગો સો ॥૭૮૫૦॥

જ્ઞાનપ્રકાશ વિના જે મોક્ષમાર્ગ પર ચાલવા ઢચ્છે છે તે

બિચારો જન્માંઢ ભયંકર અટવીમાં જવા ઢચ્છે, તેના જેવો છે.

(શ્રી સંવેગરંગશાળા ગ્રંથ)